

Integraal Beheerplan Openbare Ruimte

Kader en Assetsheets

Gemeente Neder-Betuwe

Projectnummer: 0462621.100

Definitief

29 oktober 2021

Integraal Beheerplan Openbare Ruimte

Kader en Assetsheets, Gemeente Neder-Betuwe

Opdrachtgever

Gemeente Neder-Betuwe
Burg Lodderstraat 20
4043 KM Opheusden

Auteurs

Hugo Damen
Stephan van der Geest
Rick Fleur

Colofon

Projectteam vanuit
Gemeente Neder-Betuwe en Antea Group

Fotografie

Gemeente Neder-Betuwe

datum vrijgave	beschrijving revisie 1.0	gecontroleerd	vrijgave
29-10-2021	Definitief IBOR-plan	S. v/d Geest 	R. Fleur

Inhoudsopgave

Blz.

Samenvatting	3
1 Inleiding	6
1.1 Belang van de openbare ruimte	6
1.2 Aanleiding, doel en missie	6
1.3 Opbouw, structuur en leeswijzer	7
1.4 Bijdragen aan hogere doelstellingen vanuit beheer	8
1.5 Scope	9
1.6 Hoe is dit plan tot stand gekomen?	10
2 Huidige situatie	13
2.1 De openbare ruimte van de gemeente Neder-Betuwe	13
2.2 Aard en omvang van de assets	13
2.3 Kwaliteitsambitie	14
2.4 Terugblik afgelopen beheerperiode	15
2.5 Beleving en gebruik	17
3 Kaders en ontwikkelingen	21
3.1 Wettelijke kaders	21
3.2 Gemeentelijke kaders	22
3.3 Trends & ontwikkelingen voor gemeenten	23
4 Thema's en ambities	26
4.1 Werkwijze	26
4.2 Identiteit	27
4.3 Bruikbaarheid	28
4.4 Uitstraling	29
4.5 Klimaatadaptatie en duurzaamheid	30
4.6 Biodiversiteit	32
4.7 Veiligheid	33
4.8 Gezondheid	34
4.9 Mobiliteit en bereikbaarheid	35
4.10 Participatie en zelfbeheer	36
5 Beheerstrategie	39
5.1 Focus en prioritering	39
5.2 Werkwijze	40
5.3 Uitvoering	41
6 Financiën	43
6.1 Beschikbare middelen 2022 - 2025	43

6.1.1	Exploitatie	43
6.1.2	Kapitaallasten	44
6.1.3	Totaal beschikbare middelen voor IBOR	44
6.2	Afwijkingen benodigde middelen versus beschikbare middelen	44
6.3	Aandachtspunten	45

Bijlage 1: Verklarende woordenlijst

Bijlage 2: Assetsheets 2022-2026

Assetsheet Wegen en Verhardingen	51
---	-----------

Assetsheet Civieltechnische Kunstwerken	57
--	-----------

Assetsheet Openbare Verlichting	63
--	-----------

Assetsheet Afval en Schoon	69
-----------------------------------	-----------

Assetsheet Riolering en Water	75
--------------------------------------	-----------

Assetsheet Groen en Bomen	82
----------------------------------	-----------

Assetsheet Spelen	90
--------------------------	-----------

Assetsheet Meubilair en Overige	96
--	-----------

Bijlage 3 Verloop voorzieningen

Voorziening groot onderhoud wegen en civieltechnische kunstwerken	101
Voorziening riolering	101
Voorziening spelen	101

Samenvatting

De openbare ruimte is de plek waar een groot deel van het publieke leven zich afspeelt. De coronacrisis heeft nog maar eens duidelijk gemaakt waar de kracht in onze samenleving zit en hoe belangrijk de openbare ruimte is; om te ontspannen, anderen te ontmoeten en te bewegen. Naast het belang voor de inwoner, levert de openbare ruimte ook een bijdrage aan de leefbaarheid op thema's zoals klimaatadaptatie en het stimuleren van biodiversiteit. De gemeente Neder-Betuwe is verantwoordelijk voor het beheer van deze openbare ruimte. Hieronder vallen alle plekken die voor iedereen toegankelijk zijn. Denk hierbij aan straten, pleinen, winkelgebieden, parken en groenstroken.

De gemeente Neder-Betuwe ontwikkelt zich tot een participatiegemeente waarin de gebruiker van de openbare ruimte een steeds belangrijkere rol krijgt. De beleving van de openbare ruimte door gebruikers is een belangrijk uitgangspunt geworden voor het beheer en onderhoud. Om dit te borgen is in 2017 de Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR) opgesteld. In deze visie is door verschillende disciplines binnen de gemeente Neder-Betuwe met stakeholders afgesproken hoe zij met de openbare ruimte om willen gaan. Ook liggen er voor veel disciplines beheer- en beleidsplannen die gebruikt worden, zoals voor groen, openbare verlichting en wegen. Toch ontbreekt er een duidelijke koppeling met de IVOR en zijn niet alle plannen inhoudelijk en qua opbouw en looptijd even goed op elkaar afgestemd.

Het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR-plan) is in twee fases opgesteld. In de eerste fase is het Integraal Beheerkader Openbare Ruimte (IBOR-kader) aan de gemeenteraad aangeboden. Deze kaders zijn voor de verschillende disciplines nader uitgewerkt op de assetsheets (compacte beheerplannen). Het plan dat nu voor u ligt is compleet en bevat zowel het kader als de assetsheets en de financiële uitwerking hiervan.

Het Integraal Beheerkader Openbare Ruimte brengt alle beleidslijnen en visies bij elkaar en beschrijft de ambities en kernwaarden voor het beheer van de openbare ruimte. Het doel van dit kader is om eenduidig de kaders voor het beheer vast te leggen op basis van het huidige beleid of deze nieuw te formuleren. Het IVOR vormt een belangrijke basis hiervoor. De opgenomen ambities en kernwaarden zijn gekoppeld aan acht maatschappelijke thema's die de gemeente belangrijk vindt, bijvoorbeeld uitstraling, veiligheid en gezondheid.

Op basis van de programmabegroting is een missie geformuleerd als uitgangspunt voor de visie op het beheer van de openbare ruimte:

De gemeente Neder-Betuwe streeft naar een veilige, schone, aantrekkelijke en gevarieerde openbare ruimte. Binnen deze openbare ruimte past een zichtbare en herkenbare eigen identiteit. Het Betuwse landschap vormt het decor voor de laanbomen als hart van hét grootste laanbomencentrum van Europa. Samen met bewoners, ondernemers en organisaties werken we aan het behoud en de ontwikkeling van een gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Maatschappelijke kansen en technologische ontwikkelingen worden daarbij op de voet gevolgd.

Bij deze missie staat de openbare ruimte in het middelpunt. Het in stand houden van de kwaliteit van de bestaande openbare ruimte, met de focus op schoon, heel en veilig, blijft de primaire taak van het beheer van de openbare ruimte. Al komt de focus door maatschappelijke ontwikkelingen (o.a. intensiever gebruik, sociale uitdagingen, de budgetten die onder druk staan in combinatie met verschillende beheeropgaven) steeds meer te liggen op een flexibel en effectgestuurd beheer.

De beheerstrategie geeft de doorkijk van de acht maatschappelijke thema's en ambities naar het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Het beheer en onderhoud vinden planmatig en procesmatig plaats op basis van de PDCA-cyclus. De vier letters staan voor Plan (maak een plan waarin de resultaten duidelijk beschreven staan), Do (voer het plan uit), Check (vergelijk de resultaten met de resultaten die de organisatie voor ogen had), Act (bij afwijking: neem maatregelen/stuur bij om de resultaten alsnog te bereiken). De keuzes voor de uitvoering zijn gebaseerd op het bestaande beleid, de huidige ontwikkelingen, de resultaten uit de inwonersenquête en de expertise vanuit de verschillende disciplines.

Op basis van deze kaders zijn er in totaal acht assets (o.a. groen, riolering, spelen) uitgewerkt en bijgevoegd in dit plan. In de assetsheets wordt ingegaan op het areaal, de huidige kwaliteit, de ambities en kwaliteitsniveau, manier van onderhoud en de uiteindelijk benodigde middelen hiervoor. In dit plan zijn de financiële consequenties en aandachtspunten voor het totaal van het beheer van de openbare ruimte in Neder-Betuwe in beeld gebracht.

Om het beheer van de openbare ruimte van de gemeente Neder-Betuwe verder te optimaliseren is het van belang de basis op orde te brengen. Voor een tweetal assets (verkeersvoorzieningen en begraafplaatsen) worden eind 2021 de gegevens bijgewerkt om een compleet en betrouwbaar beeld te krijgen. Deze twee assetsheets worden in 2022 aan dit rapport toegevoegd. In 2022 wordt de assetsheet Riolering en Water aangevuld met de activiteit baggeren. Daarnaast zijn er stappen te zetten om de gemeentelijke taken en werkprocessen aan te laten sluiten op de doelen die zijn beschreven. Dit doet de gemeente Neder-Betuwe in samenwerking met de Avri, die een groot deel van het onderhoud verzorgt.

De in het beheerkader uitgewerkte thema's en ambities zijn per asset uitgewerkt, hiermee is de budgetbehoefte voor de komende periode in beeld gekomen. Uitgangspunt bij het opstellen en implementeren van het IBOR is dat dit kostenneutraal of kostenefficiënter wordt ingevuld. Er zijn een aantal afwijkingen geconstateerd tussen de benodigde en beschikbare middelen. Hierdoor kan mogelijk niet aan alle benoemde ambities en thema's (volledig) invulling worden gegeven.

Op 23 september 2021 heeft de gemeenteraad het Integraal Beheerkader Openbare Ruimte vastgesteld. Dit kader is opgegaan in dit Integraal Beheerplan Openbare Ruimte, Kader en Assetsheets. In het kader (hoofdstuk 1 t/m 5) zijn een beperkt aantal tekstuele aanpassingen doorgevoerd om de integratie in dit totale plan te bereiken. Hoofdstuk 6 en de Assetsheets zijn toegevoegd.

1

Inleiding

1 Inleiding

1.1 Belang van de openbare ruimte

De openbare ruimte is van ons allemaal, het is de plek waar veel dingen samenkomen. We fietsen, wandelen, spelen en komen er bijeen. Tegelijkertijd is het de plek waar gewerkt wordt aan opgaven voor klimaatadaptatie, verkeer & mobiliteit, biodiversiteit en het bevorderen van een gezonde leefomgeving en leefstijl. Dit stelt verschillende eisen aan het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. De gemeente Neder-Betuwe is verantwoordelijk voor het beheer van deze openbare ruimte. Hieronder vallen de disciplines wegen en verhardingen, civieltechnische kunstwerken, openbare verlichting, afval en schoon, riolering en water, groen en bomen, spelen, meubilair en overige, verkeersvoorzieningen en begraafplaatsen.

In de openbare ruimte spelen verschillende maatschappelijke belangen. De inrichting maar ook het beheer van de openbare ruimte zijn van invloed hierop. De keuzes die worden gemaakt zijn medebepalend voor het gebruik en de manier waarop inwoners en bezoekers de dagelijkse leefomgeving beleven en ervaren.

Uitleg nodig over de begrippen? Kijk dan in bijlage 1 met de verklarende begrippenlijst.

1.2 Aanleiding, doel en missie

Aanleiding

De gemeente Neder-Betuwe streeft naar een toekomstbestendig beheer van de openbare ruimte. In 2017 is de Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR) vastgesteld. Deze visie schetst het strategisch kader voor de ontwikkeling van de openbare ruimte tot 2028. De IVOR geeft per thema handvatten voor het beheer van de openbare ruimte en de daarin aanwezige objecten. De verdere uitwerking voor beheer op tactisch en operationeel niveau was tot nu toe vastgelegd in verschillende beheer- en beleidsplannen. Een duidelijke koppeling tussen het IVOR en deze plannen ontbrak, daarnaast was de opbouw van de plannen divers en niet altijd eenduidig. Primair de aanleiding om dit Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (kader en assetsheets) op te stellen.

Assets (kapitaalgoederen): Hieronder worden alle objecten in de openbare ruimte verstaan die in eigendom en beheer zijn van de gemeente Neder-Betuwe. Denk aan wegen, bruggen, openbare verlichting, bomen, beplanting en dergelijke.

Assetsheets (beheerplannen): De assetsheets geven per asset een nader inzicht in de aard, omvang en kwaliteit van het areaal, de beheerstrategie en doorrekening van de benodigde middelen. Het beheer en onderhoud wordt hierin vastgesteld voor een periode van 5 jaar.

Naast de koppeling tussen IVOR en de beheerplannen is een belangrijke aanleiding waarom dit plan is opgesteld het aflopen van het groenbeleidsplan, wegenbeheerplan en beheerplan gladheidsbestrijding. Deze worden met het integraal beheerkader en de gekoppelde assetsheets geactualiseerd.

In de gemeente Neder-Betuwe neemt de gebruiker van de openbare ruimte een steeds prominere rol in. De beleving van de inwoners is een belangrijk uitgangspunt voor het beheer en onderhoud. Er komt steeds meer een goede mix tussen beleving, wetgeving, techniek en kwaliteit.

Doel

Het belangrijkste uitgangspunt van dit beheerplan is de integrale benadering van de openbare ruimte, waarbij afstemming tussen de onderlinge disciplines wordt geborgd en meer samenwerking plaatsvindt. Het bijeenbrengen van verschillende onderwerpen, perspectieven en belangen, helpt om weloverwogen keuzes te maken. Door het opstellen van één kader voor de gehele openbare ruimte wordt dit bewerkstelligd.

In het integraal beheerkader komen verschillende beleidslijnen en visies bij elkaar. Dit plan vervangt de verschillende plannen voor groen, wegen, openbare verlichting, spelen en dergelijke. In de assetsheets is de kern van de beheeropgave voor elke asset verwoord. Deze compacte assetsheets bevatten alles wat de beheerders nodig hebben: van omvang, leeftijdsopbouw, kwaliteit, doelen en ambities, strategie en budgetten tot aandachtspunten. De kwaliteitsniveaus binnen de openbare ruimte zijn het sturingsinstrument bij het beheer en onderhoud en zijn opgenomen in de IVOR.

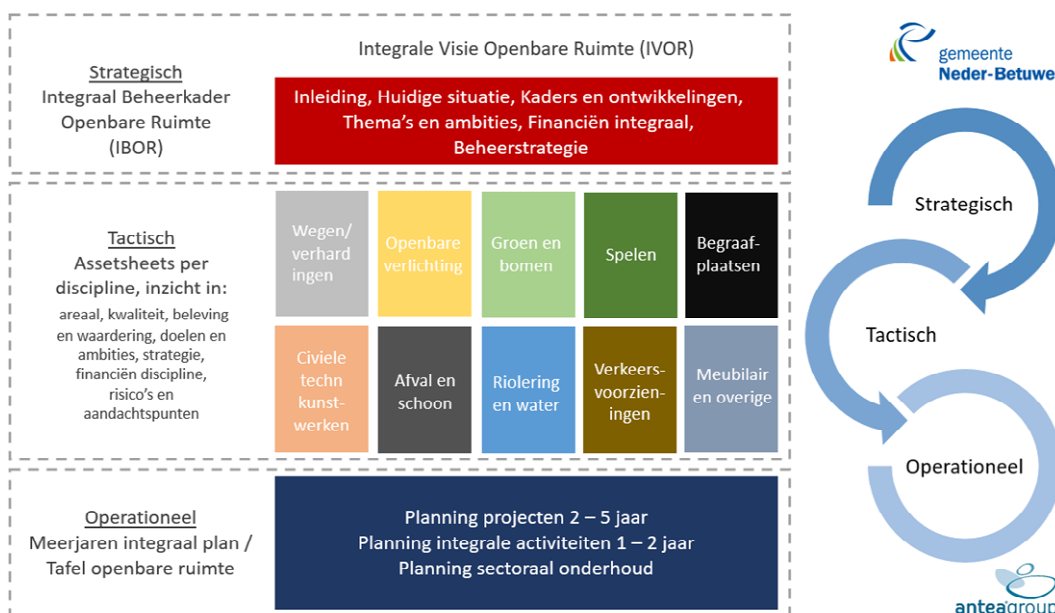
Missie

De gemeente Neder-Betuwe heeft in programma 3 van de programmabegroting een missie vastgesteld voor de fysieke leefomgeving. Deze missie vormt een belangrijke basis voor de verdere uitwerking van het integraal beheerkader en luidt als volgt:

***Missie:** De gemeente Neder-Betuwe is een veilige, schone, aantrekkelijke en gevarieerde gemeente en staat bekend als hét laanboomcentrum van Nederland respectievelijk Europa. Wij werken samen met bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties aan het behoud en de ontwikkeling van een duurzame, gezonde en vitale woon- en leefomgeving. We streven naar een evenwichtige ruimtelijke ordening, waarbij we landschappelijke waarden behouden. Nieuwe kansen en ontwikkelingen grijpen we aan om de aanwezige ruimtelijke kwaliteiten te versterken.*

1.3 Opbouw, structuur en leeswijzer

In het integraal beheerkader staan de bestuurlijke ambities en toekomstige opgaven voor het beheer van de openbare ruimte beschreven. Deze komen voort uit bestaand beleid of zijn nieuw geformuleerd en zijn gekoppeld aan acht maatschappelijke thema's. Het integraal beheerkader is onderbouwd met assetsheets per beheerdomein. Met behulp van de assetsheets wordt het benodigde inzicht gegeven aan de provinciale toezichthouder met betrekking tot het onderhoud van de kapitaalgoederen. Afbeelding 1 geeft hier een nadere toelichting op. Het integrale beheerkader kent een looptijd van tien jaar (2022-2031). Tussentijdse actualisatie loopt gelijktijdig met de assetsheets en vindt conform de richtlijnen van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) iedere vijf jaar plaats (2022-2026). In het BBV is de financiële verantwoordingsplicht over het onderhoud van de kapitaalgoederen opgenomen.

Afbeelding 1: Doorvertaling van beleid naar operationeel beheer

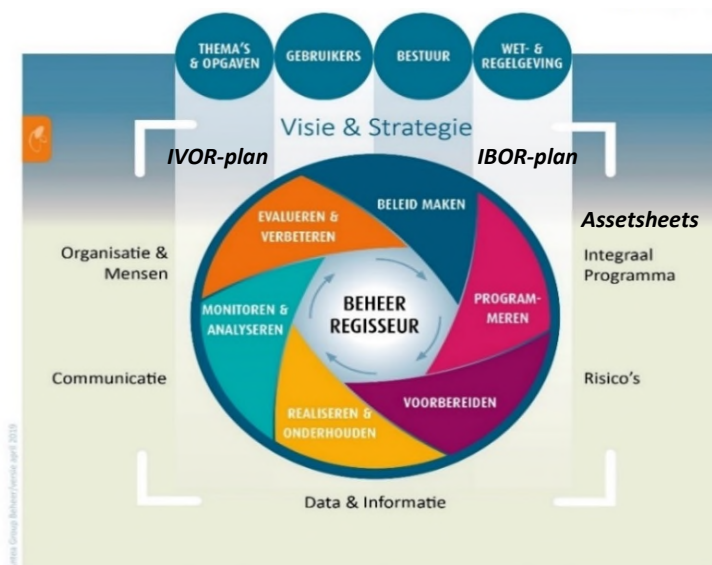
Leeswijzer

- Hoofdstuk 2 beschrijft de huidige situatie, met de aard en omvang van de assets. Daarnaast geeft het een terugblik op de vorige beheerperiode;
- Hoofdstuk 3 beschrijft de wettelijke & gemeentelijke kaders en de trends & ontwikkelingen die van toepassing zijn op het beheer van de openbare ruimte;
- Hoofdstuk 4 beschrijft de thema's en ambities voor het beheer van de openbare ruimte. Deze visie is gegroepeerd in de verschillende thema's;
- Hoofdstuk 5 beschrijft de beheerstrategie om invulling te geven aan de thema's en ambities;
- Hoofdstuk 6 geeft de financiële impact aan voor het beheer van de assets op basis van de thema's en ambities ten opzichte van de huidige begroting.

1.4 Bijdragen aan hogere doelstellingen vanuit beheer

Bij de missie voor een veilige, schone, aantrekkelijke en gevarieerde woon- en leefomgeving staat de openbare ruimte in het middelpunt. In een land dat bijna is volgebouwd, ligt de focus steeds meer op het beheren van wat we al hebben. Dit brengt de beheerorganisaties in een centrale positie: die van regisseur van de openbare ruimte. Tegelijkertijd zien we dat het onderhoudsbudget in de gemeente Neder-Betuwe onder druk staat, wat het soms lastig maakt om het vastgestelde kwaliteitsniveau te behalen en te voldoen aan de bestuurlijke ambities.

Bij beheer is het belangrijk om grip en sturing te houden en plan- en doelmatig te werken. Om vervolgens op strategisch, tactisch en operationeel niveau op het goede moment de juiste stappen te zetten. Het procesmodel vanuit assetmanagement dat is weergegeven in figuur 2 ondersteunt hierbij. Assetmanagement vormt de basis voor dit integraal beheerplan en geeft inzicht in de vervolgstappen. Het opstellen van het integraal beheerkader en de assetsheets is onderdeel van deze procescyclus, die is gebaseerd op de klassieke 'plan-do-check-act cirkel'. Door te constateren en tijdig bij te sturen kunnen werk, prestaties en organisatie jaarlijks worden verbeterd.

Afbeelding 2: Procesmodel Beheer gebaseerd op het PDCA

1.5 Scope

Tot de scope van het integraal beheerplan behoren de volgende assets:

- Wegen en verhardingen
- Civiele kunstwerken
- Openbare verlichting
- Groen en bomen
- Speelvoorzieningen
- Riolering en water
- Afval en schoon
- Meubilair en overige
- Verkeersvoorzieningen
- Begraafplaatsen

De verkeersvoorzieningen en begraafplaatsen worden in 2022 nader uitgewerkt en vervolgens in dit plan toegevoegd. Voor deze assets is het areaal nog niet volledig in beeld. De gegevens dienen eerst op orde te worden gebracht voordat er een verdere uitwerking plaatsvindt.

Tevens wordt in 2022 de asset riolering en water aangevuld met informatie over het baggeren van watergangen. Voor die tijd wordt er eerst een nieuw baggerplan gemaakt.

Het beheer en onderhoud van de openbare ruimte bestaat uit alle activiteiten en maatregelen om de openbare ruimte voor een lange periode in stand te houden. Aan het eind van de levensduur wordt de openbare ruimte vernieuwd. Gedurende de levensduur wordt gesproken

van onderhoud, aan het eind van de levensduur moet een investering worden gedaan. De onderstaande indeling van typen wordt gebruikt in dit integraal beheerplan en voldoet aan de financiële regelgeving conform de Nota materiële activa (2020), het BBV en de Financiële verordening Neder-Betuwe 2019.

Onderhoud en investeringen

- Verzorgend onderhoud: zijn maatregelen gericht op de netheid/esthetische kwaliteit van een object. In beginsel wordt geen wijziging aan de bestaande situatie aangebracht. Werkzaamheden zoals onkruidbeheersing in het groen, schoonmaken van objecten of straatvegen vallen hieronder.
- Technisch onderhoud: zijn maatregelen om een object in een goede staat te houden of te brengen. Technisch onderhoud wordt onderscheiden in klein en groot onderhoud.
  - Klein onderhoud: is gericht op het herstellen van kleine schades om vroegtijdig groot onderhoud te voorkomen en/of onveilige situaties te verhelpen. Dit type onderhoud wordt vaak uitgevoerd naar aanleiding van klachten en meldingen.
  - Groot onderhoud: is het uitvoeren van correctieve maatregelen als gevolg van slijtage na een langere periode van gebruik. Dit type onderhoud is ingrijpend en vaak gepland en is erop gericht de functionele kwaliteit van een object in stand te houden gedurende de levensduur.
- Investerings: zijn maatregelen om objecten in nieuwstaat terug te brengen of de levensduur te verlengen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen levensduurverlengende investeringen en vervanging.
  - Levensduurverlengende investeringen: zijn maatregelen die leiden tot een meetbare levensduurverlenging van een bestaand object. Het gaat hierbij niet om groot onderhoud, wat is bedoeld om de levensduur te behalen, maar om onderhoud waarmee de (theoretische) levensduur wordt verlengd.
  - Vervanging: zijn maatregelen waarbij het object wordt teruggebracht tot nieuw. Bij vervanging is sprake van een nieuw object, waarbij het einde van de (economische) gebruiksduur is bereikt.

Buiten de scope van dit integraal beheerkader vallen:

- (Her)inrichting: dat is gericht op het maken van keuzes voor het ontwerp, materialen, beheeraspecten en het eindresultaat. Het Handboek Openbare Ruimte geeft aan welke eisen er aan het materiaal worden gesteld.
- Reconstructie op basis van niet technische aard/andere beleidsdoelen.
- Het beheer van alle objecten die niet in onderhoud en/of eigendom zijn van de gemeente Neder-Betuwe. Bijvoorbeeld groen, wegen of watergangen van derden (andere overheden zoals provincie, waterschap of particulieren) en sportparken waarvan het onderhoud is overgedragen aan de verenigingen die de parken gebruiken.

1.6 Hoe is dit plan tot stand gekomen?

Bij de totstandkoming van dit plan is breed naar het bestaande beleid gekeken. De ambities en uitgangspunten zijn in de ambtelijke werksessies met de gemeente Neder-Betuwe opgehaald. Tijdens deze sessies is aan collega's van verschillende disciplines gevraagd hoe men het nu vindt gaan, wat men belangrijk vindt voor het beheer en onderhoud en waar nog winst te behalen is in de toekomst. De kernpunten zijn bepaald in een prioriteitenspel en per thema uitgewerkt in een overzicht.

De mening van de inwoners is gepeild in een digitale enquête. Aan hen zijn dezelfde vragen voorgelegd als in de ambtelijke werksessies. De inwoners van de gemeente Neder-Betuwe

hebben via een open link kunnen deelnemen en reageren. De resultaten hiervan zijn meegenomen bij de uitwerking en gepubliceerd op de gemeentelijke website.

Voor de assetsheets zijn interviews uitgevoerd om een beeld te krijgen van de individuele opvattingen van de beheerders. In deze interviews is ingegaan op de huidige situatie, verbeterlagen, valkuilen en toekomstige uitdagingen. Met de ontvangen input zijn de assetsheets gevuld en zijn er gedegen en weloverwogen keuzes gemaakt.

In dit Integraal Beheerplan Openbare Ruimte wordt het eerder aangeboden Integraal Beheerkader Openbare Ruimte gecompleteerd met de opgestelde assetsheets en de daaruit voortvloeiende financiële gevolgen. Hiermee is er één integraal en eenduidige plan voor het beheer van de openbare ruimte in de gemeente Neder-Betuwe.

2

Huidige situatie

2 Huidige situatie

Om uitspraken te doen over het beheer van de openbare ruimte is het van belang inzicht te hebben in de huidige situatie. We gaan hier in op het globale beeld van de kwaliteit, aard en omvang van de assets en geven een terugblik op de afgelopen beheerperiode. Gedetailleerde informatie over de huidige situatie is per asset terug te vinden op de assetsheet.

2.1 De openbare ruimte van de gemeente Neder-Betuwe

De gemeente Neder-Betuwe ligt in de provincie Gelderland en bestaat uit de kernen Dodewaard, Echteld, IJzendoorn, Kesteren, Ochten, Opheusden en meerdere buurtschappen. In totaal zijn er ongeveer 24.500 inwoners (augustus 2020) en bestrijkt het totale grondgebied een oppervlakte van 67 km², waarvan 60 km² land en 7 km² water.

De gemeente Neder-Betuwe is tot stand gekomen naar aanleiding van een fusie van voormalige gemeenten Dodewaard, Echteld en Kesteren. Beeldbepalend in de Betuwe is het rivieren- en dijkenlandschap met daarlangs gelegen een concentratie van boomgaarden en boomkwekerijen. De vele laanboompercelen, waar het gebied tot ver over de grens om bekend staat, vormen hét visitekaartje van de streek. Het openbaar groen brengt dit door diversiteit en kwaliteit tot uiting.

Afbeelding 3: Kaart met de verschillende dorpen (6 stuks) en buurtschappen (9 stuks)

2.2 Aard en omvang van de assets

De gemeente Neder-Betuwe heeft over het geheel genomen goed in beeld wat het in beheer heeft. Een aantal onderdelen in de openbare ruimte wordt nog nader geïnventariseerd. Dit zijn de watergangen en het parkmeubilair (zitbanken).

Het areaal aan wegen, stoepen, fietspaden en openbaar groen bedraagt meer dan 3 miljoen vierkante meter. Bermen en rijbanen in de woongebieden en buitengebieden vormen met elkaar de grootste elementen in beheer en eigendom. Ten opzichte van andere gemeenten is de omvang per inwoner gemiddeld.

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de hoeveelheden op hoofdlijnen. Hiervoor geldt als peildatum februari 2021.

Beheerobjecten	Eenheid	Omvang
Wegen	m2	1.800.000
Civiele kunstwerken (brug en duiker)	stuks	100
Bomen	stuks	14.500
Openbaar groen	m2	1.340.000
Watergangen	m1	onbekend
Openbare verlichting	stuks	5.100
Speeltoestellen	stuks	400
Speelondergronden	m2	4.400
Riolering, lengte stelsel	m1	220.000
Riolering, pomp en gemaal	stuks	400
Meubilair, afvalbak	stuks	200
Meubilair, zitbank	stuks	onbekend
Bebording en bewegwijzering	stuks	3.800

Afbeelding 4: Beheerareaal openbare ruimte

2.3 Kwaliteitsambitie

Ieder functiegebied of object (trottoir, gazon, lichtmast) kan een ander kwaliteitsniveau hebben. De kwaliteitscatalogus openbare ruimte bevat vijf kwaliteitsniveaus, variërend van Zeer Hoog (A+) tot en met Zeer Laag (D). De provincie als toezichthouder ziet erop toe dat de gemeente als beheerder van de openbare ruimte aan zijn zorgplicht voldoet. Dit houdt in dat kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties moeten worden voorkomen. In de gemeente Neder-Betuwe worden drie kwaliteitsniveaus gehanteerd: Hoog (A), Basis (B) en Laag (C).

	Technische staat (Heel)	Verzorging (Netheid)	Rapportcijfer
Zeer hoog (A+)	Perfect, heel, niets kapot	Brandschoon	9,5 - 10
Hoog (A)	Weinig op aan te merken	Schoon	7,5 - 9,4
Basis (B)	Lichte schade, een en ander op aan te merken	Matig schoon, niet storend	5,5 - 7,4
Laag (C)	Duidelijke schade, veel op aan te merken	Vuil, storend	3,5 - 5,4
Zeer laag (D)	Ernstige schade, kapot, onveilig	Zeer vuil, duidelijk storend	0 - 3,4

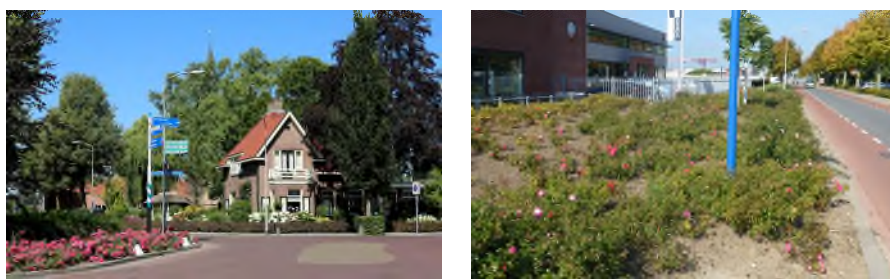
Afbeelding 5: Kwaliteitsniveaus openbare ruimte

Om één verzorgingsbeeld te realiseren werken alle disciplines op basis van gelijkwaardige kwaliteitseisen. Alle beheerdisciplines binnen de gemeentelijke organisatie doen dit volgens de landelijk vastgestelde beeldsystematiek van het CROW. Voor boombeheer wordt gewerkt met de richtlijnen conform het Handboek Bomen 2018 (van Norminstituut Bomen).

De gemeente Neder-Betuwe kiest voor een verzorgingsbeeld met verschillende kwaliteitsniveaus:

- Accentueren van centrumgebieden en begraafplaatsen, kwaliteitsniveau Hoog (A) voor groen en wegen;
- Komgebieden worden op een basisniveau (B) onderhouden voor groen en wegen;
- Buitengebied wordt voor wegen op basisniveau (B) en voor groen op een extensief niveau (C) onderhouden.

Afbeelding 6: Verzorgingsniveaus Hoog (A) in de centra en Basis (B) in komgebieden.

De openbare ruimte wordt technisch gezien op één kwaliteitsniveau onderhouden. De gemeenteraad heeft in het IVOR vastgesteld dat onderhoud op kwaliteitsniveau Basis (B) het uitgangspunt is. Voor de technische staat wordt geen onderscheid gemaakt in functiegebieden. Een niveau Laag (C) of Zeer Laag (D) komen niet voor. Dit om te voorkomen dat we op langere termijn meer geld kwijt zullen zijn aan herstelmaatregelen. Het technisch onderhoud aan bermen en watergangen wordt uitgevoerd op basis van een vaste frequentie in plaats van op beeld.

2.4 Terugblik afgelopen beheerperiode

In deze korte terugblik wordt ingegaan op afgelopen beheerperiode. De Avri verzorgt een deel van het onderhoud in de openbare ruimte. Dat zich richt op het technisch onderhoud van groen, bomen, speeltoestellen, speelondergronden, afvalbakken, park- /straatmeubilair en overige plus het verzorgend onderhoud. In de jaarrapportage van 2020 toont de Avri aan wat zij het afgelopen beheerjaar heeft gedaan en hoe dit is verlopen.

Gestelde kwaliteitsnorm

In 2020 zijn er zeven schouwronde uitgevoerd om de kwaliteit van de openbare ruimte te kunnen volgen. De schouwen tonen aan dat het technisch en verzorgend onderhoud van groen, spelen, meubilair en overige ruimschoots voldoet aan de gestelde kwaliteitsnormen.

In het incidentele geval wordt niet aan de kwaliteitseis voldaan. Op sommige stukken straat of in beplanting is onkruid aanwezig, stekende uitlopers uit de haag en staat het straatmeubilair scheef.

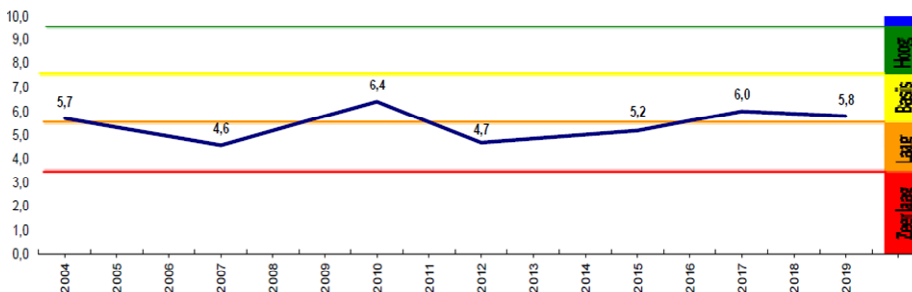
De resultaten zien er op hoofdlijnen als volgt uit:

- 49% van alle beeldmeetlatten scoort boven het afgesproken niveau;
- 50% van alle beeldmeetlatten scoort op het afgesproken niveau;
- 1% van alle beeldmeetlatten scoort onder het afgesproken niveau.

Om inzicht te krijgen in het verloop van de kwaliteit van wegen is een kwaliteitsontwikkeling opgesteld. In deze kwaliteitsontwikkeling zijn alle wegininspecties vertaald naar behaalde kwaliteitsniveaus. Onderstaand figuur geeft inzicht in het verloop van de totale kwaliteit over de afgelopen jaren. Het areaal scoort met een 5,8 onderin kwaliteitsniveau Basis (B).

De afgelopen jaren is de kwaliteit licht afgenomen door meer schade aan zwaar en gemiddeld belaste asfaltwegen.

Iedere twee jaar wordt in de gemeente Neder-Betuwe een weginspectie uitgevoerd. De volgende inspectie staat gepland voor 2021. Hieruit moet blijken of de kwaliteit over twee jaar op niveau is gebleven.

Afbeelding 7: Kwaliteitsontwikkeling wegen over de afgelopen vijftien jaar

Het rioleringsstelsel voldoet momenteel aan de gestelde voorwaarden voor kwaliteit en is op orde. De vrijverval riolering is recent beoordeeld en geconstateerde defecten zijn gerepareerd. Wel zijn de kernen in praktijk gevoelig voor water op straat tijdens extreme neerslag. De civiele kunstwerken verkeren ook in een redelijk tot goede staat van onderhoud. Vier bruggen hebben een matig onderhoudsniveau door slijtage aan de asfaltdeklaag. Voor de openbare verlichting is recent ingestemd met een grootschalige toepassing van Ledverlichting. In de komende zeven jaar wordt een inhaalslag gemaakt in het vervangen van 75% van de 'oudere' openbare verlichting.

Meldingen

De jaarrapportage van de Avri laat zien dat het aantal klachten en meldingen in 2020 gelijk is gebleven ten opzichte van 2019. Ook de verdeling van de meldingen per kern ligt in lijn met 2019. De meeste meldingen komen uit de kern Dodewaard. De afhandelingstermijn bedroeg gemiddeld 6,2 kalenderdagen.

Het totaal aantal meldingen op wegen, verkeer en parkeren is in 2020 ongeveer gelijk gebleven ten opzichte van 2019. Het totaal aantal meldingen op groen is verder afgenomen. Er is sprake van een positieve trend ten opzichte vanaf 2018.

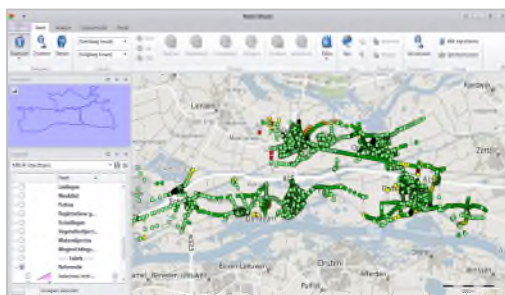
Qua straatmeubilair, speelterreinen en water is er een toename van meldingen. Dit gaat vooral over een scheefstaand verkeersbord, een kapot bankje of wateroverlast door verstopte riolering.

Klachten en meldingen	2020	2019	2018
Wegen, verkeer en parkeren	328	321	277
Groen	429	475	561
Straatmeubilair en speelterreinen	154	129	120
Water en riolering	382	360	417

Afbeelding 8: Ontwikkeling aantal klachten en meldingen per subcategorie

Beheersystemen

De gemeente Neder-Betuwe gebruikt verschillende beheersystemen voor de openbare ruimte. Er wordt gewerkt met Geovisia, Kikker, PlayMapping, Tabula (BAG) en de Avri Geo-viewer. In deze beheersystemen worden gegevens opgeslagen die te maken hebben met onder meer groenbeheer, wegbeheer, rioolbeheer en speeltoestellen. De Basiskaart Grootchalige Topografie (BGT) is een wettelijke verplichting binnen het stelsel van basisregistraties. In de BGT wordt geregeld dat topografische gegevens, zoals de ligging van gebouwen, wegen, water en terreinen eenduidig worden vastgelegd. De gemeente Neder-Betuwe is, mede door de komst van de BGT, in 2020 overgestapt naar een nieuw integraal beheersysteem (Geovisia). In het verder op orde brengen van de gegevens heeft het bijhouden en opwerken van de data continue aandacht.

Afbeelding 9: Beheerpakket voor de openbare ruimte (Geovisia)

Financieel

In de begroting voor 2022 is voor het beheer en onderhoud in totaal € 5,64 miljoen budget per jaar gereserveerd. Onder dit budget vallen de middelen voor uitvoering, dotaties in de voorzieningen en de kapitaallasten van de investeringen. Oftewel het volledige bedrag dat wordt vrijgemaakt voor alle assets in de openbare ruimte, zoals ook is opgenomen in de huidige beheerplannen. Voor verschillende assets beschikt de gemeente Neder-Betuwe over een voorziening, waarin een jaarlijkse storting wordt gedaan. Hiermee wordt geanticipeerd op de uitgaven voor groot onderhoud en worden fluctuerende uitgaven geëgaliseerd.

2.5 Beleving en gebruik

Naast de verzorgende en technische staat van de openbare ruimte worden beheer en onderhoud steeds vaker beoordeeld op basis van belevingseffecten. Het toetsen en evalueren van beheer vraagt een verschuiving in referentiekader, namelijk: meten vanuit het perspectief van de gebruiker in plaats van de beheerder. De focus wordt daarom gelegd op de (zichtbare) onderhoudsmaatregelen die zorgdragen voor een langdurige en duurzame instandhouding.

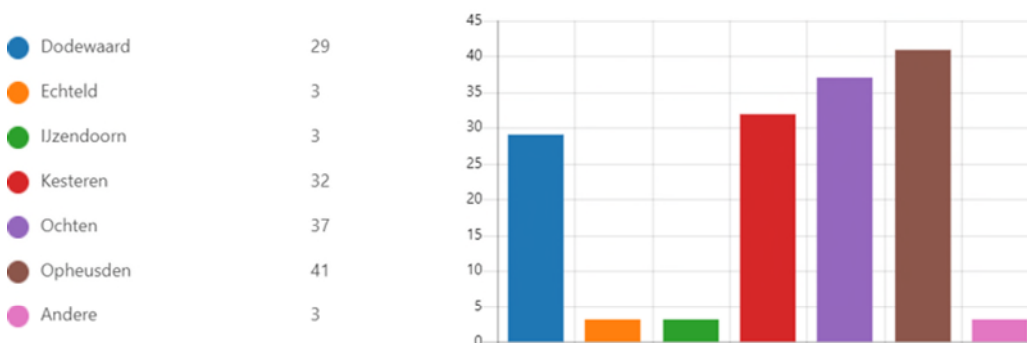
De input van inwoners (bijvoorbeeld via klachten en meldingen) kan gebruikt worden om richting te geven aan deze manier van beheer en onderhoud. Bijvoorbeeld door beeldverstorende en dreigende onveilige situaties als eerste aan te pakken. Deze doelgerichte inzet wordt georganiseerd met behulp van de inbreng van inwoners en van monitoring- en inspectiegegevens.

Inwonersenquête

De gemeente Neder-Betuwe vindt het belangrijk bij haar inwoners op te halen hoe zij de openbare ruimte ervaren en waaraan zij waarde hechten. In de voorbereiding is ervoor gekozen om acht thema's in de enquête centraal te stellen:

1. Identiteit
2. Bruikbaarheid
3. Uitstraling
4. Klimaatadaptatie en duurzaamheid
5. Biodiversiteit
6. Veiligheid en gezondheid
7. Mobiliteit en bereikbaarheid
8. Participatie en zelfbeheer

Deze thema's sluiten aan bij de visie op beheer en onderhoud en vormen de kapstok voor de uitvoering. Via de krant en social-media kanalen zijn mensen uitgenodigd om deel te nemen aan de digitale enquête. In totaal hebben 148 mensen de enquête ingevuld, waarbij sprake was van een goede verdeling tussen man en vrouw. De grotere dorpskernen hadden meer respondenten dan de kleinere dorpskernen en buurtschappen.

Afbeelding 10: Aantal respondenten per dorp

Samengevat zijn de belangrijkste uitkomsten uit de inwonersenquête:

- De historische en landelijke uitstraling van de gemeente Neder-Betuwe wordt zeer belangrijk gevonden.
- De meeste aandacht gaat uit naar veiligheid, biodiversiteit en mobiliteit en bereikbaarheid.
- Aantrekkelijk en voldoende groen zijn belangrijk voor een prettige leefomgeving en dragen bij aan verschillende thema's en maatschappelijke opgaven. Een deel van de respondenten vindt dat de gemeente Neder-Betuwe moet vergroenen en meer fruit- en laanbomen moet aanplanten.
- De openbare ruimte is voor iedereen bruikbaar en toegankelijk: alle mensen verdienen een plek. Op het wensenlijstje staan voldoende zitbanken, parkeerplaatsen bij winkels en meer voorzieningen in het buitengebied.
- De respondenten zijn niet ontevreden over het onderhoudsniveau van de openbare ruimte. Een kleine groep mensen geeft aan netter en beter onderhoud te willen zien.
- Inzet op biodiversiteit en klimaat is gewenst: minder maaien, meer variatie in kleur en soorten en ruimte voor water(berging) zijn onderwerp van gesprek.
- Veiligheid staat boven alles! Heb aandacht voor goed werkende openbare verlichting, let op overhangend groen en repareer de schades aan meubilair en trottoirs.
- Respondenten willen betrokken worden bij de keuzes over beheer en vernieuwingen in de eigen wijk. Zij willen graag meepraten en meedenken.

3

Kaders en ontwikkelingen

3 Kaders en ontwikkelingen

Dit hoofdstuk beschrijft de wettelijke en gemeentelijke kaders voor het beheer van de openbare ruimte. Daarnaast worden de trends en ontwikkelingen weergegeven waar gemeenten in het algemeen mee te maken hebben.

3.1 Wettelijke kaders

Er is geen overkoepelend wettelijk kader waarin alle rechten en plichten met betrekking tot het beheer van de openbare ruimte zijn vastgelegd. De algemeen geldende wettelijke kaders zijn vastgelegd in het Nieuw Burgerlijk Wetboek. Verder is er specifieke wet- en regelgeving van onder andere het rijk, de provincie en het waterschap. In deze paragraaf wordt de overkoepelende wetgeving toegelicht. Wetgeving die van toepassing is op de afzonderlijke assets, wordt in de assetsheets opgesomd. Bijvoorbeeld het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen, de Waterwet, de Wet milieubeheer en de Wet op de lijkbezorging.

Zorgplicht: een veilige openbare ruimte

Als algemeen uitgangspunt geldt er een zorgplicht voor het handhaven en bevorderen van de veiligheid in de openbare ruimte. Ten behoeve van de gemeentelijke zorgplicht moet worden aangetoond dat door inspecties en onderhoud een optimale zorg heeft plaatsgevonden. Bij onvoldoende bewijs kan de aansprakelijkstelling leiden tot het toekennen van een schadevergoeding. Dit staat opgenomen in artikel 6:174 van het Burgerlijk Wetboek.

Kapitaalgoederen in de Gemeentewet

De provincie houdt jaarlijks toezicht op de begroting en of sprake is van achterstallig onderhoud. In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is de verplichting opgenomen om in de begroting en jaarrekening een paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen op te nemen. Deze paragraaf dient ten minste in te gaan op het onderhoud van de kapitaalgoederen: groen, wegen, riolering, water en gebouwen. Het BBV bepaalt dat van de genoemde kapitaalgoederen in de begroting moet worden aangegeven:

- Het beleidskader;
- De uit de beleidskader voortvloeiende financiële gevolgen;
- De vertaling van de financiële gevolgen in de begroting.

Omgevingswet

De nieuwe Omgevingswet bundelt wetten en regelingen over onder meer ruimte, infrastructuur, milieu, natuur en water. Met de Omgevingswet wordt het wettelijk kader voor verschillende aspecten van de fysieke leefomgeving vereenvoudigd. Er zijn minder regels en er is meer ruimte voor initiatieven. Vroegtijdige inwonersparticipatie vormt een belangrijke randvoorwaarde bij ruimtelijke initiatieven die onder de Omgevingswet vallen. De doelen van de wet zijn gesteld met het oog op duurzame ontwikkeling, bewoonbaarheid van het land en het beschermen en verbeteren van het leefmilieu.

3.2 Gemeentelijke kaders

Coalitieakkoord gemeente Neder-Betuwe

Het coalitieakkoord is het bestuurlijk vertrekpunt. In dit akkoord zijn de bestuurlijke ambities opgenomen en worden de plannen beschreven waaraan het college zich conformeert. Voor het coalitieakkoord vormt het zorgdragen voor een veilig en goed onderhouden wegennet een belangrijk punt. Daarnaast helpt het openbaar groen de uitstraling van Europees laanboomcentrum te vertolken en zet de gemeente Neder-Betuwe vol in op duurzame energie. De termijn van dit akkoord loopt tot de volgende gemeenteraadsverkiezing in 2022.

Programmabegroting

Op 10 november 2020 heeft de gemeenteraad de programmabegroting voor het jaar 2021 behandeld. De begroting is min of meer het 'huishoudboekje' van de gemeente Neder-Betuwe, waarin wordt aangegeven welke inkomsten worden verwacht en waar het beschikbare geld aan wordt uitgegeven. Voor het beheer en onderhoud gaan relatief grote bedragen om, als wordt gekeken naar het aandeel op de totale begroting.

Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR)

De IVOR formuleert de waarden, belangen, ambities, verantwoordelijkheden en sturing van het beheer in de openbare ruimte. Hiermee is het van groot belang voor de woon-, werk- en leefomgeving van de inwoners van de gemeente Neder-Betuwe. Het plan geeft richting om de openbare ruimte aan te laten sluiten op de strategische plannen en maatschappelijke behoeften.

Omgevingsvisie

De gemeente Neder-Betuwe is in 2018 gestart met het ontwikkelen van de omgevingsvisie. In deze omgevingsvisie worden de ambities en doelen voor de openbare ruimte voor de lange termijn vastgelegd. De omgevingsvisie is vormvrij: de gemeenteraad bepaalt het detailniveau, gebieden, sectoren en thema's. Participatie en het belang dat de stakeholder bij een project heeft, hebben hierin een centrale plek. Via ansichtkaarten heeft de gemeente Neder-Betuwe haar inwoners om input gevraagd voor de totstandkoming van de visie. Inmiddels is begonnen met fase 2: het analyseren van de resultaten om uiteindelijk te komen tot de omgevingsvisie.

Landschapontwikkelingsplan (LOP)

In het LOP (2009) is inzichtelijk gemaakt hoe de gemeente Neder-Betuwe de ontwikkeling van het landschap voor de komende tien jaar wil organiseren. De rapportage bestaat uit drie delen: de bevindingen, de visie en het uitvoeringsplan. In de afgelopen jaren is invulling gegeven aan de ambities uit dit plan. Hiervoor zijn verschillende objecten gerealiseerd in het landschap, waaronder meerdere klompenpaden en recreatieve wandel- en fietsroutes.

Het LOP heeft een aantal raakvlakken met dit integraal beheerkader. De thema's en ambities die worden nagestreefd voor de openbare ruimte zijn ook van toepassing op het landschap. Delen II en III van het LOP worden geactualiseerd en de thema's en doelen worden op elkaar afgestemd. De fysieke objecten in het landschap, die zijn gerealiseerd in het kader van het LOP, zijn voor circa 90% niet in beheer en eigendom. Deze objecten staan hoofdzakelijk op gronden van derden en er liggen afspraken over het beheer en onderhoud. Vaak zijn hiervoor (landelijke) subsidies verworven of worden beperkte budgetten ingezet. Hoewel het LOP geen onderdeel is van dit integraal beheerkader zal bij de actualisatie van het LOP delen uit het integraal beheerkader worden geïntegreerd.

Thematisch en sectoraal beleid

Er is ook ander beleid gebruikt om verdere invulling te geven aan de assetsheets, thema's en ambities. Dit beleid richt zich meer op de sectorale onderwerpen en opgaven. Een uitwerking hiervan is opgenomen in verschillende plannen:

- Structuurvisie Neder-Betuwe 2018
- Klimaatnota 2021-2025
- Gemeentelijk rioleringsplan 2019-2023 (GRP)
- Meerjaren vervangingsplan gemeentelijke essen en bomenbeleid
- Uitvoeringsplan bomen 2019
- Intergemeentelijke strategische visie laanbomencentrum Betuwe

De beleids- en beheerplannen die naar aanleiding van de vaststelling van dit integraal beheerplan komen te vervallen zijn:

- Groenbeleidsplan 2017-2021
- Beheerplan wegen 2018-2021
- Beheerplan gladheidsbestrijding 2016-2021
- Beheerplan kunstwerken 2019-2023
- Beleids- en beheerplan openbare verlichting 2016-2020

3.3 Trends & ontwikkelingen voor gemeenten

De maatschappij verandert in een razend tempo, waarbij veel opgaven op gemeenten afkomen. Zo worden inwoners steeds ouder en vergrijsd de bevolking, zijn er uitdagingen op het gebied van energie, duurzaamheid en klimaat en is de vraag naar ruimte voor wonen en groen groot. In deze paragraaf wordt ingegaan op de ontwikkelingen waar gemeenten in het algemeen mee te maken hebben. Hoofdstuk 4 gaat specifiek in op de opgaven voor de gemeente Neder-Betuwe.

VNG: opgaven voor gemeenten

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft een aantal grote opgaven voor gemeenten op een rij gezet. Belangrijke ontwikkelingen voor de openbare ruimte betreffen klimaat, energie, herstructurering en bereikbaarheid. Voor het fysieke domein verwacht de VNG forse investeringen voor mobiliteit, woningbouw en water. Bij andere opgaven is juist aandacht voor gezondheid, financiën, participatie en maatschappelijke verandervraagstukken in het sociaal domein. Opgaven als gezondheid en klimaat kennen deels overlap en versterken elkaar.

Klimaat en duurzaamheid

Door extreme weersomstandigheden, toenemende hitte en hevige buien zijn waterveiligheid en hittestress belangrijke thema's. Leefbare steden en dorpen waarin goed met water en klimaat wordt omgegaan; dat is waar gemeenten voortdurend aan werken. Veel gemeenten werken al actief aan het klimaatbestendig maken van de leefomgeving. Ze passen hun beleid aan en zetten in op vergroening en het tijdelijk opvangen en vasthouden van regenwater. Naar verwachting wordt medio 2021 de Regionale Adaptatiestrategie (RAS) voor het Rivierenland definitief vastgesteld. Het RAS is een strategie om vanaf 2020 klimaatadaptief te handelen en in 2050 klimaatadaptief ingericht te zijn. Aan deze RAS wordt een samenwerkingsagenda voor de uitvoering gekoppeld, waaruit later ook een lokale strategie volgt.

Bomen zijn in het bijzonder belangrijk voor een klimaatbestendige en gezonde leefomgeving. In februari 2019 is i-Tree gelanceerd in Nederland; een model waarmee baten van bomen in cijfers en geld uitgedrukt kunnen worden. Deze baten komen voort uit de ecosysteemdiensten die bomen leveren, zoals hemelwaterregulering, CO₂-opname, afvang van vervuilende stoffen en verkoelende werking. Hiermee helpt het programma beleidsmakers en boombeheerders de bijdrage van bomen in klimaatvraagstukken te verkennen en onderbouwen.

Gemeenten en bedrijven werken samen aan een duurzame circulaire economie. Hergebruik van materialen en het toepassen van vrijkomende (organische) bouwstoffen zijn daarin belangrijk. De uitvoering van een duurzaam inkoop- en aanbestedingsbeleid vormt een krachtig instrument om doelstellingen te realiseren, kosten te besparen en waarde over een langere termijn te vergroten. Voorbeelden hiervan zijn een meer duurzame verwerking van groenafval bij onderhoud en het gebruik van schone vervoersmiddelen.

Energietransitie

Nederland heeft zich geconformeerd aan het Klimaatakkoord en staat voor een energietransitie waarbij nieuwe, herbruikbare energiebronnen gewonnen moeten worden. Hiervoor stellen gemeenten warmteplannen op en maken ze keuzes hoe de energietransitie ingevuld wordt. Voor het beheer van de openbare ruimte is het belangrijk aan te sluiten bij de energietransitie en plannen daarop af te stemmen. Door een goede afstemming vinden er synergievoordelen plaats, worden kosten bespaard en wordt de overlast voor inwoners en bedrijven beperkt.

De grootschalige opwek van zon- en windenergie is een belangrijk onderdeel van het Klimaatakkoord. Om de afspraken uit het Klimaatakkoord te halen moeten er veel meer windmolens en zonneparken bij. In de komende jaren worden in heel Nederland per regio Regionale Energiestrategieën (RES) opgesteld. Hierin staat beschreven hoeveel zon- en windenergie de regio kan realiseren en welke plekken hiervoor geschikt zijn. Alle gemeenten in Nederland dienen hier een bijdrage aan te leveren.

Vervangingsopgave

Komende decennia staat voor veel gemeenten een forse vervangingsopgave van de openbare ruimte te wachten. Een groot deel van de openbare ruimte is rond de jaren 60 van de vorige eeuw aangelegd en nadert het einde van de (technische) levensduur. Wanneer de kapitaalgoederen in de openbare ruimte in een relatief korte periode worden vervangen, stijgen de maatschappelijke kosten onevenredig. Dit is een ongewenste situatie. Het is daarom belangrijk om in beeld te brengen hoe de vervanging het beste gerealiseerd kan worden, zonder dat de maatschappelijke kosten sterk stijgen.

De vervangingsopgave biedt kansen om de openbare ruimte toekomstbestendig te maken. Dit kan bijvoorbeeld door bij onderhoud en vervanging rekening te houden met bewonerswensen en synergievoordelen te creëren bij thema's als klimaatadaptatie, energietransitie en mobiliteitsvraagstukken.

4

Thema's en ambities

4 Thema's en ambities

4.1 Werkwijze

Uit de algemene beleidskaders van de gemeente Neder-Betuwe komen acht richtinggevende thema's voort. Deze thema's vormen het uitgangspunt voor de ambities voor het beheer en inrichting van de openbare ruimte. Het thema veiligheid en gezondheid is in dit hoofdstuk opgesplitst in twee aparte productbladen.

↺ Identiteit	↺ Biodiversiteit
↺ Bruikbaarheid	↺ Veiligheid en gezondheid
↺ Uitstraling	↺ Mobiliteit en bereikbaarheid
↺ Klimaatadaptatie en duurzaamheid	↺ Participatie en zelfbeheer

De thema's dragen bij aan het realiseren van de bestuurlijke en maatschappelijke doelen en vertellen waarom bepaalde beheeractiviteiten worden uitgevoerd. Om dit handen en voeten te geven worden in dit hoofdstuk een drietal vragen beantwoord:

- Wat willen we bereiken?
- Hoe denken inwoners erover?
- Wat zijn de uitgangspunten voor beheer en inrichting?

In integrale werksessies met het projectteam is gesproken over de thema's en ambities om te komen tot breed gedragen beleid. In een prioriteitenspel hebben alle deelnemers keuzes moeten maken voor wat betreft urgentie en belangrijkheid van taken voor nu en straks. De uitkomsten hiervan worden in hoofdstuk 5 nader toegelicht en uitgewerkt in een beheerstrategie. Daarin zijn alle meningen en behoeften zoveel mogelijk meegenomen. De gemeenteraad stelt het integraal beheerkader vast en ziet toe op de uitvoering van het beleid.

Thema	Score nu	Score straks	Gap	Belang	Prio
waar staan we voor	eerlijk beeld	realistisch beeld	Vershill	toegekend gewicht	prioriteits-getal
1	Identiteit		0		0
2	Bruikbaarheid		0		0
3	Uitstraling		0		0
4	Klimaatadaptatie & Duurzaamheid		0		0
5	Biodiversiteit		0		0
6	Veiligheid & Gezondheid		0		0
7	Mobiliteit & Bereikbaarheid		0		0
8	Participatie & Zelfbeheer		0		0

rapportcijfer tussen 1 - 10

verdelen:
 2 maal 5 punten
 4 maal 3 punten
 2 maal 1 punten

Afbeelding 11: Opzet prioriteitenspel belangrijkheid van thema's

4.2 Identiteit

Wat willen we bereiken?

Ambitie: kenmerkend voor de gemeente Neder-Betuwe is de groene, landelijke uitstraling van het rivierenlandschap. Evenals de karakteristieke landschapselementen als dijken, wielen, kerken, boomgaarden, waterlopen, monumenten en historische dorpslinten. De uitstraling van de Betuwse dorpen wordt bepaald door een samenspel van landschappelijke ondergrond, stedenbouwkundige structuur en infrastructuur. Het behouden en versterken hiervan is van groot belang voor de identiteit. Waar mogelijk worden deze opgewaardeerd of beter zichtbaar gemaakt.

Hoe denken inwoners erover?

Inwoners hechten veel waarde aan het dorps-, open en landelijke karakter. De mensen geven aan te genieten van de rust en de omgeving. In de inwonersenquête laat 89% van de respondenten weten het thema identiteit heel belangrijk tot belangrijk te vinden. Van de respondenten geeft 64% aan iets te willen veranderen, voor 36% van de respondenten hoeft dit niet.

ENKELE QUOTES

- “ We zijn groot in bomen en fruit. Dat mag gerust gezien worden langs de weg ”
- “ Laten we de identiteit bewaren en deze op sommige plekken vooral weer terugbrengen ”
- “ Het dorps karakter geeft sfeer. Op het plein bij de Plus zorgt de komst van de ijssalon en de aanplant van bomen en perken voor een aangenaam verblijf ”

WENSEN

- Meer aanplant van groen, fruit- en laanbomen.
- Netter en beter onderhoud van het openbaar groen.
- Behoud en versterken van historische elementen.
- Betere voorzieningen creëren in het buitengebied.

Wat zijn de uitgangspunten voor beheer en inrichting?

- De karakteristieke, groene en landelijke uitstraling van het Betuwse rivierenlandschap als identiteitsdrager blijft behouden.
- Historisch waardevolle elementen zoals boomgaarden, waterlopen, monumenten en dorpslinten worden teruggebracht, behouden en versterkt.
- De opbouw en uitstraling van de dorpen wordt in stand gehouden. Nieuwe ontwikkelingen worden doorgevoerd met een knipoog naar het verleden.
- Materialen, formaten en (straat)-profielen die van oudsher in de dorpen voorkomen worden gebruikt bij het onderhoud en vervanging. Ook moderne materialen en innovaties kunnen verwijzen naar de historie van een dorp of gebied.
- De fruit- en laanbomensector is herkenbaar in het straatbeeld. De gemeente Neder-Betuwe is hét laanbomencentrum van Europa en is aantrekkelijk voor recreanten en toeristen.

4.3 Bruikbaarheid

Wat willen we bereiken?

Ambitie: de openbare ruimte wordt met een vooraf bepaald gebruiksdoel ingericht en onderhouden. Verschillende functies krijgen een eigen plek of worden gecombineerd met andere functies. De openbare ruimte dient multifunctioneel te zijn en in te spelen op de behoeften. Bij ieder dorp of functiegebied kan de nadruk op iets anders liggen. Daarom wordt bewust gezocht naar het combineren van functies en het op een flexibele manier inrichten van de openbare ruimte. Gezond gedrag, zoals sporten, spelen en recreëren wordt mogelijk gemaakt en gestimuleerd.

Hoe denken inwoners erover?

Inwoners laten weten dat de openbare ruimte voor iedereen toegankelijk dient te zijn en het combineren van functies gestimuleerd moet worden. Uit de inwonersenquête blijkt dat 93% van de respondenten bruikbaarheid een heel belangrijk tot belangrijk thema vindt. Van de respondenten geeft 69% aan dat er ruimte is voor veranderingen, 31% vindt dit niet nodig.

ENKELE QUOTES

- “ Maak de stoepen veilig en voorkom onoverzichtelijke slingerwegen ”
- “ Laat kinderen in een natuurlijke omgeving spelen ”
- “ Heb oog voor de gezinssamenstelling van de wijken en voor kwetsbare groepen bij het realiseren van voorzieningen ”

WENSEN

- Meer zitbankjes bij rustplaatsen.
- Betere en ruimere parkeervoorzieningen.
- Wegwerken achterstallig onderhoud trottoirs.
- Inspelen op maatschappelijke uitdagingen door functies te combineren.

Wat zijn de uitgangspunten voor beheer en inrichting?

- De openbare ruimte wordt multifunctioneel ingericht. We hanteren hiervoor het uitgangsprincipe van dubbel ruimtegebruik. Dit betekent dat eenzelfde grond- of wateroppervlak voor meerdere doeleinden gebruikt kan worden.
- De openbare ruimte is van en voor iedereen: jong en oud, man en vrouw, natuurliefhebber en sporter. Er is voldoende variatie qua inrichting en gebruiksmogelijkheden.
- Dorpen kennen hun eigen accentverschillen die behouden en versterkt worden. Per functiegebied zijn er specifieke vormen van gebruik:
  - Bedrijventerreinen:** brede wegen en functionele inrichting, structurerend groen dat zorgt voor samenhang plus uitstraling en wadi's (beplante greppels met een doorlaatbare bodem) voor buffering en infiltratie van regenwater. In warme periodes zijn bedrijventerreinen de heetste gebieden. Daarom zoeken we de samenwerking op met ondernemers om hier passende maatregelen te treffen.
  - Op en rond schoolpleinen en kinderrijke woonwijken:** veel groen, overzichtelijk, veilige oversteken, speeltoestellen maar ook informeel spelen en sportvoorzieningen.
  - Winkelcentra:** hoogwaardige uitstraling, voldoende parkeergelegenheden voor bezoekers met de auto of fiets, voldoende zitgelegenheden en afvalbakken.
- Inspelen op nieuwe vormen van gebruik door de inrichting van de openbare ruimte:

Levensloopbestendige openbare ruimte: de openbare ruimte beter inrichten voor ouderen en minder validen: ontmoetingsplekken, voldoende zitplekken, comfortabele wandelpaden, veilige oversteken etc.

Natuurlijk en avontuurlijk spelen: naast de (traditionele) speelplekken komt het accent te liggen op speelaanleidingen en natuurlijk spelen.

Meer sporten in de openbare ruimte: buitensporten, hardlopen, fietsen, wandelen en openbare fitnessstoestellen.

4.4 Uitstraling

Wat willen we bereiken?

Ambitie: het verzorgingsbeeld wordt bepaald door de keuzes die worden gemaakt bij de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. Daarbij wordt de openbare ruimte als één integrale inrichting gezien. Een integrale aanpak (op basis van gelijkwaardige kwaliteitseisen) is voor de uitstraling van de openbare ruimte essentieel en werkt kostenbesparend.

De gemeente Neder-Betuwe wil dat de uitstraling van de openbare ruimte aansluit bij de omgeving en alle grote en kleine aanpassingen wat betreft onderhoud elkaar zoveel mogelijk versterken.

Hoe denken inwoners erover?

De uitstraling van de gemeente Neder-Betuwe wordt breed gewaardeerd door de inwoners. Uitstraling bevordert de herkenbaarheid, de sfeer en het karakter van de openbare ruimte en daarmee de leefbaarheid. In de inwonersenquête laat 97% van de respondenten weten het thema uitstraling als heel belangrijk tot belangrijk te ervaren. Op het gebied van schoon, heel en veilig moeten de centrumgebieden er het meest verzorgd bijliggen. Gevolgd door de woongebieden, buitengebieden en bedrijventerreinen. Van de respondenten geeft 72% aan iets te willen veranderen op het gebied van uitstraling, 28% deelt die mening niet.

ENKELE QUOTES

“ De uitstraling is het visitekaartje, maar ook iets wat wij als inwoners dagelijks zien ”

“ De openbare ruimte is van ons allemaal. De uitstraling en verbondenheid met het eigene van de Betuwe kan zo beter gaan leven en tot zijn recht komen ”

“ Oude fruitbomen en leilindes versterken de uitstraling: wij vinden deze prachtig ”

WENSEN

Meer groen in en rondom de dorpen.

Creëren van een natuurlijke en landelijke eigenheid.

Goed onderhouden wegen en trottoirs.

Wat zijn de uitgangspunten voor beheer en inrichting?

- De uitstraling van een bepaald gebied wordt afgestemd op het gebruik en de identiteit van de directe omgeving.
- Het openbaar groen bepaalt voor een deel de uitstraling van de verschillende wijken. In de openbare ruimte zijn veel fleurige en kleurige plekken die goed zijn voor mens en dier. Dit verdient de voorkeur boven een strakke en zakelijke uitstraling.
- De openbare ruimte wordt voor technisch beheer op één onderhoudsniveau (niveau Basis) beheerd.

- Voor verzorgend beheer gelden meer onderhoudsniveaus: een niveau Hoog (A) voor de centrumgebieden, een niveau Basis (B) voor de komgebieden en in het buitengebied de wegen op een niveau Basis (B) en het groen op een niveau Laag (C). De onderhoudsniveaus sluiten aan bij de resultaten uit de enquête en wat inwoners daarin belangrijk vinden. In de assetsheets is per asset de kwaliteit terug te vinden.

4.5 Klimaatadaptatie en duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

Ambitie: als gemeente moeten we bijdragen aan het beperken van klimaatverandering door op een duurzame manier de openbare ruimte in te richten en te beheren. Met het thema klimaatadaptatie zetten we in op het terugdringen van wateroverlast bij piekbuien, het verminderen van droogte in lange warme periodes en het beperken van hittestress in bebouwde gebieden. Het vroegtijdig, integraal en consequent meenemen van klimaatadaptatie vormt een belangrijke basis voor het beheer van de openbare ruimte. Hierbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van dubbel ruimtegebruik. Bijvoorbeeld gebouwen boven wegen, daktuinen etc.

Hoe denken inwoners erover?

De inwoners geven aan dat de aanpak rond klimaatadaptatie en duurzaamheid redelijk onbekend blijft, terwijl er wel veel gebeurt. Werken aan bewustwording kan hieraan bijdragen. In de inwonersenquête geeft 90% van de respondenten aan klimaatadaptatie en duurzaamheid heel belangrijk tot belangrijk te vinden. Respondenten geven aan het probleem van klimaatverandering en een beter milieu te onderstrepen en staan in te willen ruilen voor groen. Als er wordt gevraagd te kiezen tussen de auto en verharding of groen en water, kiest 75% voor het laatste. Van de respondenten geeft 61% aan iets te willen veranderen.

ENKELE QUOTES

- “ Door meer water en groen in de buurt te realiseren kun je wateroverlast gedeeltelijk al oplossen ”
- “ De zomers worden warmer en er valt meer regen in korte tijd. Het vroegtijdig opvangen van regenwater is belangrijk zodat we geen drinkwater hoeven te gebruiken ”
- “ Groene verblijfplaatsen en natuurlijke speelplekken geven een groter gevoel van veiligheid bij klimaatveranderingen ”

WENSEN

- Meer ruimte voor (open) water en groen.
- Regenwater vasthouden op de locatie waar het valt.
- Oplossingen bieden voor (natuurlijke) bovengrondse waterberging.

Wat zijn de uitgangspunten voor beheer en inrichting?

- De gemeente Neder-Betuwe stelt klimaatadaptatie als belangrijke randvoorwaarde bij het onderhoud en vervanging van de openbare ruimte (zie de menukaart met klimaatadaptatieve maatregelen die hiervoor is opgesteld).
- De openbare ruimte wordt gereed gemaakt voor de gevolgen van klimaatverandering. Bij elke ruimtelijke ontwikkeling worden de mogelijkheden voor klimaatadaptatie afgewogen. Zowel vanuit gemeentelijk perspectief voor de openbare ruimte, als voor particulieren en private partijen.

- De gemeente Neder-Betuwe integreert functies in de openbare ruimte met voorzieningen voor klimaatadaptatie. Zo kan een goed ingerichte wadi eveneens waterbergen en daarnaast fungeren als speelplek voor kinderen. Hierbij wordt gezocht naar mogelijkheden en kansen.
- Er is voldoende ruimte voor waterberging en waterafvoer door het aanleggen van extra droogvallende waterbergingen en verruiming van waterpartijen.
- Waterberging en buffering van (hemel)water moet zichtbaar zijn in de openbare ruimte en samengaan met het versterken van de landelijke karakteristiek. De voorzieningen zijn bij voorkeur zichtbaar en bovengronds. Deze zijn robuuster van aard en dragen mede bij aan het bewustzijn van de inwoners.
- Groen draagt bij aan een aantrekkelijk en gezond leefklimaat. Hitte wordt teruggedrongen door de openbare ruimte te vergroenen, schaduwplekken te creëren en door samen op te trekken met stakeholders (onder meer op bedrijventerreinen).
- In de werkprocessen is ruim aandacht voor klimaatadaptatie en worden veel maatregelen standaard toegepast. Er wordt integraal gewerkt om zo 'werk met werk' te maken.
- Materialen kennen een lange levensduur en zijn zoveel mogelijk recyclebaar zonder waardevermindering.
- In het inkoopbeleid van de gemeente zijn circulaire doelen en uitgangspunten omtrent duurzaamheid opgenomen, zoals emissievrij transport, circulaire afvalverwerking en het gebruik van elektrische voertuigen of voertuigen op alternatieve brandstoffen.
- Het areaal aan openbare verlichting wordt binnen vijf jaar voorzien van ledverlichting en mogelijkheid tot dimmen.
- De gemeente Neder-Betuwe creëert meer bewustzijn, stimuleert klimaatadaptief gedrag en stelt inwoners in staat om daadwerkelijk ander gedrag te laten zien. Initiatieven die bijdragen aan het klimaatbestendig maken van de leefomgeving worden ondersteund.

4.6 Biodiversiteit

Wat willen we bereiken?

Ambitie: de dorpen hebben een sterke relatie met het omliggende landschap van het rivierengebied. Met de inrichting en het beheer van het openbaar groen kiest de gemeente Neder-Betuwe voor natuurbeleving in brede zin: het ruiken van de bloesem, het horen van de bijen, het zien van de seizoenen en het proeven van de vruchten. Daarnaast kiest de gemeente Neder-Betuwe voor meer afwisseling, bloeiende beplanting en wordt het groen zo ingericht dat deze aantrekkelijk is voor veel diersoorten. Ook voor kinderen dient de natuur beleefbaar te zijn. Dit betekent dat op schoolpleinen en speelplekken extra aandacht is voor natuurbeleving.

Hoe denken inwoners erover?

De inwoners willen vergroenen en de biodiversiteit beschermen en versterken. Uit de enquête blijkt dat een groot deel van de mensen vindt dat het groenonderhoud beter kan en dat er op bepaalde plekken best meer groen mag staan. Andere inwoners zijn juist wel weer tevreden met de huidige situatie. In de inwonersenquête laat 93% van de respondenten weten het thema biodiversiteit als heel belangrijk tot belangrijk te ervaren. Van de respondenten wil 69% iets veranderen op het gebied van dit thema.

ENKELE QUOTES

- “ Meer groen zorgt voor een beter leefklimaat en diversiteit aan soorten. Het groen moet wel goed onderhouden worden, dus de juiste soortenkeuze is belangrijk ”
- “ Biodiversiteit is goed voor dieren, insecten en mensen: promoot en stimuleer het ”
- “ We zijn hét laanbomencentrum van Europa, dus moeten we dit ook uitstralen ”

WENSEN

- Meer groen en minder steen.
- Meer variatie in boomsoorten en beplantingen.
- Bermen minder vaak maaien.
- De gemeente Neder-Betuwe als etalage van hét laanbomencentrum.

Wat zijn de uitgangspunten voor beheer en inrichting?

- Op aangewezen plekken worden bomen aangeplant die passen bij het karakter van de gemeente Neder-Betuwe, zoals fruit- en laanbomen. Het onderhoud van de fruitbomen wordt uitgevoerd door inwoners en vrijwilligers.
- Het aanbod van groen is kleurrijk en gevarieerd. Verschillende (inheemse) bomen, planten en grassen wisselen elkaar af. De blik is gericht op het stimuleren van meer drachtplanten.
- Het bomenbestand is weerbaar tegen ziekten en plaagsoorten en verleid natuurlijke vijanden om in het gebied te blijven. De sortimentskeuze en het type onderhoud moeten hieraan bijdragen en problemen zoveel mogelijk oplossen (zoals de eikenprocessierups).
- Er is voldoende natuurlijk groen aanwezig met mogelijkheid tot beleving van flora en fauna. De natuur staat hier voorop, mensen zijn te gast!
- Voor het bestrijden van onkruid wordt gebruik gemaakt van chemievrije technieken en methoden.
- Vrijkomend sloopvuil wordt overal afgevoerd om verrijking en ophoging van bermen te voorkomen.

- De gemeente Neder-Betuwe stimuleert initiatieven om (bedreigde) dier- en plantensoorten te beschermen en indien nodig opnieuw te introduceren. Een voorbeeld hiervan is de intentieovereenkomst 'Bij Bewust Betuwe'. Samen met inwoners, bedrijven, stichtingen en organisaties wordt er actief gewerkt aan het beschermen en verhogen van de biodiversiteit.

4.7 Veiligheid

Wat willen we bereiken?

Ambitie: in de openbare ruimte scannen mensen onbewust de omgeving om in te schatten hoeveel mensen er rondlopen, wat de staat van het onderhoud is, welk gedrag er van hen wordt verwacht en wat ze van anderen kunnen verwachten. Hoe meer zij zich hiermee kunnen identificeren, hoe meer mensen zich op hun gemak voelen. Lastig is dat meerdere emoties het veiligheidsgevoel kunnen beïnvloeden. De gemeente Neder-Betuwe streeft naar een gevoel van sociale veiligheid en betrokkenheid met de leefomgeving. Daarbij is er extra aandacht voor de verkeersveiligheid en het schoonhouden van de openbare ruimte.

Hoe denken inwoners erover?

Veiligheid is hét belangrijkste thema volgens de respondenten. Mensen voelen zich prettiger en veiliger in een opgeknapte en schoongehouden omgeving. Een verloederde buurt met veel zwerfvuil, kapotte straatverlichting en verwaarloosd groen zorgt eerder voor een gevoel van onveiligheid. Bovendien blijft een verzorgde en hele omgeving langer schoon en onaangetast. In de enquête laat 88% van de respondenten weten het thema veiligheid heel belangrijk tot belangrijk te vinden. Er wordt aandacht gevraagd voor kwetsbare groepen in het verkeer, zoals kinderen, fietsers, ouderen en mensen met een handicap. Van de respondenten geeft 54% aan iets te willen veranderen.

ENKELE QUOTES

- " Veilig voelen is een basisvoorwaarde "
- " Kinderen moeten veilig naar school kunnen fietsen "
- " Verlichting moet passen in de omgeving en geen eenheidsworst zijn "

WENSEN

- Meer (slimme) straatverlichting.
- Verminderen van de maximumsnelheid op wegen.
- Veilige fiets- en wandelroutes.
- Goed beheer en onderhoud voor meer sociale- en fysieke veiligheid.

Wat zijn de uitgangspunten voor beheer en inrichting?

- De openbare ruimte is schoon, heel en veilig en wordt op het afgesproken kwaliteitsniveau onderhouden. Verloedering door zwerfafval en onkruid wordt tegengegaan.
- Er is voldoende verlichting rondom nacht- en avondroutes.
- De routes zijn veilig, overzichtelijk en duidelijk herkenbaar voor iedereen. Er is extra aandacht voor de schoolomgeving en voor de doelgroep kinderen en ouderen.
- Er wordt structureel en planmatig onderhoud uitgevoerd en geïnspecteerd om te voldoen aan de wettelijke zorgplicht en te zorgen voor een veilige openbare ruimte.

4.8 Gezondheid

Wat willen we bereiken?

Ambitie: De gemeente Neder-Betuwe zet zich in voor een gezonde leefomgeving waarin mensen sociale contacten onderhouden, elkaar ontmoeten, sporten en bewegen. Door in te zetten op groen wordt de gezondheid van de inwoners bevorderd. Een natuurlijke en groene omgeving biedt rust, werkt ontspannend en verbetert de fysieke en mentale gesteldheid. Ook zorgt groen voor een gezond milieu door het afvangen en afbreken van verontreiniging in de lucht, water en bodem. Een schone, gevarieerde en goed onderhouden leefomgeving heeft effect op de kwaliteit van leven. Het is daarom belangrijk het groen naar de mensen toe te brengen, maar andersom ook de mensen naar het groen te begeleiden.

Hoe denken inwoners erover?

Inwoners zijn van mening dat goed groenbeheer bijdraagt aan een betere lichamelijke en psychische gezondheid. Als de openbare ruimte van goede kwaliteit is, kan dit een positieve invloed hebben op de gezondheid. De grootste gezondheidswinst is in de openbare ruimte te behalen: de openbare ruimte is dan doel en middel tegelijk.

In de inwonersenquête zegt 95% van de respondenten een gezonde leefomgeving als heel belangrijk tot belangrijk te ervaren. Als respondenten wordt gevraagd te kiezen tussen een betere bereikbaarheid of een gezonde inrichting van de openbare ruimte, kiest 60% voor de gezonde inrichting. Van de respondenten geeft 57% aan iets te willen veranderen.

ENKELE QUOTES

- “ Een aantrekkelijke goed begaanbare openbare ruimte nodigt uit om naar buiten te gaan en in beweging te komen ”
- “ Fietsen en wandelen geven je gezondheid, humeur en geest een flinke positieve boost ”
- “ Er zijn veel nieuwe, moderne en natuurlijke speelaanleidingen: benut deze ”

WENSEN

- Meer groen voor een gezond milieu.
- Meer fiets- en wandelroutes.
- Minder auto's in centrumgebieden.
- Voldoende ontmoetings- en speelmogelijkheden: bankjes, trapvelden, etc.

Wat zijn de uitgangspunten voor beheer en inrichting?

- Groen nodigt uit tot sporten, bewegen en recreëren. Het helpt mensen om hun bewegingspatroon te veranderen en gezonder te gaan leven. De plannen sluiten aan op de sport- en beweegvisie 2019-2030. Daarin staat het stimuleren van bewegen centraal.
- Voldoende groen verbetert de luchtkwaliteit, brengt verkoeling op warme dagen en zorgt ervoor dat we ons buiten prettig voelen. Met het softwareprogramma i-Tree worden de effecten van bomen op de omgeving meetbaar gemaakt.
- De openbare ruimte bevat voldoende uitdagingen voor buitensporters. Hierbij wordt rekening gehouden met de verscheidenheid aan manieren waarop de openbare ruimte gebruikt wordt. Er wordt ingezet op een goede en duurzame sport- en beweeginfrastructuur.
- Inwoners kunnen elkaar buiten ontmoeten en samenkomen. Er zijn voldoende ontmoetingsplekken en rustplaatsen voor senioren en mensen die slecht ter been zijn.

- De openbare ruimte is schoon en hygiënisch. Met het transporteren van huishoudelijk afvalwater en het opruimen van zwerfafval wordt bewust omgegaan.

4.9 Mobiliteit en bereikbaarheid

Wat willen we bereiken?

Ambitie: de afgelopen jaren is de bereikbaarheid van woon- en werkplekken in de gemeente Neder-Betuwe min of meer stabiel gebleven. Op een aantal plekken zijn verbeteringen doorgevoerd. Mobiliteit en bereikbaarheid worden vanuit een integrale en gebiedsgerichte aanpak benaderd. Er wordt samengewerkt en afgestemd om zoveel mogelijk meekoppelkansen in wijken en buurten te realiseren en maatschappelijke overlast tijdens (grootschalige) wegenprojecten te vermijden. Duurzame mobiliteit is een belangrijk speerpunt, waaronder het stimuleren van het openbaar vervoer en het verbeteren van het fietsklimaat.

Hoe denken inwoners erover?

De inwoners zijn tevreden over het wegennet en de bereikbaarheid. Een goede doorstroming is belangrijk om op een plek te blijven wonen. Naast de auto worden het belang van een veilig fiets- en wandelnetwerk en duidelijk parkeerbeleid benadrukt. In de inwonersenquête geeft 93% van de respondenten aan mobiliteit en bereikbaarheid een heel belangrijk tot belangrijk thema te vinden. Van de respondenten zegt 58% iets te willen veranderen, van 42% hoeft dit niet.

ENKELE QUOTES

- “ Een dorp moet goed bereikbaar zijn, ook voor mensen die afhankelijk zijn van het OV ”
- “ Laat de auto maar weg uit het centrum en richt je op de fiets- en voetganger ”
- “ Er staan veel auto's op de weg geparkeerd die géén gebruik maken van nabijgelegen parkeervakken: dit is hinderlijk ”

WENSEN

- Betere parkeergelegenheden.
- Vrijliggende fiets- en wandelpaden.
- Meer schone vervoersmogelijkheden.
- Snelheidsbeperkende maatregelen of maatregelen die de doorstroming bevorderen.

Wat zijn de uitgangspunten voor beheer en inrichting?

- De openbare ruimte stimuleert en faciliteert het gebruik van schone en duurzame vervoersmiddelen, zoals de elektrische auto en fiets.
- Mobiliteit en bereikbaarheid kent een gebiedsgerichte aanpak: Op **bedrijventerreinen** liggen brede wegen en is de openbare ruimte functioneel ingericht. In de **winkelvoorzieningen/dorpscentra** zijn voldoende auto- en fietsparkeerplaatsen. Rondom **verzorgingstehuizen en zorgcomplexen** liggen brede en comfortabele trottoirs en zijn de wegen zoveel mogelijk vrij van paaltjes en andere obstakels.
- De gemeente Neder-Betuwe heeft de verkeersveiligheid hoog in het vaandel staan en neemt maatregelen om deze te verbeteren (bijvoorbeeld door snelheidsremmende maatregelen). Ook is er extra aandacht voor een verkeersvriendelijke omgeving die zichzelf zo veel mogelijk handhaaft en het juiste verkeersgedrag stimuleert.
- Bij onderhoud en vervanging wordt actief gekeken naar de mogelijkheid om meer ruimte te bieden aan voetgangers en fietsers.

4.10 Participatie en zelfbeheer

Wat willen we bereiken?

Ambitie: *het bewerkstelligen van doelen en ambities kan in de huidige tijdsgeschiedenis niet meer alleen worden uitgevoerd. De gemeente Neder-Betuwe wil samen met haar inwoners de openbare ruimte vormgeven en indien mogelijk eigenaarschap toekennen. De betrokkenheid van inwoners wordt gestimuleerd door hen mee te laten denken over de invulling en het onderhoud van hun eigen leefomgeving. Het bedrijfsleven en andere instellingen worden daarbij betrokken, bijvoorbeeld door de samenwerking aan te gaan met boomkwekers, hoveniers en (vak)scholen. De gemeente Neder-Betuwe ontwikkelt zich tot een participatiegemeente, waarin de gebruiker een prominente rol heeft.*

Hoe denken inwoners erover?

Inwoners willen meedenken over de eigen wijk en betrokken worden bij de planvorming. Het animo om mee te werken aan zelfbeheer projecten is laag. De respondenten willen liever meedenken dan meedoen. Meerdere bewoners zien het als plicht van de gemeente Neder-Betuwe om te zorgen voor goed onderhoud. In de inwonersenquête laat 37% van de respondenten weten iets te willen veranderen. Dit toont aan dat de deelnemers redelijk tevreden zijn met de huidige gang van zaken.

ENKELE QUOTES

- “ Onderzoek de mogelijkheden om meer beplanting aan te brengen op plekken waar dit kan ”
- “ Motiveer en activeer mensen om zelf iets bij te dragen: er moet perspectief zijn dat realisatie mogelijk is ”
- “ Samen kunnen we het mooier maken door zelf een stukje groenonderhoud over te nemen ”

WENSEN

- Betrek inwoners in een vroegtijdig stadium van de planvorming.
- Maak het overnemen van onderhoud en grondverkoop makkelijker.
- Zorg voor meer inspraak en een duidelijke communicatie: één aanspreekpunt.

Wat zijn de uitgangspunten voor beheer en inrichting?

- De inwoners worden vroegtijdig en actief betrokken bij de planvorming en uitvoering.
- De gemeente Neder-Betuwe communiceert en informeert inwoners duidelijk over welke werkzaamheden worden verricht in de openbare ruimte, bijvoorbeeld via de BouwApp.
- De mate waarin inwoners worden betrokken of geïnformeerd is afhankelijk van het type werk dat wordt uitgevoerd. Hierbij wordt volgens de participatieladder gewerkt en verschillende participatievormen toegepast, zoals informeren, meedenken of meedoen. Er wordt in een vroegtijdig stadium transparant gecommuniceerd over de mogelijkheden.
- Initiatieven vanuit inwoners worden gestimuleerd en gefaciliteerd door materiaal beschikbaar te stellen. Hierbij kan worden gedacht aan afvalprikkers, bezems en schoffels.

- Wensen voor de inrichting worden op projectniveau opgehaald. In de eerste plaats worden de kaders bepaald door conceptschetsen uit te werken en inwoners om reactie te vragen (zie hiervoor ook het IVOR-stappenplan).
- Bij klachten en meldingen van inwoners wordt er snel en adequaat gereageerd.
- Bedrijven die opdrachten doen voor de gemeente Neder-Betuwe zetten zelfstandig in op social return door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt bij het werkproces te betrekken.

5

Beheerstrategie

5 Beheerstrategie

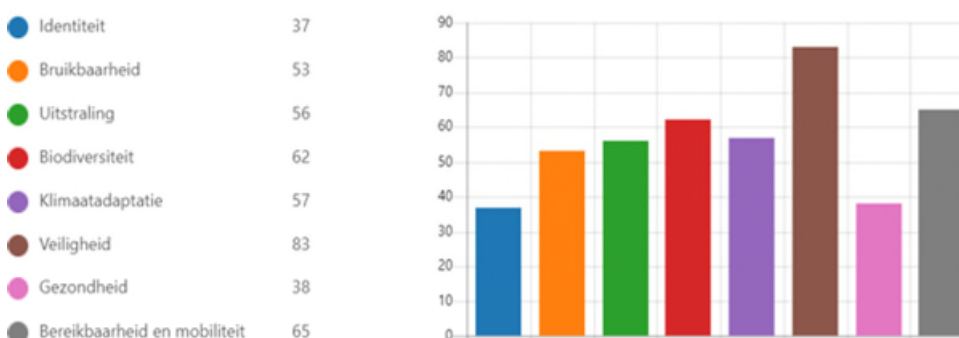
5.1 Focus en prioritering

Bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte is een strategie nodig waaraan de gemeente Neder-Betuwe zich committeert gedurende alle activiteiten die worden uitgevoerd. Zeker in de bestaande openbare ruimte kan het lastig zijn de ideale situatie ten aanzien van alle functies en thema's te realiseren.

De openbare ruimte is beperkt, de gebruiksdruk is hoog, er worden breed en veelomvattende ambities nagestreefd en bezuinigingen zijn soms niet onvermijdelijk. Het lukt simpelweg niet om alles in één keer te bewerkstelligen. Daarom kiezen we voor een beheerstrategie die aansluit bij de thema's die de gemeente Neder-Betuwe en haar inwoners belangrijk vinden.

Uit ervaring blijkt dat sommige thema's op dit moment voldoende tot uiting komen en andere meer aandacht verdienen. In de inwonersenquête is aan de respondenten voorgelegd welk thema zij het meest belangrijk vinden. Daarin wordt veiligheid verreweg het meest genoemd. Ook zeggen de respondenten veel waarde te hechten aan mobiliteit en bereikbaarheid, klimaatadaptatie en duurzaamheid en biodiversiteit.

In de onderstaande afbeelding is te zien hoe belangrijk het wordt gevonden dat de gemeente Neder-Betuwe aandacht besteed aan elk van deze thema's.

Afbeelding 12: Ranking thema's inwonersenquête

In afbeelding 13 is weergegeven hoe de stand van zaken is voor de gemeente Neder-Betuwe op dit moment en welk gat daartussen te overbruggen is in de komende jaren. De scores zijn bepaald op basis van input uit verschillende ambtelijke werksessies. Uit de scores voor nu blijkt dat op het gebied van veiligheid en gezondheid en mobiliteit en bereikbaarheid mooie stappen worden gezet. Voor de thema's klimaatadaptatie en duurzaamheid en biodiversiteit heeft de gemeente Neder-Betuwe nog voldoende uitdaging om zich via dit integraal beheerkader op te richten.

Thema		Score nu	Score straks	Gap	Belang	Prio
waar staan we voor		eerlijk beeld	realistisch beeld	verschil	toegekend gewicht	prioriteits-getal
1	Identiteit	6,5	7,1	0,6	2,1	1,30
2	Bruikbaarheid	6,6	7,3	0,6	3,3	2,07
3	Uitstraling	6,1	7,6	1,6	3,3	5,17
4	Klimaatadaptatie & Duurzaamheid	5,5	7,6	2,1	3,9	8,34
5	Biodiversiteit	5,1	7,0	1,9	3,3	6,38
6	Veiligheid & Gezondheid	6,7	7,3	0,5	3,8	2,02
7	Mobiliteit & Bereikbaarheid	7,3	7,5	0,2	2,8	0,53
8	Participatie & Zelfbeheer	5,4	6,5	1,1	1,5	1,64
		↑ ↑				
		rapportcijfer tussen 1 - 10				
				↑		
				verdelen: 2 maal 5 punten 4 maal 3 punten 2 maal 1 punten		

Afbeelding 13: Cijfers per thema vanuit ambtelijke werksessies

Met de resultaten uit de inwonersenquête en ambtelijke werksessies wordt bevestigd welke thema's belangrijk zijn en waar in de komende beleidsperiode aan gewerkt moet worden. Voor de komende jaren zetten we in op de grote opgaven: klimaatadaptatie en duurzaamheid en biodiversiteit. Veiligheid en gezondheid en uitstraling blijven daarbij continu onder de aandacht. Deze thema's zijn minstens zo belangrijk voor een prettige en leefbare openbare ruimte. Vanuit die focus en aan de hand van bovengenoemde thema's wordt het vervolgtraject ingezet.

De basis voor gemaakte keuzes is gevormd door de uitkomsten van:

- Een gedegen inventarisatie en analyse van relevante beleidsnotities en wetgeving;
- De evaluatie van het vigerende beleid en de bestaande ontwikkelingen ten aanzien van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte;
- De resultaten van de inwonersenquête;
- Gevoerd overleg met het projectteam en meerdere besprekingen met zowel ambtenaren als vakspecialisten van diverse afdelingen van de gemeente Neder-Betuwe.

5.2 Werkwijze

De gemeente Neder-Betuwe kiest voor een integrale en kwaliteitsgestuurde aanpak van het beheer. Dit betekent dat:

- We als organisatie in ontwikkeling zijn en de lange termijn in het vizier hebben;
- Op basis van de afgesproken beeldkwaliteit opgaven in beeld brengen;
- Inrichting en beheer waar mogelijk laten aansluiten bij de lokale wensen en gebruikers;
- Inrichting en beheer een bijdrage laten leveren aan de acht thema's in dit integraal beheerkader. De komende periode met name gericht op klimaatadaptatie en duurzaamheid en biodiversiteit;
- Voor alle assets dezelfde taal spreken om een juiste balans tussen prestaties, risico's en kosten te vinden;
- Ruimte voor maatwerk houden zodat voor elk type asset recht kan worden gedaan aan de specifieke behoeften en uitdagingen;
- We beheren met gezond verstand, met oog voor ontwikkeling en samenwerking;

- Integrale projecten borgen in het meerjarenplan, zowel onderhoud, vervanging als reconstructie. Die tevens controleerbaar en herleidbaar moeten zijn;
- Afstemmen met andere belanghebbenden (sociaal domein, woningbouw, stakeholders etc.) en bijsturen waar nodig;
- Steeds meer van kwaliteitsgestuurd beheer naar effectgestuurd beheer gaan, om met beheerkeuzes beter in te spelen op veranderende ambities en aanwezige opgaven, dit vraagt omslag in werkwijze, maar ook in cultuur en denkwijze;
- Ontbrekende assets in 2022 toevoegen: verkeersvoorzieningen en begraafplaatsen;
- En de basis verder uitbouwen (software, beheerdata, kwaliteitsinzichten etc.).

5.3 Uitvoering

De kern van het implementeren en bewaken van de uitvoering is het aantoonbaar en consequent afwegen van prestaties, risico's en uitgaven in relatie tot de doelen van de organisatie. De PDCA-cyclus wordt hiervoor door de beheerders als hulpmiddel gebruikt (zie ook afbeelding 2).

Het beheer van de openbare ruimte wordt voor een deel uitgevoerd volgens de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) met de Avri. In de DVO zijn kwaliteitsafspraken gemaakt over het uitvoeren van de taken in het kader van beheer en onderhoud. De adviserende en overkoepelende taken van de Avri bij de vier opdrachtgevende gemeenten, kunnen de gemeente Neder-Betuwe schaalvoordeel opleveren, bijvoorbeeld door regionaal boombeheer. De DVO wordt jaarlijks met de Avri geëvalueerd, aangevuld en voortgezet bij tevredenheid van beide partijen.

Door de korte lijnen weten medewerkers van de Avri en de gemeente Neder-Betuwe elkaar snel te vinden. Toch kunnen de gemeente Neder-Betuwe en de Avri door beter samen te werken en meer vertrouwen in elkaar te hebben, betere kwaliteit gaan maken en goedkoper gaan werken. Zo zijn er stappen te zetten in het aanscherpen van interne procedures en werkprocessen en zullen de taken geënt moeten worden op de doelen uit dit rapport. Doel van de samenwerking met de Avri is dat de gemeente Neder-Betuwe ontzorgd wordt en er door schaalvoordeel ook financieel voordeel te behalen is.

De gemeente Neder-Betuwe wil haar assets op natuurlijke momenten vervangen en waar dat kan zoveel mogelijk werk-met-werk maken. Hierbij zoekt het de samenwerking op met lokale aannemers en partijen. Zij kennen de omgeving, wonen dichtbij het werk en hebben extra belang bij een openbare ruimte die voldoet aan de gestelde ambities. Om het beheren en begroten van de werkzaamheden makkelijker te maken wordt de komende jaren verder ingezet op digitale middelen, een goed geïmplementeerd en bijgehouden beheersysteem en digitale kaarten.

6

Financiën

6 Financiën

In dit hoofdstuk wordt inzicht gegeven in de financiën van het IBOR. Welke middelen zijn beschikbaar? Welke afwijkingen zijn er geconstateerd tussen benodigde en beschikbare middelen? En welke aandachtspunten zijn er voor vervolg?

6.1 Beschikbare middelen 2022 - 2025

Op de begroting voor 2022 en de meerjarenraming 2023 – 2025 zijn middelen beschikbaar om invulling te geven aan het IBOR. In totaal is in 2022 circa **5,64 miljoen euro** beschikbaar.

In de begroting van 2022 is een aantal wijzigingen doorgevoerd ten opzichte van 2021. Wijzigingen van budgetten in 2022 hebben te maken met heroverwegingen, tussentijdse bestuursrapportages of de uniforme werkbegroting Avri (kadernota). Deze zijn allemaal verwerkt in onderstaande overzichten.

In onderstaande overzichten wordt onderscheid gemaakt tussen exploitatielasten (incl. dotaties aan de voorziening) en kapitaallasten (ten behoeve van investeringen). De verschillende programma's en taakvelden zijn samengevoegd per asset. Op de assetsheets is per asset een gedetailleerd overzicht opgenomen van de financiën.

6.1.1 Exploitatie

Op de exploitatie zijn middelen beschikbaar om invulling te geven aan verzorgend en technisch onderhoud en jaarlijks terugkerende kosten.

Exploitatie	2022	2023	2024	2025
Totaal Wegen en verhardingen	€ 1.307.269	€ 1.307.269	€ 1.307.269	€ 1.307.269
Totaal Civieltechnische kunstwerken	€ 55.000	€ 55.000	€ 55.000	€ 55.000
Totaal Openbare Verlichting	€ 264.838	€ 255.838	€ 255.838	€ 265.838
Totaal Afval en Schoon	€ 540.000	€ 540.000	€ 540.000	€ 540.000
Totaal Riolering en Water	€ 946.097	€ 922.890	€ 1.053.770	€ 1.068.782
Totaal Groen en bomen	€ 1.193.000	€ 1.193.000	€ 1.193.000	€ 1.193.000
Totaal Spelen	€ 165.000	€ 165.000	€ 165.000	€ 165.000
Totaal Meubilair en overige	€ 28.000	€ 28.000	€ 28.000	€ 28.000
Totaal Verkeersvoorzieningen	€ 67.891	€ 67.891	€ 67.891	€ 67.891
Totaal Begraafplaatsen	€ 216.805	€ 216.805	€ 216.805	€ 216.805
Totaal exploitatie	€ 4.783.901	€ 4.751.694	€ 4.882.573	€ 4.907.586

Voor het groot onderhoud van de Wegen/Civieltechnische kunstwerken (combi voorziening), Riolering, en Spelen maakt de gemeente Neder-Betuwe gebruik van een voorziening. Het verloop van deze voorzieningen is weergegeven in bijlage 3.

6.1.2 Kapitaallasten

In onderstaande overzicht zijn de geprognostiseerde kapitaallasten (t.b.v. investeringen) opgenomen. De gemeente heeft keuzevrijheid in het vaststellen van afschrijvingsbeleid, de gemeente Neder-Betuwe heeft het beleid vastgelegd in de Financiële verordening. Deze is als basis gebruikt voor berekening van de onderstaande kapitaallasten.

Kapitaallasten	2022	2023	2024	2025
Totaal Wegen en verhardingen	€ 157.129	€ 156.054	€ 154.978	€ 169.502
Totaal Civieltechnische kunstwerken	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal Openbare Verlichting	€ 47.496	€ 66.371	€ 86.187	€ 101.939
Totaal Afval en Schoon	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal Riolering en water	€ 646.753	€ 657.662	€ 662.894	€ 667.751
Totaal Groen en bomen	€ 5.700	€ 5.653	€ 5.605	€ 5.558
Totaal Spelen	*	*	*	*
Totaal Meubilair en overige	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal kapitaallasten	€ 857.079	€ 885.738	€ 909.664	€ 944.750
<i>* vervangingen van speeltoestellen vallen onder drempelbedrag investeringen en lopen via de voorziening Spelen</i>				

6.1.3 Totaal beschikbare middelen voor IBOR

De tabel laat het totaal aan beschikbare middelen voor het IBOR zien.

Kapitaallasten	2022	2023	2024	2025
Totaal exploitatie	€ 4.783.901	€ 4.751.694	€ 4.882.573	€ 4.907.586
Totaal kapitaallasten	€ 857.079	€ 885.738	€ 909.664	€ 944.750
Totaal beschikbare middelen	€ 5.640.980	€ 5.637.432	€ 5.792.237	€ 5.852.336

6.2 Afwijkingen benodigde middelen versus beschikbare middelen

De in het beheerkader uitgewerkte thema's en ambities zijn per asset uitgewerkt, hiermee is de budgetbehoefte voor de komende periode in beeld gekomen. Uitgangspunt bij het opstellen en implementeren van het IBOR is dat dit kostenneutraal of kostenefficiënter wordt ingevuld. Hierdoor kan mogelijk niet aan alle benoemde ambities en thema's (volledig) invulling worden gegeven.

De volgende afwijkingen tussen benodigd en beschikbaar budget zijn in beeld gekomen;

- In de jaren 2019 t/m 2021 is er € 450.000 vrijgemaakt om meer bermverharding aan te brengen om de verkeersveiligheid te vergroten. Dit budget is vanaf 2022 niet meer beschikbaar, ondanks dat het probleem nog niet overal volledig is opgelost. Dit zorgt voor een verhoogd risico voor de weggebruiker. Er volgt in 2022 een uitgewerkt voorstel om aanvullende bermverhardingen in beeld te brengen.
- De kapitaallasten van de vervangingen van civieltechnische kunstwerken zijn nog niet in de meerjarenraming verwerkt, conform de huidige IBOR-kaders.
- De kosten voor de baggeropgave van de gemeente Neder-Betuwe worden op dit moment in beeld gebracht. Er zijn nog geen middelen gereserveerd om invulling te

geven aan deze opgave. In 2022 wordt de baggeropgave toegevoegd aan de assetsheet Riolerings en Water en komt dit op de raadsagenda.

- De onttrekking uit de bestemmingsreserve essentaksterfte bedraagt € 79.000 en loopt door tot en met 2022. Om na 2022 de essentaksterfte goed in beeld te krijgen, wordt er een nieuwe nulmeting uitgevoerd. Op basis van de uitkomsten moet blijken of er langer aanvullend budget nodig is. Mocht er aanvullend budget nodig zijn, dan volgt een uitgewerkt voorstel om invulling te geven aan de essentaksterfte problematiek.
- Om de vervanging van groen en bomen te kunnen uitvoeren zijn structurele middelen noodzakelijk. Op meerdere plekken in de gemeente is het groen op, goed beheer is niet meer mogelijk. De juiste maatregel is het vervangen van het groen. In 2022 wordt de groenkwaliteit in beeld gebracht, hieruit volgt een uitgewerkt voorstel voor een vervangingsbudget groen. In het voorstel wordt ook ingegaan op de benodigde personele middelen om deze werkzaamheden vorm te geven. Dit investeringsbudget is nog niet opgenomen in de kapitaallastenberekening voor de komende periode.
- De assets Verkeersvoorzieningen en Begraafplaatsen zijn nog niet nader uitgewerkt. Hierdoor is nog geen inzicht in de benodigde middelen versus de beschikbare middelen.
- Voor investeringen wordt gewerkt met een investeringsprogramma/projectenplanning. Bepaalde projecten zijn uitgesteld naar 2025. Op basis van de beschikbare aanlegjaren komt er na 2025 een vervangingspiek in beeld, voor de bovengrondse openbare ruimte is de impact hiervan nog niet verwerkt in de meerjarenraming. In de komende periode wordt een Meerjaren Investeringsprogramma (MJIP) Openbare Ruimte opgesteld.

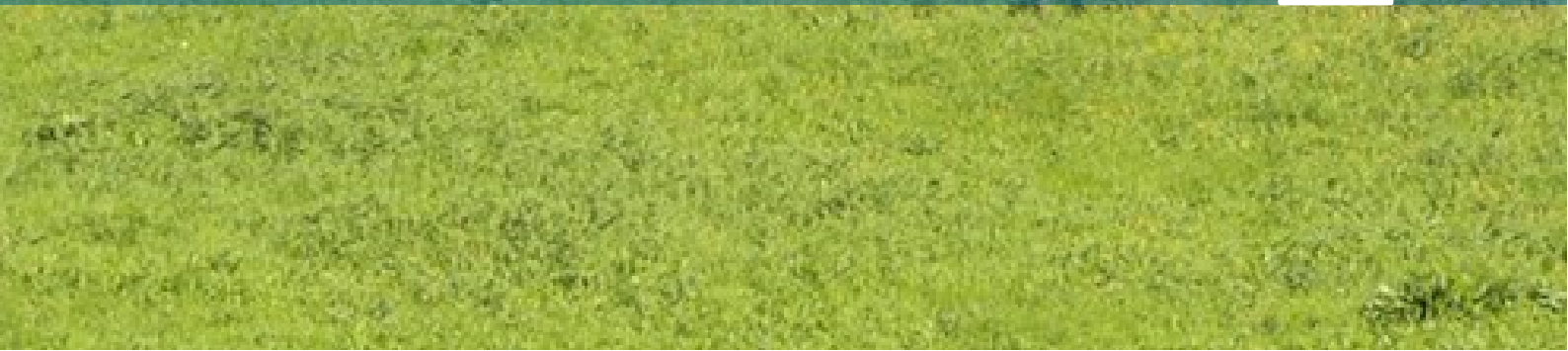
6.3 Aandachtspunten

Naast bovenstaande gedetailleerde afwijkingen is er een aantal aandachtspunten die de komende jaren financiële impact kunnen hebben:

- In 2021 is een nieuwe wegininspectie uitgevoerd. Verwachting is dat de maatregelen die hieruit volgen passen binnen de kaders en middelen van de voorziening (zie bijlage 3). Daadwerkelijke invulling komt in de loop van 2022 in beeld.
- De gemeente Neder-Betuwe gaat de komende jaren verder met het implementeren van de IBOR thema's en ambities. Er wordt altijd gezocht naar integrale samenwerking en synergievoordeel, maar in sommige gevallen is dit niet haalbaar/realiseerbaar.
- De budgetten staan sinds een aantal jaar onder druk. Dit zorgt ervoor dat er binnen de bestaande budgetten weinig ruimte is om flexibel invulling te geven aan de thema's en ambities.
- Niet alle assets zijn volledig en actueel in beeld. De omvang en kwaliteit van het areaal kan afwijken van de huidige inzichten. Met name meubilair en overige is gebaseerd op inschattingen. De vervangingsvraag van hekwerken is niet opgenomen in de begroting.

Bijlagen

Bijlage 1: Verklarende woordenlijst

Bij het beheer van de openbare ruimte zijn de volgende begrippen van belang:

Assets

Hieronder worden de kapitaalgoederen in de openbare ruimte verstaan die in eigendom en beheer zijn van de gemeente Neder-Betuwe. Denk aan wegen, bruggen, openbare verlichting, bomen, beplanting en dergelijke.

Assetsheets

De assetsheets geven per asset een nader inzicht in de aard, omvang en kwaliteit van het areaal, de beheerstrategie en doorrekening van de benodigde middelen. Het beheer en onderhoud wordt hierin vastgesteld voor een periode van 5 jaar.

Beheer

Een goed beheer betekent dat het beheer de functionaliteit van de ruimte in stand houdt, zoals deze door inrichting is voorzien. Hiervoor wordt systematisch gepland, budgetten vastgesteld en activiteiten voorbereid en uitgevoerd.

Beleving

De tevredenheid en ervaringen van bewoners met de gemeentelijke openbare ruimte. Door wensen, behoeften en knelpunten inzichtelijk te maken kan gestuurd worden op efficiënte optimalisatie van de beleving en het gebruik van de openbare ruimte. De openbare ruimte wordt zo voor én met bewoners gemaakt.

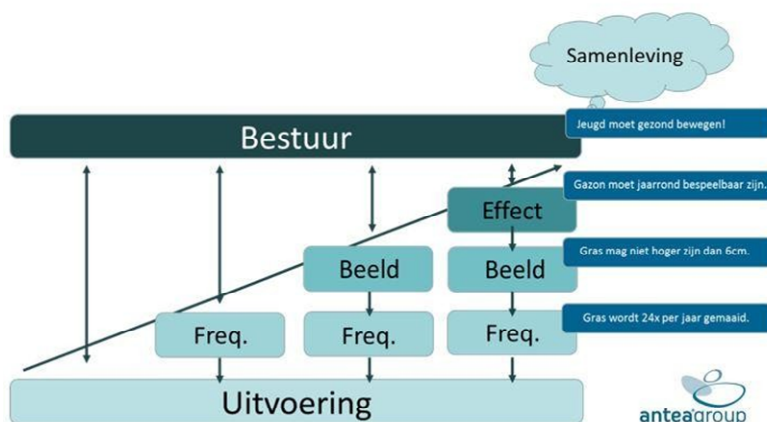
Dotatie

Voor de financiering van verschillende assets werkt de gemeente met een voorziening. In de voorziening wordt geld ingelegd, een zogenaamde dotatie. Vanuit de voorziening worden vervolgens de (groot) onderhoudskosten bekostigd.

Effectgestuurd beheer

De gemeente Neder-Betuwe wil met effectgestuurd beheer in de toekomst beter aansluiten op de taal en wensen vanuit de politiek en de samenleving. De openbare ruimte is lange tijd benaderd vanuit de visie van beeldgericht werken, waarin activiteiten zijn uitgevoerd op basis van hoe de openbare ruimte eruitziet. De blik hierop is in de afgelopen jaren sterk veranderd.

Wensen vanuit de samenleving, maatschappelijke thema's en de vervangingsopgave vragen erom op een slimme manier aangepakt te worden. Effectsturing zorgt ervoor dat de beheerkeuzes beter aansluiten hierop. De beeldkwaliteit geldt daarbij als afgeleide van de te bereiken effecten. Het figuur geeft een voorbeeld van effectgestuurd beheer.

Functiegebied

De gemeente Neder-Betuwe kan worden opgedeeld in verschillende gebieden die een bepaalde functie vervullen. Hierbij kan onderscheidt gemaakt worden tussen de volgende functies: centrum, bedrijventerrein, woonwijk of buitengebied.

Gebruik

Het gebruik is een bewijs dat beheer en inrichting functioneel is, en daarmee voorwaarden schept voor mensen om de openbare ruimte te gebruiken zoals deze bedacht is. Dit leidt tot betrokkenheid. Verkeerd gebruik kan een teken zijn dat de openbare ruimte niet voldoet aan de verwachtingen.

Inrichting

Een goede inrichting betekent dat het ontwerp is afgestemd op het huidige en toekomstige gebruik (functioneel) en dat de keuzes beheerbaar zijn, zodat de inrichting duurzaam in stand wordt gehouden.

Investerings

Uitvoeren van maatregelen om objecten in nieuwstaat terug te brengen of de levensduur te verlengen. Er wordt onderscheid gemaakt in levensduurverlengende investeringen en vervanging.

Kwaliteitsgestuurd beheer

Is een resultaatgerichte manier van werken waarbij niet wordt gestuurd op inspanning of werkzaamheden, maar op het resultaat met behulp van kwaliteitsomschrijvingen ondersteunt door beelden.

Openbare ruimte

Onder openbare ruimte wordt de ruimte verstaan die voor iedereen toegankelijk is. Vaak vinden dagelijkse activiteiten plaats op deze locaties, zoals fietsen, sporten en recreëren. Voorbeelden van plaatsen die hieronder vallen zijn straten, pleinen, parken en delen van het centrum. De openbare ruimte is de fysieke ruimte en in beheer van gemeenten. De openbare ruimte kent voornamelijk publieke doeleinden en wordt niet direct aan een bepaalde groep/individu toegeëigend.

Tafel openbare ruimte

De tafel openbare ruimte is een procesinstrument om integrale afstemming op operationeel niveau te bevorderen. Vanuit de verschillende assets en partijen komen de plannen voor de komende jaren op tafel. Op de tafel openbare ruimte wordt naar afstemming gezocht binnen de gestelde kaders. Hieruit volgen integrale projecten en werkzaamheden die disciplinair/solo worden uitgevoerd.

Technisch onderhoud

Uitvoeren van maatregelen om een object in goede staat (op een vooraf bepaald kwaliteitsniveau) te houden of te brengen. Technisch onderhoud wordt onderscheiden tussen klein en groot onderhoud.

Thema's en ambities

Datgene waar de gemeente Neder-Betuwe voor staat. De kernwaarden worden bepaald op basis van bijvoorbeeld de programmabegroting en het coalitieakkoord. De thema's en ambities vormen de basis voor het beheer en onderhoud van een dorp of stad. Bij het aanpassen van de strategische doelen kan het integraal beheerkader periodiek herijkt worden om in dezelfde lijn te blijven.

Uitgangspunten

De uitgangspunten omvatten de vertaling van de thema's naar concrete uitgangspunten. Op deze manier worden de door het bestuur gestelde thema's en de wettelijke eisen doorvertaald in concretere uitgangspunten om de openbare ruimte zo goed mogelijk te laten bijdragen aan het functioneren van de gemeente Neder-Betuwe.

Verzorgend onderhoud

Maatregelen die zijn gericht op de netheid/esthetische kwaliteit van een object. In het begin wordt geen wijziging aan de bestaande situatie aangebracht. Werkzaamheden zoals het groenonderhoud, schoonmaken van objecten of straatvegen vallen hieronder.

Zelfbeheer

Inwoners zorgen zelf voor een stukje van hun eigen omgeving. Dat kan groenonderhoud zijn, zoals het onderhouden van een gezamenlijk plein, speelplaats of groenstrook in de buurt. De gemeente Neder-Betuwe helpt door hierover tips te geven en materiaal en gereedschap ter beschikking te stellen.

Bijlage 2: Assetsheets 2022-2026

Per asset is een assetsheet opgesteld. In deze compacte weergave wordt per asset inzicht gegeven in:

- Afbakening
- Areaal
- Leeftijdsopbouw
- Kwaliteit
- Beleving en waardering
- Kadern en ontwikkelingen
- Beleidsdoelen en ambities
- Strategie
- Vervanging
- Inspectie en monitoring
- Uitbesteden en zelf doen
- Financiën
- Aandachtspunten

De volgende Assetsheets zijn nader uitgewerkt en toegevoegd aan dit Integraal Beheerplan Openbare Ruimte van de gemeente Neder-Betuwe.

1. Assetsheet Wegen en verhardingen
2. Assetsheet Civieltechnische kunstwerken
3. Assetsheet Openbare verlichting
4. Assetsheet Afval en schoon
5. Assetsheet Riolering en water
6. Assetsheet Groen en bomen
7. Assetsheet Spelen
8. Assetsheet Meubilair en overige

Nader uitwerking volgt voor de assetsheets:

- Assetsheet Verkeersvoorzieningen (volgt in 2022)
- Assetsheet Begraafplaatsen (volgt in 2022)
- Baggeren van watergangen, wordt nader uitgewerkt en toegevoegd aan de Assetsheet Riolering en Water (2022)

Assetsheet Wegen en Verhardingen

Afbakening

De voorliggende assetsheet is gericht op alle verhardingen in beheer van de gemeente Neder-Betuwe. Deze omvat de rijbanen, fiets- en voetpaden van asfalt, beton en elementen en de onverharde en semiverharde wegen. Ook de wegmarkering en bermverharding zijn in deze asset meegenomen.

Areaal

De gemeente Neder-Betuwe heeft ruim 1,8 miljoen m² verhardingen in beheer. Dit is circa 72 m² per inwoner en ligt in lijn met het landelijk gemiddelde. De areaalgegevens van de wegen zijn vastgelegd in het beheersysteem Geovisia.

Bevindingen

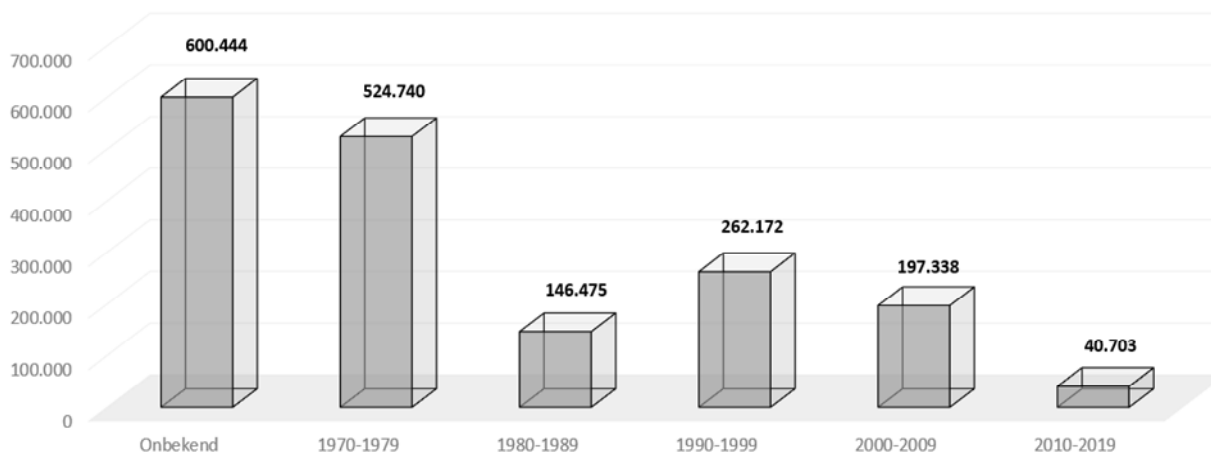
- Tot de asfaltverhardingen behoren alle mengsels van asfaltbeton.
- Onder cementbeton worden gewapend- en ongewapend beton en stelconplaten verstaan.
- De elementenverharding bestaat onder andere uit klinkers, tegels, straatstenen, natuursteen en grasbetontegels.
- Alle overige worden gevormd door de halfverharde- en onverharde wegen, zoals grind, split en zand.
- Het wegareaal bestaat voor 51% uit asfalt, 42% uit elementen, 1% uit beton en 2% uit overige verharding. Van 4% van het areaal is niet bekend wat het verhardingstype is.
- Het grootste deel van het areaal heeft als functie rijbaan (65%). Daarna volgen de voetpaden (13%), overige wegfuncties (13%) en fietspaden (5%).
- Het overgrote deel van het areaal omvat de hoofdwegen (39%) en het woongebied (26%). Het overige areaal is verdeeld over het buitengebied, bedrijventerrein en centrum. Van 28% is niet bekend in welk gebied het ligt.
- De wegen zijn gelegen in meerdere dorpskernen. In het buitengebied zijn de wegen relatief smal en in het verleden dicht langs sloten en bermen aangelegd.
- In de afgelopen periode zijn de wegbeheergegevens geconverteerd naar IMBOR. Er zijn verschillende acties uitgezet om deze gegevens verder aan te vullen en te verrijken. Ook de komende periode vraagt dit om aandacht.

Verhardingstype	Eenheid	Rijbaan	Fietspad	Voetpad	Overige	Onbekend	Totaal
Asfalt	m2	827.000	60.500	2.200	14.500	840	905.040
Beton	m2	800	14.600	640	2.270	10	18.320
Elementen	m2	311.000	5.100	229.700	193.300	6.580	745.680
Overige	m2	17.400	500	6.440	11.600	2.440	38.380
Onbekend	m2	140	350	80	140	64.240	64.950

Leeftijdsofbouw

- Het figuur geeft inzicht in de leeftijdsopbouw. Vanuit het beheersysteem zijn de aanlegjaren vanaf 1970 geregistreerd. Er loopt een actie om de wegen met onbekend aanlegjaar aan te vullen (voor zover te achterhalen).

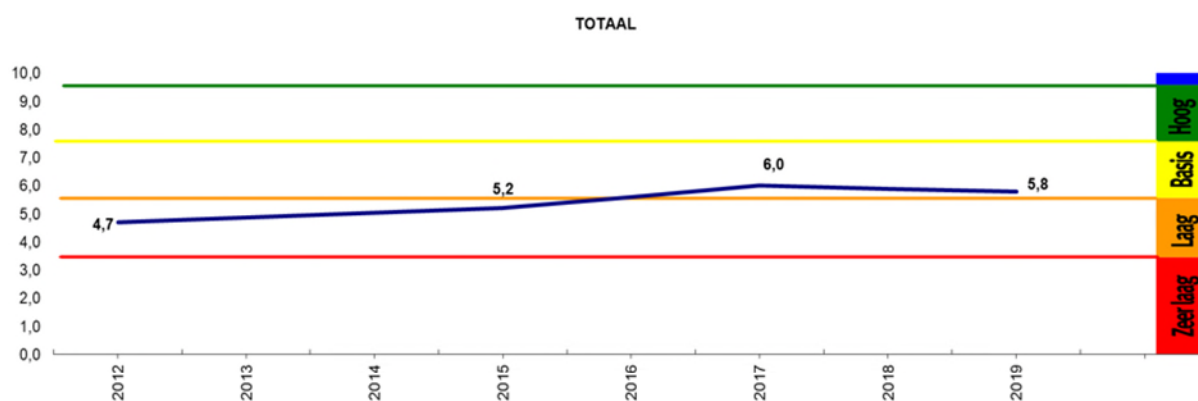
Wegen aanlegjaar

Kwaliteit

- Om inzicht te krijgen in de kwaliteit van het totale areaal wordt er een tweejaarlijkse visuele wegininspectie uitgevoerd. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de CROW-systematiek voor wegbeheer.
- De hieronder beschreven kwaliteit is gebaseerd op de wegininspectie uit 2019. De kwaliteitsontwikkeling loopt terug tot het jaar 2012. In 2021 is er een nieuwe wegininspectie uitgevoerd en worden ook de ontbrekende gegevens aangevuld en waar nodig geïnventariseerd. Na deze inspectie is er een actueel en compleet beeld van de kwaliteit.
- Uit de kwaliteitsgegevens blijkt dat 56% van het totaal wegareaal een Zeer Hoog (A+) of Hoog (A) scoort. Circa 17% wordt als Laag (C) of Zeer Laag (D) beoordeeld voor verantwoord wegbeheer.
- De kwaliteit van de elementenverharding is lager dan de kwaliteit voor asfalt- en betonverharding.
- De kwaliteit van de wegen in de gemeente Neder-Betuwe is relatief stabiel. In 2019 wordt een rapportcijfer 5,8 gescoord. Dit valt onderin kwaliteitsniveau Basis (B).
- De fiets- en voetpaden zijn de afgelopen jaren in kwaliteit gestegen. Op meerdere plekken is er gewerkt om het achterstallig onderhoud aan wegen weg te werken.

Kwaliteitsniveau CROW	Kwaliteitsniveau	Asfalt- en beton	Elementen	Totaal
Zeer Hoog	A+	49%	46%	47%
Hoog	A	15%	0%	9%
Basis	B	21%	34%	26%
Laag	C	13%	18%	15%
Zeer Laag	D	2%	2%	2%

Beleving en waardering

- De beleving en waardering van de wegen is niet gemeten. Wel komt het onderwerp ter sprake in de enquête over het beheer en inrichting van de openbare ruimte (december 2020 jl.).
- Vanuit de enquête komt naar voren dat de wegen vooral functioneel en veilig moeten zijn. Met name de verkeersveiligheid wordt door de respondenten als een belangrijk thema gezien.
- Als aandachtspunten noemen de inwoners: een betere kwaliteit van de voetpaden, meer parkeerplaatsen in het centrum en het verminderen van verharding om in te kunnen spelen op het veranderende klimaat.
- In 2020 zijn er 328 meldingen over wegen, verkeer en parkeren binnengekomen. Dit aantal is ongeveer gelijk gebleven ten opzichte van 2019. De meeste meldingen gaan over verzakkingen en gaten in het wegdek.
- De gemiddelde afhandeltijd van meldingen is flink afgenomen. In 2020 bedroeg de afhandeltijd 5,7 dagen. Dit is 6,3 dagen korter dan in 2019.

Klachten en meldingen	2020	2019	2018
Aantal meldingen wegen, verkeer en parkeren	328	331	277
Afhandeltijd in dagen	5,7	12,0	10,4

Kaders en ontwikkelingen

Voor de wegen en verhardingen zijn ondergenoemde documenten leidend.

Het beheerplan wegen 2018 en beheerplan gladheidsbestrijding 2016-2021 komen naar aanleiding van dit integraal beheerkader te vervallen.

Gemeentelijke kaders
Structuurvisie Neder-Betuwe
Integrale visie openbare ruimte
Duurzaamheidsvisie
Handboek openbare ruimte
Verkeer en vervoerplan
Uitvoeringsplan gladheidsbestrijding (zie asset Afval en Schoon)
Digitale strooiroutes en prioriteitsstelling (zie asset Afval en Schoon)
Integrale projecten
Wettelijke kaders
Wegenwet
Wegenverkeerswet
Gemeentewet
Wet milieubeheer
Wet geluidshinder
Rol Provincie Gelderland als toezichthouder

Beleidsdoelen en ambities

Dagelijks maken vele mensen gebruik van de wegen binnen de gemeente Neder-Betuwe. Vanuit de Wegenwet heeft de gemeente Neder-Betuwe een zorgplicht voor de verhardingen. Er moet veilig gebruik kunnen worden gemaakt van de aanwezige verhardingen, waarbij schades en ongevallen door gebreken aan de weg zoveel mogelijk worden voorkomen.

In relatie tot het nieuwe beleid gelden de volgende beleidsdoelen en ambities:

Identiteit: het (her)gebruiken van materialen en straatprofielen die van oudsher in de dorpen voorkomen.

Bruikbaarheid: het zorgen voor een multifunctionele inrichting en gebruik van verharde oppervlakten.

Uitstraling: het integraal bijdragen aan de kwaliteitsuitstraling van de openbare ruimte.

Klimaat en duurzaamheid: het actief zoeken naar duurzame oplossingen en innovaties voor wegbeheer.

Biodiversiteit: het combineren van veilige wegen met bloemrijke en biodiverse bermen.

Veiligheid: het zorgdragen voor een veilig wegennetwerk met extra aandacht voor kwetsbare doelgroepen.

Gezondheid: het uitnodigen tot meer bewegen en een betere gezondheid.

Mobiliteit en bereikbaarheid: het zorgen voor een goede bereikbaarheid van werk en voorzieningen als zorg, onderwijs, culturele instellingen, dorpscentra en sportverenigingen.

Participatie en zelfbeheer: het vroegtijdig betrekken van inwoners in planvorming en uitvoering.

De volgende beleidsuitgangspunten zijn van toepassing:

- Door het beheer en onderhoud voldoen we aan de gestelde wet- en regelgeving zoals de Wegenwet, Wegenverkeerswet en het Nieuw Burgerlijk Wetboek voorschrijft.
- Het onderhoud vindt plaats conform afgesproken beeldkwaliteit. Als uitgangspunt is ervoor gekozen om alle wegen op een kwaliteitsniveau Basis (B) te onderhouden.
- De gemeente Neder-Betuwe beschikt over een goed onderhouden wegennet waarvan de inwoners en bezoekers veilig en comfortabel gebruik kunnen maken. Uitgangspunt is dat we de goede dingen doen (effectief) en de dingen goed doen (efficiënt). Dit doen we onder andere door slimme combinaties te maken, budgetten zorgvuldig in te zetten en hierin alle facetten mee te nemen.
- De weginrichting is veilig en afgestemd op de gebruikers. Hierbij is er extra aandacht voor de kwetsbare verkeersdeelnemers zoals fietsers, voetgangers, kinderen, ouderen en minder-validen. We nemen maatregelen om deze groepen tegen de gevaren op de weg te beschermen. Bijvoorbeeld door snelheidsremmende maatregelen te nemen en te zorgen voor een overzichtelijke weg. De bermen langs drukke wegen en onoverzichtelijke kruispunten worden vaker gemaaid.
- Het beheer en onderhoud is gericht op het bereiken van de beoogde levensduur en indien mogelijk het verlengen van de levensduur van verharding.
- Meldingen vormen een belangrijke input voor de bijsturing van het dagelijks beheer en onderhoud.
- Bij de uitvoering van beheer en onderhoud, reconstructies en/of vervangingen worden oplossingen voor klimaatadaptatie en duurzaamheid bedacht en meegenomen. Denk hierbij aan de opvang van regenwater, hergebruik van materialen of het toepassen van

materialen met een langere levensduur. Voor klimaatadaptatie is er een menukaart ontwikkeld waarin de effecten en haalbaarheid van verschillende typen maatregelen overzichtelijk in beeld komen.

- De vervanging en reconstructies van wegen vinden planmatig plaats en worden zo veel mogelijk gecombineerd uitgevoerd. Ook wordt gekeken naar de mogelijkheid om meer ruimte te bieden aan fietsers, voetgangers en het openbaar vervoer.

Strategie

De beleidsuitgangspunten en ambities vertalen zich in de volgende beheerstrategie:

Klein onderhoud

Betreft het repareren van schades met een beperkte omvang.

- Hiertoe behoort het plaatselijk onderhoud en herstel aan de wegen en verhardingen om de veiligheid en kwaliteit te waarborgen.
- Het klein onderhoud wordt geregistreerd tijdens de periodieke weginspectie en uitgevoerd op basis van klachten, meldingen en eigen waarnemingen. Middels een overeenkomst met open posten wordt het werk door lokale aannemers uitgevoerd.

Groot onderhoud

Betreft het repareren van schades met een grote omvang.

- Groot onderhoud vindt planmatig plaats op basis van periodieke weginspecties.
- Er wordt onderhoud ingepland wanneer de kwaliteit van de verharding de ondergrens van het vastgestelde ambitieniveau heeft overschreden of dit op korte termijn gaat gebeuren. Het type onderhoudsmaatregel dat wordt ingezet is afhankelijk van de aard en omvang van de schades, de leeftijd van de verharding en het functioneren ervan.
- Groot onderhoudsmaatregelen worden aan de Tafel Openbare Ruimte afgestemd met andere projecten en activiteiten in de openbare ruimte. Na contractvorming wordt het werk door de betreffende aannemer uitgevoerd.

Vervangingen

Vervanging vindt plaats wanneer repareren van de schade niet meer mogelijk is en/of de oorspronkelijke inrichting niet meer voldoet aan de huidige tijd.

- De vervanging van wegen vindt plaats in integrale projecten en wordt zoveel mogelijk gecombineerd uitgevoerd, zoals te zien is in de Vogelbuurt, Oranjebuurt en Bomenbuurt.
- De levensduur van wegen is afhankelijk van de inrichting en gebruik.

Markeringen

- Eén keer per twee jaar worden de markeringen beoordeeld op functionaliteit en zichtbaarheid. Waar nodig wordt de markering opnieuw aangebracht of aangevuld.

Vervanging

Conform de Financiële verordening is de gemiddelde afschrijvingstermijn van wegen en verhardingen 50 jaar.

- Wegen 50 jaar
- Pleinen 50 jaar
- Rotondes 50 jaar

Inspectie en monitoring

- Om een goed beeld te krijgen van de kwaliteit wordt 1x per twee jaar een visuele wegininspectie conform de CROW methodiek uitgevoerd. Deze inspectie vormt de basis om te bepalen welk wegenonderhoud noodzakelijk is.
- Naar aanleiding van de visuele wegininspectie vindt er een maatregeltoets plaats. Door controle van de wegvakonderdelen en de maatstaven, afstemming met andere plannen en controle op locatie ontstaat er een betrouwbare lijst van onderhoudsmaatregelen en budgetten voor op de korte termijn.
- Om de werkzaamheden aan wegmarkeringen te bepalen vinden er inspecties plaats. De resultaten uit deze inspecties worden omgezet naar een operationeel plan, die vervolgens wordt uitgevoerd.
- Voor gladheidsbestrijding wordt jaarlijks een route voorgelegd en vastgesteld (zie assetsheet Afval en Schoon).

Uitbesteden en zelf doen

- Avri is verantwoordelijk voor het aanbrengen van wegmarkeringen en het plaatselijk aanvullen van uitgereden bermen.
- De gemeente Neder-Betuwe doet het klein- en groot onderhoud en de vervangingen van wegen.

Financiën

Voor de planperiode 2022-2025 worden de volgende financiële middelen ingezet:

- In 2022 is er een totaalbudget van € 1.464.398 beschikbaar voor het beheer en onderhoud van wegen.
- Vanuit de exploitatie zijn budgetten beschikbaar voor het klein onderhoud wegen en straten en de visuele wegininspectie.
- Voor het groot onderhoud wordt gebruik gemaakt van een onderhoudsvoorziening (conform BBV artikel 44 lid 1c). Hierin wordt jaarlijks een bedrag gedoteerd. Voor de periode tot 2025 is dit € 1.113.898 per jaar.
- De uitgaven groot onderhoud zijn geraamd op basis van eerdere inzichten en berekeningen. In 2021 is een nieuwe wegininspectie uitgevoerd. Verwachting is dat de maatregelen die hieruit volgen passen binnen de kaders en middelen van de voorziening (zie bijlage 3). Daadwerkelijke invulling van maatregelen en kosten komt in de loop van 2022 in beeld.
- De investeringen dienen conform de BBV te worden geactiveerd. Jaarlijks worden er wegen aangedragen voor vervanging. De meeste maken onderdeel uit van een integraal reconstructieproject. Voor deze reeds geplande vervangingen zijn kapitaallasten opgenomen, voor andere na de planperiode nog niet.

Financiën	2022	2023	2024	2025
Klein onderhoud wegen en straten	€ 170.371	€ 166.521	€ 166.521	€ 166.521
Visuele wegininspectie	€ 23.000	€ 23.000	€ 23.000	€ 23.000
Dotatie Voorziening Groot onderhoud wegen en kunstwerken	€ 1.113.898	€ 1.113.898	€ 1.113.898	€ 1.113.898
Totaal exploitatie	€ 1.307.269	€ 1.303.419	€ 1.303.419	€ 1.303.419
Toerekening afschrijving wegen	€ 107.582	€ 107.582	€ 107.582	€ 117.982
Toerekening rente	€ 49.547	€ 48.471	€ 47.395	€ 51.520
Totaal kapitaallasten	€ 157.129	€ 156.054	€ 154.978	€ 169.502
Totaal Wegen en verhardingen	€ 1.464.398	€ 1.459.473	€ 1.458.397	€ 1.472.921

<i>Geraamde uitgaven groot onderhoud wegen (uit voorziening)</i>	€ 1.229.000	€ 1.229.000	€ 1.229.000	€ 1.229.000
--	-------------	-------------	-------------	-------------

Aandachtspunten

1. **Databeheer:** Na een analyse op de wegendata is gebleken dat er een inhaalslag gemaakt moet worden in de kwaliteit in kenmerken (het paspoort). Enkele in het oog springende gebreken zijn het jaar van aanleg, het uitgevoerde onderhoud en het verhardingstype. Deze inhaalslag is nodig om een goede programmering op te zetten ten behoeve van inspecties en projecten.
2. **Inzichten op basis van wegininspectie:** Niet alle wegvakonderdelen in de gemeente Neder-Betuwe zijn in het verleden geïnspecteerd. Hierdoor is in sommige gevallen onduidelijk wat het kwaliteitsbeeld is, met als gevolg een verhoogd risico op gebreken, schadeclaims en mogelijke financiële tekorten. In 2021 is een nieuwe wegininspectie uitgevoerd en worden de ontbrekende gegevens volledig ingevuld.
3. **Bermverharding:** In de jaren 2019 t/m 2021 is er € 450.000 vrijgemaakt om meer grasbetonstenen aan te brengen om de verkeersveiligheid te vergroten. Dit budget is vanaf 2022 niet meer beschikbaar, ondanks dat het probleem nog niet overal volledig is opgelost. Dit zorgt voor een verhoogd risico voor de weggebruiker. Er volgt in 2022 een uitgewerkt voorstel om aanvullende bermverhardingen in beeld te brengen
4. **Vervangingen:** In de komende jaren verwachten we een piek aan vervangingsinvesteringen voor wegen, aangezien de meeste wegen tussen 1970 en 1979 zijn aangelegd. Daarom zal in beeld moeten worden gebracht wat de noodzakelijke vervangingskosten zijn. Hiervoor zijn nog geen kapitaallasten berekend en opgenomen op de meerjarenraming. De komende jaren wordt een integraal Meerjaren Investeringsprogramma (MJIP) Openbare Ruimte hiertoe opgesteld.

Assetsheet Civieltechnische Kunstwerken

Afbakening

De voorliggende assetsheet is gericht op het beheer en onderhoud van de civieltechnische kunstwerken. Deze asset omvat alle vaste en beweegbare bruggen, duikers en beschoeiingen. Buiten de scope vallen de viaducten waarvan ProRail dan wel Rijkswaterstaat eigenaar is. De aanwezige verhardingen of openbare verlichting op deze objecten zijn in beheer bij de gemeente Neder-Betuwe en opgenomen in de verschillende assetsheets. Verder zijn er 2 bruggen in gedeeld onderhoud met het Waterschap Rivierenland. Deze vallen binnen de scope van deze assetsheet.

Areaal

- De gemeente Neder-Betuwe weet wat het areaal is van de grote kunstwerken. In het areaaloverzicht ontbreken de kleine kunstwerken zoals trappen, muren en faunaduikers. Deze zijn niet in beeld gebracht en vastgelegd.
- De areaalgegevens van de kunstwerken worden binnenkort in Geovisia gezet. De data geeft inzicht in de vaste basisgegevens (type, afmetingen), inspectiecijfers, onderhoudsadvies en het verwachte planjaar van vervanging.
- In de openbare ruimte staan 12 bruggen waarvan 1 beweegbare brug.
- De 86 duikers zijn gedifferentieerd in een drietal categorieën, namelijk: A) duikers onder wegen (54 stuks), B) kwelafvoer (8 stuks) en C) buitengebied en overige (24 stuks).
- Er zijn twee grondkerende constructies met een totale lengte van 215 meter.

Type kunstwerk	Eenheid	Aantal
Vaste brug beton	stuks	8
Vaste brug hout	stuks	3
Beweegbare brug hout	stuks	1
Duiker beton	stuks	72
Duiker pvc	stuks	14
Beschoeiing	meter	215

Leeftijdsopbouw

- De aanlegjaren van de kunstwerken zijn niet geregistreerd. Bij de volgende inspectie worden deze gegevens ingevuld.

Kwaliteit

- 93% van de kunstwerken zijn in 2018 geïnspecteerd.
- Van de 12 bruggen zijn er 2 in uitstekende conditie, 7 in redelijke conditie en 3 in matige conditie. Een aantal bruggen heeft een aslastbeperking vanwege de technische staat. Voertuigen waarvan het gewicht hoger is dan op het bord staat aangegeven mogen hier niet overheen rijden.
- 79 duikers zijn in goede of redelijke conditie. Eén duiker krijgt het predicaat matig.
- Eén beschoeiing (115 meter) heeft een zeer slechte conditie. De andere beschoeiing (100 meter) is uitstekend.

Conditie	Bruggen	Duikers	Beschoeiing
Uitstekend	17%	0%	50%
Goed	0%	79%	0%
Redelijk	58%	13%	0%
Matig	25%	1%	0%
Zeer slecht	0%	0%	50%
Onbekend	0%	7%	0%

Beleving en waardering

- De beleving en waardering van de kunstwerken is niet gemeten. Wel komen er uit de enquête over het beheer en inrichting van de openbare ruimte (december 2020 jl.) enkele wensen en behoeften naar voren.
- De respondenten hebben vooral esthetisch en veiligheidsgericht interesse in kunstwerken. Denk hierbij aan een goed wegdek, materiaalgebruik en een visueel stevige structuur.
- Grote kunstwerken zijn van aanzienlijk formaat en zorgen daarmee voor een grote overdekking en schaduwwerking. Met name in de avonduren heeft dit invloed op de beleefde sociale veiligheid, wanneer er bijvoorbeeld goede verlichting ontbreekt of het object in onbewoond gebied staat.
- Het aantal meldingen dat de gemeente Neder-Betuwe de afgelopen jaren heeft ontvangen is laag. Het gaat daarbij meestal om schade na aanrijdingen, een kapotte voegovergang of een verstopte duiker.

Kaders en ontwikkelingen

Als basis voor de kunstwerken zijn de volgende documenten leidend.

Het beheerplan kunstwerken 2019-2023 komt naar aanleiding van dit integraal beheerkader te vervallen.

Gemeentelijke kaders
Integrale visie openbare ruimte
Klimaatnota
Duurzaamheidsvisie
Handboek openbare ruimte
Verkeer en vervoerplan
Integrale projecten
Wettelijke kaders
Wegenwet
Wegenverkeerswet
Woningwet en bouwbesluit
Waterwet en keur
Wet geluidshinder
Wet milieubeheer
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wet natuurbescherming
Normen en richtlijnen (NEN-normen, ROK en CUR-aanbevelingen)

Beleidsdoelen en ambities

De civieltechnische kunstwerken in de gemeente Neder-Betuwe dragen bij aan meerdere beleidsdoelen en ambities:

Bruikbaarheid: er wordt gestreefd naar een gebruiksvriendelijke openbare ruimte. Bij het beheer van kunstwerken is er extra aandacht voor de begaanbaarheid.

Uitstraling: alle kunstwerken worden op het gewenste kwaliteitsniveau onderhouden en zijn representatief voor de hele gemeente.

Klimaatadaptatie en duurzaamheid: de kunstwerken dienen als verbindingsstukken tussen wegen, water en groen. Bij het beheer zal de nadruk liggen op het borgen van deze functie. Duurzaamheid neemt een steeds prominentere rol in de gehele levenscyclus (bouwen, beheren en slopen) van kunstwerken in.

Biodiversiteit: waar dat kan bieden we op- of onder de kunstwerken een passage of verblijfplaats voor dieren en planten. Bijvoorbeeld via faunaverbindingen of loopstroken.

Veiligheid: de kunstwerken zijn belangrijke schakels in de infrastructuur en zijn veilig te gebruiken en functioneel ingericht.

Mobiliteit en bereikbaarheid: de kunstwerken zorgen voor een vlotte en veilige verkeersafwikkeling te water en op de weg. De omliggende functies zijn goed bereikbaar en toegankelijk voor inwoners, forenzen en bezoekers.

De volgende beleidsuitgangspunten zijn van toepassing:

- Het onderhoud vindt plaats conform afgesproken beeldkwaliteit. Alle kunstwerken worden technisch onderhouden op kwaliteitsniveau Basis (B).

- Door tijdig te monitoren en het juiste beheer toe te passen zorgen we ervoor dat de technische kwaliteit en veiligheid gewaarborgd blijft. Met beheer en onderhoud voldoen we aan de landelijke en lokale wet- en regelgeving zoals is beschreven onder kaders en ontwikkelingen.
- Alle kunstwerken zijn veilig en duurzaam ingericht en afgestemd op het gebruik. Het beheer en onderhoud is gericht op het bereiken van de beoogde levensduur en indien mogelijk het verlengen hiervan. Esthetische maatregelen (zoals reinigen) worden alleen uitgevoerd als deze ten behoeve van de veiligheid en functionaliteit nodig zijn.
- Bij het beheer van kunstwerken is er extra aandacht voor de begaanbaarheid. Gebreken die mogelijk voor gevaarlijke situaties zorgen of die hinder veroorzaken zijn niet acceptabel en worden zo spoedig mogelijk verholpen.
- Er wordt gewerkt conform de NEN-6700 norm om de conditie van kunstwerken op een objectieve en eenduidige wijze te bepalen.
- Bij onderhoudswerkzaamheden als het conserveren boven water en het vervangen van slijtlagen op brugdekken is er risico op vervuiling van het oppervlaktewater. In dergelijke situaties dienen er maatregelen genomen te worden om vervuiling tegen te gaan en opdrachtnemers hierop te attenderen.
- Bij de uitvoering van beheer en onderhoud maken we gebruik van duurzame strategieën. Dit doen we bijvoorbeeld door materialen met een langere levensduur toe te passen of door hergebruik.
- De milieukostenindicator (MKI) wordt in het ontwerpproces als hulpmiddel gebruikt om te sturen op duurzaam materiaalgebruik. Hoe lager de MKI, hoe duurzamer het materiaal- en energieverbruik is.
- We nemen deel aan het Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI). Hierbij sturen we bij aanbestedingen buiten de prijs op onderdelen als innovatie, circulariteit en klimaat (o.a. met de CO2-prestatieladder). Daarnaast zetten we in op sociale doelstellingen. Zo is social return een belangrijke doelstelling om kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt te betrekken bij de uitvoering van de opdracht.
- Meldingen vormen een belangrijke input voor de bijsturing van het dagelijkse beheer en onderhoud.

Strategie

De beleidsuitgangspunten en ambities vertalen zich in de volgende beheerstrategie:

Klein onderhoud

Klein onderhoud is het dagelijks onderhoud dat is gericht op het borgen van de veiligheid, functionaliteit en duurzaamheid van de kunstwerken. Ten aanzien van het klein onderhoud zijn de volgende maatregelen opgevoerd.

Correctief en eenmalig onderhoud

Herstellen van ontbrekende onderdelen, aansluitingen, bebordingen, straatwerk, etc. Verwijderen van begroeiing of grond.

Klein cyclisch onderhoud

- Reinigen object (1x per 2 jaar)
- Reinigen afstromingspunten (1x per 2 jaar)
- Doorspuiten duiker (1x per 10 jaar)

Groot onderhoud

Groot onderhoud is gericht op het (langdurig) borgen van de veiligheid, functionaliteit en instandhouding van het kunstwerk door planmatig en preventief onderhoud uit te voeren. Deze strategie is gebaseerd op twee typen onderhoud.

Groot cyclisch onderhoud

- Conserveren betonoppervlak (1x per 10 jaar)
- Conserveren staaloppervlak (1x per 10 jaar)
- Conserveren stalen leuningwerk (1x per 5 jaar op A-kwaliteit)
- Conserveren stalen leuningwerk (1x per 10 jaar op B-kwaliteit)
- Vervangen beschoeiingsconstructie (1x per 30 jaar)
- Vervangen geleiderailconstructie (1x per 30 jaar)
- Vervangen houten damwand (1x per 25 jaar)
- Vervangen slijtlaag op betonnen dek (1x per 15 jaar)
- Vervangen stalen leuningwerk (1x per 40 jaar)
- Vervangen voegafdichtingen (1x per 10 jaar)
- Vervangen voegen metselwerk (1x per 25 jaar)

Herstelwerkzaamheden

Herstel van betonschade, leuningwerk, metselwerk, etc.

Vervangingen

Op het moment dat onderhoud niet afdoende of rendabel is om de veiligheid te kunnen garanderen, dient een kunstwerk gerenoveerd of geheel vervangen te worden.

- Het advies voor grootschalige renovatie wordt hierbij altijd afgewogen tegen het geheel vervangen van een kunstwerk. Op basis van inspectieresultaten, nader onderzoek en een constructieve herberekening (bij grote kunstwerken) wordt een weloverwogen keuze gemaakt.
- Indien beschoeiingen worden vervangen, wordt onderzocht of deze zijn om te vormen naar natuurvriendelijke oevers. Dit in het kader van het verhogen van de biodiversiteit en het verlagen van de kosten.
- Voor in de toekomst worden er in 2028 een aantal grote vervangingsopgaven verwacht. Met jaarlijkse monitoring en ad-hoc reparaties wordt geprobeerd de levensduur te verlengen.

Vervanging

Conform de Financiële verordening is de gemiddelde afschrijvingstermijn van bruggen, duikers en beschoeiingen 25-60 jaar.

• Brug beton of staal	60 jaar
• Brug hout	25 jaar
• Duiker beton	60 jaar
• Beschoeiingsconstructie hout	30 jaar
• Composiet brug	100 jaar

Inspectie en monitoring

- Van de kunstwerken worden de vanaf het maaiveld zichtbare en boven water liggende onderdelen visueel geïnspecteerd. De onder handbereik toegankelijke onderdelen worden geïnspecteerd door middel van (luisterend) kloppen, prikken en voelen. Hierbij wordt klein handgereedschap ingezet.
- De gemeente Neder-Betuwe hanteert verschillende soorten inspecties met verschillende frequenties.
  - ✓ De instandhoudingsinspectie (1x per 4 jaar) ten behoeve van de meerjarenplanning en begroting.
  - ✓ De technische inspectie (1x per 8 jaar) om te kunnen voldoen aan bijzondere informatiebehoefes.
  - ✓ De nul-inspectie bij nieuw aangelegde kunstwerken.
  - ✓ Nader onderzoek indien een inspectie daar aanleiding voor geeft. Bijvoorbeeld bij schades, verschil in belasting of wanneer het einde van de levensduur in zicht dreigt te komen.

Uitbesteden en zelf doen

- De gemeente Neder-Betuwe onderhoudt de kunstwerken en is verantwoordelijk voor de vervangingen.
- Het groot onderhoud wordt uitgevoerd door een onderhoudsaannemer.
- Avri heeft als taak om de kunstwerken twee keer per jaar te reinigen en inspecteren.
- Binnen het areaal vallen ook objecten waarvan het onderhoud wordt gedeeld met andere beheerders en eigenaren. De gemeente Neder-Betuwe moet er hier voor zorgen dat het onderhoud aan de openbare verlichting, bewegwijzering, verharding, markering en wegmeubilair wordt gedaan. Ditzelfde geldt voor alle overige taken, zoals het reinigen van verharding, goten en schampkanten, gladheidsbestrijding en afwikkelen van schaderijdingen.

Financiën

Voor de planperiode 2022-2025 zijn de volgende financiële middelen opgenomen.

- De totale kapitaalwaarde van alle kunstwerken bedraagt € 5.632.000.
- Er wordt jaarlijks € 5.000 gereserveerd voor het 1x schoonmaken van alle objecten.
- Voor het groot onderhoud wordt gebruik gemaakt van een onderhoudsvoorziening (conform BBV artikel 44 lid 1c), hierin wordt vanuit civieltechnische kunstwerken jaarlijks € 50.000 gedoteerd. In bijlage 3 is een overzicht opgenomen van het verloop van de (combi) voorziening wegen en civieltechnische kunstwerken voor de periode 2022 – 2031.

Financiën	2022	2023	2024	2025
Dagelijks onderhoud	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
Dotatie Voorziening Groot onderhoud wegen en kunstwerken	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Totaal exploitatie	€ 55.000	€ 55.000	€ 55.000	€ 55.000
Totaal kapitaallasten	€ 0	€ 0	*	*
Totaal Civieltechnische kunstwerken	€ 55.000	€ 55.000	€ 55.000	€ 55.000

* in 2024 staat een investering/vervanging op de planning, hiervoor wordt t.z.t. apart krediet aangevraagd

Geraamde uitgaven groot onderhoud civieltechnische kunstwerken (uit voorziening)	€ 7.000	€ 5.000	€ 8.201	€ 85.170
--	---------	---------	---------	----------

- De geraamde kosten voor het onderhoud in de jaren 2022-2025 zijn gebaseerd op de meerjarenonderhoudsplaning. Hierbij dient benadrukt te worden dat de inschatting van het moment van uitvoeren van onderhoud en de kostenraming onnauwkeuriger wordt des te verder dit in de toekomst gepland staat. Dit in verband met onzekerheden in onder meer de gebruikersintensiteit en afwijkende materiaalkwaliteiten.
- In 2024/2025 staat een brug op de vervangingsplanning, de vervangingswaarde bedraagt € 250.750.
- Voor de vervangingen wordt per kunstwerk apart krediet aangevraagd. Kleine vervangingen worden in overleg met de afdeling financiën gefinancierd uit de voorziening (wegen en kunstwerken).

Aandachtspunten

Inzicht in areaal: er is onvoldoende beeld bij de omvang van het aantal kleine kunstwerken en de leeftijdsopbouw van het totale areaal. Hierdoor is onduidelijk of de kleine constructies nog veilig zijn en voldoen aan de gestelde normen. Bovendien weten we niet wanneer de objecten aan vervanging toe zijn. Daarom gaan we in de komende periode aan de slag met een areaalscan en worden de ontbrekende gegevens bij de volgende inspectie ingevuld.

Vervangingsopgave: de vervangingsopgave op de middellange en lange termijn stelt ons voor een uitdaging. Het is daarom belangrijk om de benodigde investeringen inzichtelijk te maken en ervoor te zorgen dat we hier als organisatie slim op voorsorteren. Er zijn nog geen kapitaallasten op de meerjarenraming opgenomen voor deze vervangingsopgave.

Assetsheet Openbare Verlichting

Afbakening

De voorliggende assetsheet is gericht op het beheer en onderhoud van openbare verlichting in de gemeente Neder-Betuwe. Deze asset omvat alle lichtmasten, armaturen, lampen en speciale verlichting (bv. schijnwerpers). Buiten de scope vallen alle lichtreclames en onderdelen die aan de lichtmast hangen, zoals camera's, bloembakken, feestverlichting, vlaggen en bebording.

Areaal

- De gemeente Neder-Betuwe heeft duidelijk in beeld wat het in beheer heeft. De areaalgegevens zijn vastgelegd in het beheersysteem Geovisia en in het klantenportaal Spie.
- In de openbare ruimte staan 4.935 stuks lichtmasten met 5.163 stuks lichtbronnen. Ruim 90% van deze lichtbronnen heeft als functie straatverlichting.
- Van het totale areaal is ruim 30% uitgevoerd in energiezuinige ledlampen.
- Er zijn 301 stuks achterpadverlichting die in eigendom zijn van de woningbouwcoöperatie maar wel door de gemeente Neder-Betuwe worden beheerd. Deze verlichting hangt in de paden die achter de huizen langs lopen. Als er een lamp stuk gaat, wordt de lamp door de gemeente Neder-Betuwe vervangen.
- Conform de geldende afschrijvingstermijn is 0,7% van de lichtmasten en 51% van de armaturen het komende jaar aan vervanging toe.

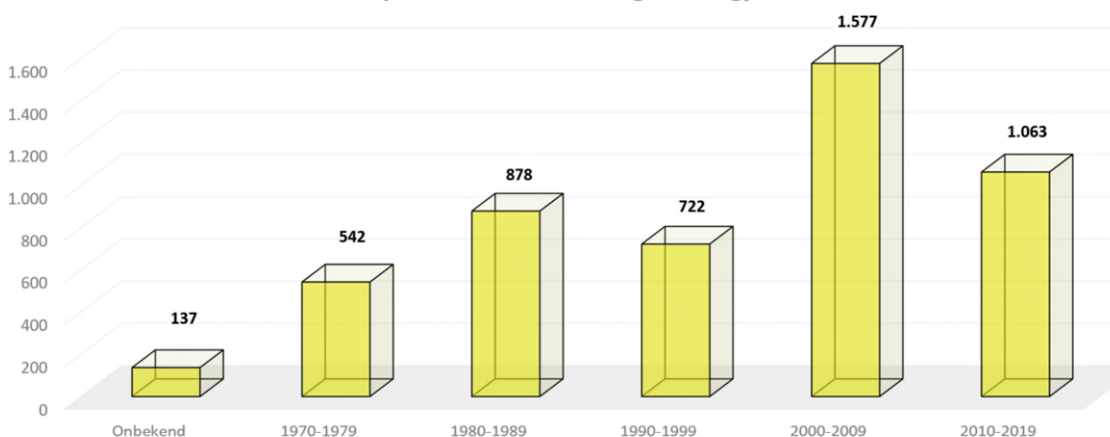
Type lichtbron	Eenheid	Aantal
Achterpadverlichting	stuks	301
Fietspadverlichting	stuks	4
ANWB (mast combi)	stuks	5
Grondspot	stuks	5
Parkeerplaatsverlichting	stuks	32
Schakelkast	stuks	1
Schijnwerper	stuks	6
Straatverlichting	stuks	4.769
Terreinverlichting	stuks	14
Tunnelverlichting	stuks	15
Voetpadverlichting	stuks	8
Wandarmaturen	stuks	3
Totaal	stuks	5.163

Lichtbron per woonkern	Eenheid	Aantal
Dodewaard	stuks	1.351
Echteld	stuks	318
IJzendoorn	stuks	232
Kesteren	stuks	1.130
Ochten	stuks	1.009
Opheusden	stuks	1.123
Totaal	stuks	5.163

Leeftijdsopbouw

- De aanlegjaren zijn bijna volledig geregistreerd (97%). Van 137 stuks (3%) is de leeftijd van vóór 1970 of onbekend.
- In de afgelopen 20 jaar is meer dan de helft van het aantal objecten vervangen.
- 53% van het totale areaal openbare verlichting is jonger dan 20 jaar, 47% is van voor het jaar 2000.

Openbare verlichting aanlegjaar

Kwaliteit

- De kwaliteit van de openbare verlichting wordt niet separaat in beeld gebracht. Wel wordt er periodiek een schouw uitgevoerd om te kijken of de straatverlichting brandt.
- Een deel van de bestaande verlichting is verouderd/versleten en voldoet niet meer aan deze tijd.
- Afgelopen periode is een actie ingezet om de kwaliteit van de openbare verlichting te verbeteren door oude bestaande verlichting door ledverlichting te vervangen. Door deze vernieuwingen wordt een besparing op het energieverbruik gerealiseerd en is er minder correctief onderhoud nodig.

Beleving en waardering

- De beleving en waardering van de openbare verlichting is niet gemeten. Wel komen er uit de enquête over het beheer en inrichting van de openbare ruimte (december 2020 jl.) enkele wensen en behoeften naar voren.
- Uit de enquête blijkt dat de respondenten veiligheid het belangrijkste thema vinden. Inwoners leggen vaak de link tussen openbare verlichting en sociale veiligheid.
- In de dorpsranden zijn te veel donkere plekken die wel wat meer verlichting kunnen gebruiken. Dat moet anders, vindt een deel van de inwoners.
- De straatverlichting geeft op sommige plekken heel weinig licht of is kapot. Hier is behoefte aan betere verlichting zodat de mensen zich goed kunnen verplaatsen, anderen kunnen ontmoeten en obstakels tijdig in de gaten hebben.
- Meldingen over defecte of ondeugdelijke verlichting kunnen bij Avri of buiten kantooruren via de calamiteitenlijn worden doorgegeven.

Kaders en ontwikkelingen

Als basis voor de openbare verlichting zijn de volgende documenten leidend.

Het Beheerplan openbare verlichting 2016-2020 komt naar aanleiding van dit integraal beheerkader te vervallen. Ook de keuzenotitie Verduurzaming Openbare Verlichtingswerken 2019-2022 gaat op in de assetsheet.

Gemeentelijke kaders
Integrale visie openbare ruimte
Duurzaamheidsvisie
Handboek openbare ruimte
Verkeer en vervoerplan
Plaatsingsuitgangspunten openbare verlichting
Algemene plaatselijke verordening
Integrale projecten
Wettelijke kaders
Richtlijn openbare verlichting
Nederlandse praktijkrichtlijn (NPR 13201-1)
NEN 3140 (installatieverantwoordelijkheid)
Politiekeurmerk veilig wonen (CCV 2015)
WION grondroerdersregeling
Wegenwet
Wet milieubeheer

Beleidsdoelen en ambities

De openbare verlichting in de gemeente Neder-Betuwe draagt bij aan meerdere beleidsdoelen en ambities:

Uitstraling: de openbare verlichting nodigt uit, creëert sfeer en zorgt voor meer beleving in de avonden.

Klimaatadaptatie en duurzaamheid: we zetten in op het terugdringen van het energieverbruik en de reductie van CO₂-emissie. Voor locaties buiten de bebouwde kom wordt per situatie bekeken of het nodig is om lichtmasten (terug) te plaatsen.

Veiligheid: goed werkende openbare verlichting verbetert de sociale veiligheid en verkeersveiligheid.

Gezondheid: de straatverlichting zorgt voor meer leefbaarheid in en rondom de eigen buurt. Denk hierbij aan goed verlichte ontmoetingsplekken, speelplekken en (wandel)routes.

Mobiliteit en bereikbaarheid: het zorgt voor een vlotte en veilige verkeersafwikkeling en het verhogen van het rijcomfort bij duisternis.

De volgende beleidsuitgangspunten zijn van toepassing:

- De gemeente Neder-Betuwe vindt vermindering van energieverbruik en het voorkomen van lichthinder belangrijk en hanteert daarom bij de aanleg van nieuwe verlichtingspunten 'Verlichten? Nee, tenzij?'. Dit betekent dat de gemeente indien mogelijk, verlichting zal verminderen of zelfs zal weghalen. De wegen met kruispunten, onverwachte en/of onoverzichtelijke veranderingen in het wegverloop en gevaarlijke verkeerssituaties blijven verlicht. Ditzelfde geldt voor bijzondere locaties zoals viaductonderdoorgangen en bushaltes.
- Er wordt invulling gegeven aan de nieuwe praktijkrichtlijn voor openbare verlichting, opgesteld door de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde. Deze richtlijn NPR 13201:2017 helpt bij het maken van keuzes en geeft aanwijzingen voor de beoogde lichtkwaliteit.
- Bijzondere aandacht is vereist voor de verlichting van kruisingen, versmallingen, verspringingen, rotondes en fietsoversteken. Hier wordt altijd gezorgd voor goed werkende en voldoende verlichting.
- Het is de ambitie om de doelstellingen betreffende de openbare verlichting uit het Energieakkoord te behalen. We zetten daarom in op de inkoop van duurzame energie en het toepassen van zuinige ledlampen en dimmers.
- Tijdens de spitsperiodes (bij duisternis) worden de wegen optimaal verlicht. In de nachtelijke uren met weinig verkeersaanbod wordt de verlichting tot 50% gedimd.
- Er wordt gekozen voor een eenduidig materiaalgebruik met een beperkt aantal typen lichtmasten en armaturen. Bij het plaatsen van nieuwe verlichting en bij het vervangen van armaturen wordt standaard ledverlichting toegepast.
- De verlichtingsniveaus en kleuren worden afgestemd op de functie van het gebied. De categorisering die in het verkeer en vervoerplan staat is hierbij leidend. In de meeste gevallen wordt wit licht toegepast.
- Buiten de bebouwde kom wordt voor de verkeersveiligheid verlichting geplaatst. Eventuele oriëntatie- en geleidingsverlichting wordt alleen toegestaan op plekken waar het echt nodig is. In de groengebieden zijn we terughoudender en wordt in principe geen openbare verlichting toegepast. Mochten we in de groengebieden willen verlichten dan houden we rekening met de ecologische effecten. Aangepaste verlichting ten behoeve van de flora- en fauna is mogelijk.
- Bij de ontwikkeling van (her)inrichtingsplannen zijn we intensief betrokken bij de ontwerpfase om ervoor te zorgen dat de openbare ruimte zo goed mogelijk wordt ingedeeld.
- Meldingen vormen een belangrijke input voor de bijsturing van het dagelijks beheer en onderhoud.

Strategie

De beleidsuitgangspunten en ambities vertalen zich in de volgende beheerstrategie:

Preventief en correctief onderhoud:

- Preventief onderhoud is gericht op het vervangen van lampen.
- Correctief onderhoud omvat het op incidentele basis herstellen van schade als gevolg van storingen, vandalisme of aanrijdingen.
- Momenteel is de onderhoudsstrategie gebaseerd op het uitvoeren van correctief onderhoud. Dat wil zeggen dat het onderhoud (reparatie en vervanging) enkel wordt uitgevoerd op basis van klachten en meldingen.
- De werking van verlichting wordt regelmatig gecontroleerd door inspecteurs. Deze werkzaamheden zijn uitbesteed binnen een meerjarig onderhoudscontract.

Vervangingen:

- De keuze voor een vervangend armatuur is gebaseerd op vorm, lichttechniek, lichtproductie en prijs. Op lichtmasten van vier meter hoog worden kegelvormige armaturen toegepast. Vanaf zes meter worden koffervormige armaturen (soms op een uithouder) geplaatst. Voor lichttechniek wordt standaard gekozen voor ledverlichting.
- Het vervangingsregime is erop gebaseerd om in de komende zeven jaar 75% van het totale areaal te vervangen. Hierbij is gekozen voor een mix tussen vervangen op ouderdom en het besparen van energie.

Overige:

- Het eigendom en beheer en onderhoud van het regionale elektriciteitsnet is de verantwoordelijkheid van netbeheerder Alliander.
- De openbare verlichting binnen de gemeente Neder-Betuwe wordt 's avonds ingeschakeld en 's ochtends uitgeschakeld. Het moment van in- en uitschakeling is afhankelijk van het moment dat de zon ondergaat en opkomt.
- Meldingen worden vanuit het klantencontactcentrum direct doorgezet naar de onderhoudsaannemer. Elke lichtmast heeft een uniek nummer dat op de mast staat en vermeld dient te worden.
- Belangrijke en/of gevaar opleverende storingen worden indien mogelijk direct na melding via noodreparaties hersteld of in ieder geval veiliggesteld. Bijvoorbeeld als hele woonwijken in het donker zitten of de bedrading zichtbaar is.

Vervanging

Conform de Financiële verordening is de gemiddelde afschrijvingstermijn van de openbare verlichting 10-40 jaar.

• Mast	40 jaar
• Led-armaturen	30 jaar
• Armaturen (geen led) en kabels (bovengronds)	20 jaar
• Lampen (geen led)	10 jaar

Bij nieuwe aanleg gaan we, gelet op de huidige stand van de techniek, uit van een technische levensduur van 50 jaar voor lichtmasten.

Inspectie en monitoring

- De meest gebruikte vorm van inspectie en monitoring die momenteel wordt uitgevoerd is het registreren van klachten en meldingen.
- Met het oog op de veiligheid gaan we jaarlijks 1x schouwen. Ook blijven we periodiek de straatverlichting controleren of alle lampen nog functioneren en geen defecten vertonen.

Uitbesteden en zelf doen

- Het beheer en onderhoud van de openbare verlichting is uitbesteed aan een marktpartij.
- De gemeente Neder-Betuwe houdt toezicht op de uitvoering en regelt de vervangingen.

Financiën

Voor de planperiode 2022-2025 zijn de volgende financiële middelen opgenomen.

- Voor het onderhoud aan openbare verlichting is in 2021 circa € 130.000 beschikbaar. Door de langere levensduur van de ledlamp neemt het onderhoudsbudget de komende jaren af. De daadwerkelijk energiekosten zijn afhankelijk van het totale verbruik en de actuele energieprijzen.
- Er is extra budget beschikbaar gesteld om de grootschalige vervangingen uit te voeren, de kapitaallasten lopen hiertoe de komende periode op.

Financiën	2022	2023	2024	2025
Energieverbruik	€ 134.932	€ 134.932	€ 134.932	€ 134.932
Klein en groot onderhoud	€ 129.906	€ 120.906	€ 120.906	€ 130.906
Totaal exploitatie	€ 264.838	€ 255.838	€ 255.838	€ 265.838
Toerekening afschrijving openbare verlichting	€ 36.529	€ 52.366	€ 69.203	€ 83.415
Toerekening rente	€ 10.967	€ 14.005	€ 16.984	€ 18.524
Totaal kapitaallasten	€ 47.496	€ 66.371	€ 86.187	€ 101.939
<i>Totaal Openbare verlichting</i>	€ 312.334	€ 322.209	€ 342.025	€ 367.777

Aandachtspunten

Gemeenten zijn door wetgeving en de veiligheidsnorm NEN3140 voor hun openbare verlichting verplicht om hiervoor een installatieverantwoordelijke (IV'er) aan te wijzen. Hieraan worden strenge regels en verplichtingen gesteld. De gemeente Neder-Betuwe is bezig met het inregelen van deze verantwoording.

Assetsheet Afval en Schoon

Afbakening

De assetsheet Afval en Schoon is gericht op het schoonhouden van de leefomgeving.

Tot dit onderdeel behoren het legen van afvalbakken, opruimen van hondenpoep, onkruidbestrijding op verharding, het vegen van verharding, verwijderen van graffiti en beplakking, prikken van zwerfafval en het bestrijden van gladheid. Het schoonhouden van gazons en onkruidbestrijding in beplanting valt onder de assetsheet Groen en Bomen.

Areaal

De gemeente Neder-Betuwe beheert in totaal 262 afval- en hondenpoepbakken die worden geleegd op basis van de vullingsgraad. Het merendeel hiervan bestaat uit prullenbakken (76%) die op strategische plaatsen zijn gepositioneerd. In totaal zijn er 61 ondergrondse containers waar inwoners hun restafval naartoe kunnen brengen. Gladheidsbestrijding vindt zoveel mogelijk plaats voordat er gladheid kan optreden. Aan de hand van meetapparatuur wordt er preventief gestrooid.

Bevindingen

- Het areaal is redelijk in beeld en is beschikbaar in de vorm van digitale kaarten.
- In de openbare ruimte staan bijna 200 afvalbakken. Bij een inwoneraantal van circa 24.500 betekenen de 199 afvalbakken 8,2 afvalbak per 1.000 inwoners. Het landelijk gemiddelde ligt op 10 tot 14 bakken per 1.000 inwoners.
- De gemeente Neder-Betuwe telt 63 hondenpoepbakken. Het legen van deze bakken gebeurt in dezelfde cyclus en via dezelfde afvalstroom als het leegmaken van de normale afvalbakken.
- Op 7 locaties is een vangkorf voor afval geplaatst. De vangkorven staan op plekken waar regelmatig veel afval wordt achtergelaten, bijvoorbeeld in de berm en in parken.
- Voor het bestrijden van gladheid en het ruimen van sneeuw wordt gebruik gemaakt van twee vaste routes.
- De primaire route wordt eerst gestrooid en als het nodig is ook de secundaire route. De strooiroutes worden elk jaar vastgesteld.
- Door te vegen blijven de wegen vrij van onder andere zand, zwerfafval en bladeren.

Arealen schoon	Eenheid	Aantal
Afvalbak	stuks	199
Ondergrondse containers	stuks	61
Hondenpoepbak	stuks	63
Vangkorf	stuks	7
Bladkorven	stuks	21
Gladheidsbestrijding	meter	198.000
Vegen wegverharding	meter	67.600

Leeftijdsopbouw

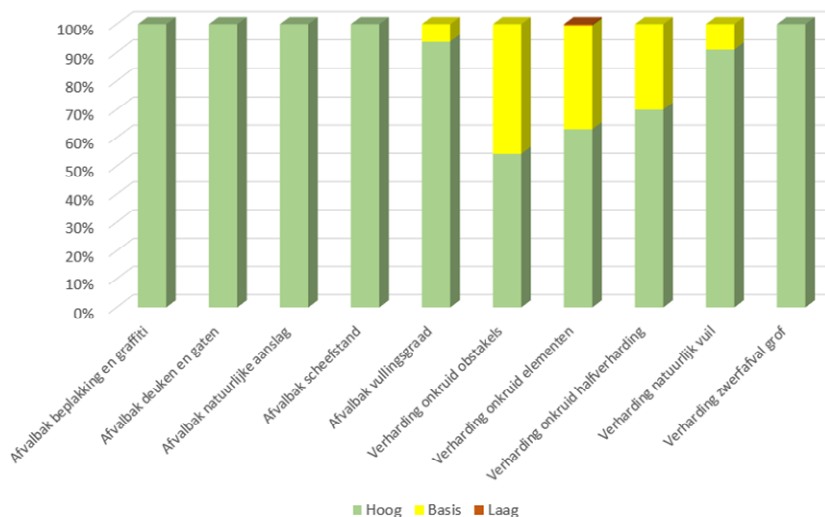
- De aanlegjaren van de afvalbakken, hondenpoepbakken, vang- en bladkorven zijn niet geregistreerd.

Kwaliteit

- Avri beoordeelt het eigen onderhoudswerk en kijkt daarbij naar het percentage afkeur.
- De afvalbakken worden 7x per jaar geïnspecteerd op beplakking en graffiti, deuken en gaten, natuurlijke aanslag, scheefstand en vullingsgraad. In 2020 bedroeg het afkeurpercentage 0%. Het onderhoudsniveau ligt gemiddeld op een kwaliteitsniveau Hoog (A). Dit strookt echter niet met het aantal toenemende klachten en meldingen.
- Onkruid op verharding scoort een ruime Basis (B). Vanwege het droge voorjaar was er minder onkruidgroei dan in eerdere jaren. Op 2% van de schouwlocaties is een lager kwaliteitsniveau waargenomen dan is afgesproken.
- Er is weinig natuurlijk vuil op verharding. Volgens de inspectieresultaten scoort 90% van de locaties een Hoog niveau (A). Op 10% van de locaties is een kwaliteitsniveau Basis (B) gemeten.

Inspectieresultaten 2020

Beleving en waardering

- De beleving en waardering van het afval en schoon is niet gemeten. Wel komt het onderwerp ter sprake in de enquête over het beheer en inrichting van de openbare ruimte (december 2020 jl.).
- Een schone buitenruimte is belangrijk en zorgt voor minder vervuiling. Uit de enquête blijkt dat 97% van de respondenten het (heel) belangrijk vindt dat de openbare ruimte netjes oogt en veilig te gebruiken is. De inwoners willen dat het onderhoud vaker en beter wordt uitgevoerd.
- Het aantal meldingen over het legen van afvalbakken is met 378% gestegen ten opzichte van het jaar daarvoor. Mede door Covid-19 en het omgekeerd inzamelen is dit aantal bijna verviervoudigd van 14 naar 67 meldingen.
- De hoeveelheid zwerfafval rondom afvalbakken en illegale dumpingen van huisvuil nemen toe. Een deel van de mensen is niet bereid om per keer te betalen en blijft het restafval liever thuis aanbieden.
- Het aantal meldingen over vegen en onkruidbestrijding op verharding zijn relatief laag over het gehele jaar. De cijfers blijven gelijk en er zijn geen aanvullende acties nodig.
- Alle taken met betrekking tot gladheidsbestrijding zijn uitgevoerd. Van oktober 2019 t/m april 2020 hebben 7 volledige strooiacties plaatsgevonden.
- In totaal zijn er 217 meldingen over straatreiniging binnengekomen en afgehandeld.

217

Meldingen

9,0

Klachten per 1.000 inwoners

Kaders en ontwikkelingen

Voor afval en schoon wordt door ons de ondergenoemde beleid, wet- en regelgeving gevolgd.
 Het beheerplan gladheidsbestrijding 2016-2021 komt naar aanleiding van dit integraal beheerkader te vervallen.

Gemeentelijke kaders
Integrale visie openbare ruimte
Duurzaamheidsvisie
Handboek openbare ruimte
Richtlijn afvalbakken
Uitvoeringsplan gladheidsbestrijding
Softwaresysteem met alle strooiroutes en prioriteitsstelling
Hondenbeleidsplan
Landelijke aanpak zwerfafval
Wettelijke kaders
Wegenwet
Wet milieubeheer

Beleidsdoelen en ambities

Het schoonmaken en schoonhouden van de openbare ruimte is een gemeentelijke taak, waarvan de inwoners en bezoekers direct de resultaten kunnen waarnemen en deze vervolgens ook kunnen waarderen. Een schone leefomgeving heeft allerlei positieve effecten. Mensen hebben een veiliger gevoel, zijn vriendelijker naar hun medemens en ouders durven hun kinderen meer buiten te laten spelen. Ook blijkt dat de omgeving van invloed is op hoe mensen zich gedragen: want schoon houdt schoon! Hiervoor gelden de volgende beleidsdoelen en ambities:

Identiteit: het schoonhouden en mooi maken van de openbare ruimte voor inwoners en toeristen.

Uitstraling: het zorgen voor een redelijk nette en verzorgde uitstraling binnen- en buiten de bebouwde kom.

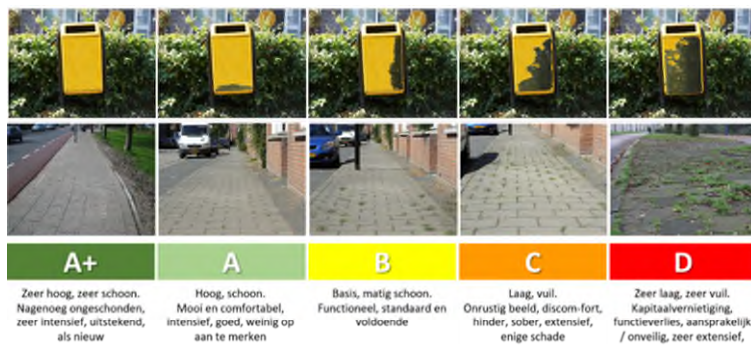
Klimaatadaptatie: het bevorderen van adaptatiemogelijkheden, zoals het vrijhouden van straatkolken om water te kunnen afvoeren.

Veiligheid: het realiseren van een frisse wijk, waar gebruikers op een veilige wijze kunnen wonen, werken, spelen en ontspannen.

Gezondheid: het schoonhouden van de openbare ruimte om stankoverlast, rottende resten en de aanwezigheid van ongedierte tegen te gaan.

De volgende beleidsuitgangspunten zijn van toepassing:

- Het onderhoud vindt plaats conform afgesproken beeldkwaliteit. Voor netheid (leggen afvalbakken, onkruid, vegen en zwerfafval) is kwaliteitsniveau Basis (B) het uitgangspunt. Alleen de centrumgebieden worden op een Hoog (A) niveau onderhouden.

- De gemeente Neder-Betuwe wil zo min mogelijk zwerfafval in de openbare ruimte. Door het plaatsen van afvalbakken op de juiste locaties worden bewoners en bezoekers aangemoedigd om afval niet op straat te gooien, maar in een afvalbak. In de nieuwe richtlijn voor afvalbakken zijn de uitgangspunten benoemd.
- De ondergrondse restafvalcontainers moeten goed zichtbaar en bereikbaar zijn voor omwonenden. Inwoners hebben een brief ontvangen waarin staat welke ondergrondse container zij kunnen gebruiken. Ook op de website van Avri staan de locaties op een interactieve kaart vermeld.
- Graffiti en beplakking op elementen in de openbare ruimte worden verwijderd als deze aanstootgevend zijn. Alle overige graffiti en beplakking worden niet verwijderd.
- Hondenbezitters zijn verplicht om hondenpoep in de bebouwde kom op te ruimen en opruimmiddelen bij zich te hebben. Voor de blindengeleidehonden en sociale hulphonden geldt een uitzondering.
- De hondenpoepbakken (met dispensers voor plastic zakjes) worden goed gebruikt. Het leegmaken van deze bakken gebeurt in dezelfde cyclus en via dezelfde afvalstroom als het leegmaken van normale afvalbakken.
- De normale afvalbakken mogen ook gebruikt worden voor het deponeren van opruimzakjes met hondenuitwerpselen. Routes waar honden veelvuldig worden uitgelaten, de zogenaamde hotspots (groengebieden, parken, ter plaatse van hondenuitlaatplaatsen), zijn belangrijke aandachtsgebieden in het bereik van afvalbakken. In deze gebieden dienen de afvalbakken binnen een bereik van 100 meter te staan. In de overige straten binnen de bebouwde kom wordt er gestreefd naar een bereik van maximaal 300 meter tot de afvalbakken.
- Vangkorven staan op strategische plekken waar de afvaldruk hoog is (snoeproutes).
- Bladkorven worden geplaatst op veilige plekken waar ze zo min mogelijk overlast veroorzaken. In de bladkorf mag het bladafval van de gemeentelijke bomen dat in de tuin of op straat ligt. Ander gft-afval mag niet in de bladkorf.
- Het samenspel tussen onkruidbestrijding en straatvegen is cruciaal voor een optimaal resultaat. Regelmatig vegen heeft een preventieve werking en voorkomt het vestigen van ongewenste kruidengroei. De gemeente Neder-Betuwe beheert onkruid op een duurzame en milieuvriendelijke manier, zonder chemische middelen te gebruiken.
- In de strooiseizoenen wordt preventief gestrooid. Bij het activeren van de gladheidsbestrijding worden vastgestelde procedures gehanteerd. Deze staan beschreven in het 'Uitvoeringsplan Gladheidsbestrijding'. De strooiroutes worden jaarlijks geactualiseerd en vastgesteld.
- Bewoners, instellingen en bedrijven worden gevraagd het voetpad bij hun woning, school of winkel sneeuwvrij te houden. Bij enkele openbare gebouwen staan zoutkisten. Met het zout uit deze kisten kunnen de mensen zelf strooien. Indien noodzakelijk worden deze gedurende de winterperiode bijgevuld.
- De gemeente Neder-Betuwe doet veel om zwerfafval aan te pakken. Jaarlijks worden er met de basisscholen en het voortgezet onderwijs schoonmaakacties gehouden. Ook zijn er initiatieven van inwoners en wijkverenigingen die zelf de buurt opschonen. De gemeente Neder-

Betuwe levert hiervoor het materiaal zoals hesjes, knijpers en vuilniszakken aan. Samen met Avri wordt op scholen en bij verenigingen voorlichting gegeven en wordt op projectbasis gehandhaafd.

Strategie

De beleidsuitgangspunten en ambities vertalen zich in de volgende beheerstrategie:

- Het schoonhouden van de openbare ruimte vindt plaats op basis van beeldkwaliteit.
- Voor hondenpoep worden geen specifieke maatregelen uitgevoerd. Afvoer van hondenpoep wordt via het restafval in de huidige onderhoudscyclus van de normale afvalbakken meegenomen.
- Voor onkruid op verhardingen worden twee methoden gebruikt: borstelen en branden. Er wordt bewust gekozen voor een chemievrije oplossing.
- Met handmatig verwijderen kan onkruid op moeilijk bereikbare plaatsen worden bestreden. Ook krijgt de gemeente Neder-Betuwe een eigen veegwagen en een elektrisch onkruidmobiel om de straten onkruid- en zwerfafvalvrij te houden.
- De gemeente Neder-Betuwe verwijdert in het najaar en winter het gevallen blad met bladblazers en veegmachines. De bladkorven worden geleegd zodra ze vol zijn en worden eind december weer weggehaald.
- Voor het bestrijden van gladheid en het ruimen van sneeuw wordt gebruik gemaakt van vaste routes. De strooiroute is onderverdeeld in een primaire en secundaire route. De primaire route omvat alle hoofdwegen, busroutes en doorgaande routes aangevuld met fietspaden. Deze worden eerst gestrooid en indien nodig sneeuwvrij gemaakt. De secundaire route zijn alle wijkontsluitingswegen en wegen bij en rondom bejaardenwoningen. Deze wegen worden alleen gestrooid bij extreme gladheid, zoals ijzel en hevige sneeuwval. De secundaire route wordt pas gestrooid nadat de primaire route klaar is.

Vervanging

Conform de Financiële verordening is de gemiddelde afschrijvingstermijn van het (park)meubilair 10-15 jaar. Voor het schoonmaken is vervanging niet van toepassing.

• Afvalbak	10 jaar
• Ondergrondse container	15 jaar
• Hondenpoepbak	10 jaar
• Vangkorf	10 jaar
• Bladkorf	10 jaar

Inspectie en monitoring

- Tijdens de schouw wordt de buitenruimte geïnspecteerd op de verzorgingsgraad van afvalbakken, de hoeveelheid onkruid, natuurlijk afval, veegvuil en zwerfafval. D
- Afvaldumpingen en het bijplaatsen van afval naast containers worden naar aanleiding van meldingen in opdracht van vergunningen, toezicht en handhaving verwerkt.
- Ter uitvoering van het hondenbeleid wordt er gecontroleerd en gehandhaafd. Gespreid over het gehele jaar kan de gemeente Neder-Betuwe overal waar het wil optreden tegen hondenpoep.
- Indien nodig (bij bijvoorbeeld hevige sneeuwval en ijzel) zal de gladheidscoördinator de wegen tijdens de gladheidsbestrijding monitoren. In principe wijkt de chauffeur nooit af van zijn route.

Uitbesteden en zelf doen

- De openbare ruimte wordt schoongehouden en geïnspecteerd door Avri. Daarbij richt Avri zich ook op servicetaken zoals het afhandelen van klachten en meldingen, plaatsen en legen van bladkorven en afvaldumpingen.
- De gemeente Neder-Betuwe houdt toezicht en regie op de uitvoering en is verantwoordelijk voor alle vervangingen.

Financiën

Voor de planperiode 2022-2025 staan de volgende financiële middelen op de begroting:

- Het beschikbaar budget bedraagt in 2022 € 540.000.
- Het budget voor onkruidbestrijding op verharding bedraagt € 157.000 per jaar.
- De kosten van gladheidsbestrijding worden bekostigd uit een eigen budget. De afrekening van het werk vindt achteraf plaats op basis van het aantal uitrukken.
- In de huidige begroting is geen budget voor het vervangen van afvalbakken. Een deel (circa 30%) wordt gefinancierd vanuit het vervangingsbudget Spelen. Voor vervangingen is geen structureel budget beschikbaar.

Financiën	2022	2023	2024	2025
Gladheidsbestrijding	€ 85.000	€ 85.000	€ 85.000	€ 85.000
Vegen Verhardingen	€ 185.000	€ 185.000	€ 185.000	€ 185.000
Onkruidbestrijding	€ 157.000	€ 157.000	€ 157.000	€ 157.000
Zwerfvuil verwijderen	€ 23.000	€ 23.000	€ 23.000	€ 23.000
Blad verwijderen	€ 51.000	€ 51.000	€ 51.000	€ 51.000
Afvalbakken legen	€ 39.000	€ 39.000	€ 39.000	€ 39.000
Totaal exploitatie	€ 540.000	€ 540.000	€ 540.000	€ 540.000
Totaal kapitaallasten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal Afval en schoon	€ 540.000	€ 540.000	€ 540.000	€ 540.000

Aandachtspunten

1. **Kosten stijgen:** De kosten voor straatreiniging zijn in 2020 ruim 5% duurder uitgevallen dan voorzien. Er is fors meer ingezet op het ledigen van afvalbakken en het opruimen van zwerfafval en dumpingen. Deze extra inzet is vanuit de bestaande bezetting elders gecompenseerd, mede omdat er minder onkruidgroei was. Voor de begroting is geen directe actie nodig, maar een goede planning en control cyclus is gewenst.
2. **Uitbreidingsmogelijkheden zwerfafvalaanpak:** De zwerfafvalvergoeding wordt nu vooral ingezet voor participatie (opruimacties met scholen). Kijk verder en haal het maximale uit de zwerfafvalvergoeding met een aanpak op meerdere fronten. Schenk hierbij aandacht aan de optimalisatie van bedrijfsprocessen en voorzieningen en ga hierover met elkaar in gesprek.
3. **Uitwerking andere thema's soms in strijd met Schoon:** de gemeente zet in op verschillende thema's. Bijvoorbeeld het thema biodiversiteit: hiertoe wordt de begroeiing in bermen hoger. In de hogere begroeiing blijft echter meer vuil hangen. Dit vraagt om meer acties om het schoon te houden.

Assetsheet Riolering en Water

Afbakening

De assetsheet Riolering en Water omvat de riolering (vrijval en mechanisch) met de pompen, gemalen en randvoorzieningen zoals bergbezinkbassins. Ook het stedelijk watersysteem met drains, sloten, greppels en bovengrondse bergingsvoorzieningen zijn hierin opgenomen. Al deze voorzieningen samen geven invulling aan de zorgplicht om de inzameling en transport van afvalwater, regenwater en grondwater op een goede manier te reguleren en nadelige gevolgen zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. De gemeente is verantwoordelijk voor het baggeren van een aantal watergangen. De baggeropgave en uitwerking wordt op dit moment separaat in beeld gebracht in een rapportage. Vanuit groenbeheer worden de oevers, waterkanten en wadi's gemaaid en geschoond.

Areaal

De gemeente Neder-Betuwe beheert in totaal ruim 220 kilometer aan riolering. Het areaal is vrijwel volledig geïnspecteerd, beoordeeld en geregistreerd in de beheerapplicatie Kikker. Daarnaast zijn de benodigde reparaties onlangs uitgevoerd waardoor het rioolstelsel goed op orde is. De watergangen en watervoerende sloten worden gebruikt om overtollig water te bergen en af te voeren.

Bevindingen

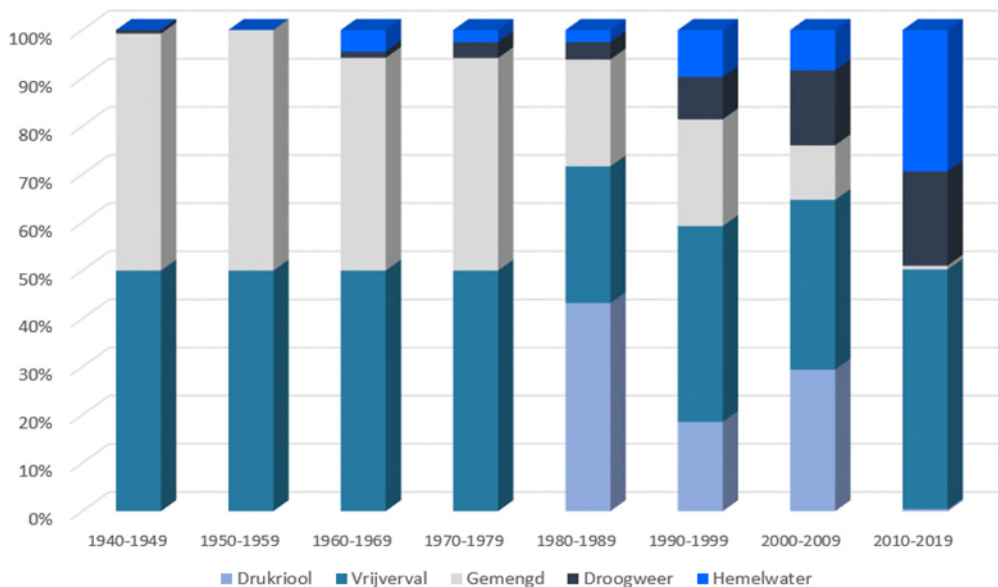
- Het areaal riolering en water is vrijwel compleet in beeld.
- De vrijval riolering omvat het grootste deel van het areaal (57%). Van het totale areaal is 30% gemengd riool, 16% vuilwaterriool en 11% hemelwaterriool.
- In het buitengebied is vooral mechanische riolering gebruikt om het afvalwater van verspreid liggende woningen en percelen naar het gemeentelijke riool te vervoeren. Van alle riolering ligt 35% in het buitengebied.
- De gemeente Neder-Betuwe beschikt over een grondwatermeetnet met 30 actieve peilbuizen.
- In de verschillende dorpen zijn wadi's aangelegd met afwisselend gras en/of specifieke begroeiing.
- Het grootste deel van de drainage is geregistreerd.

Type riolering en water	Eenheid	Aantal
Gemengd riool	meter	67.000
Vuilwaterriool	meter	36.000
Hemelwaterriool	meter	23.000
Mechanisch riool	meter	77.000
Drainage	meter	10.000
Individuele zuiveringen (IBA's)	stuks	120
Gemalen en pompunits	stuks	417
Overstorten en uitstroomvoorzieningen	stuks	79
Randvoorzieningen	stuks	9
Wadi's	stuks	48
Kolken	stuks	8.900
Duikers	stuks	86
Rioolaansluitingen	stuks	9.100
Watergangen en watervoerende sloten	stuks	onbekend
Putdeksels	stuks	3.600
Regenmeters	stuks	8

Leeftijdsofbouw

- De aanlegjaren van het rioelstelsel zijn volledig geregistreerd in het beheersysteem (100%). Het merendeel van de drukriolering is aangelegd tussen 1980 en 1989.
- Vanaf 1980 is een toename te zien in het aandeel gescheiden riolering dat wordt aangelegd. Gemengde riolering wordt vanaf dat moment vrijwel niet meer toegepast.

Aanlegjaren riolering

Kwaliteit

- De kwaliteit van de vrijverval riolering is voor 100% beoordeeld. Medio 2020 zijn alle geconstateerde defecten gerepareerd.
- Het rioelstelsel voldoet aan de gestelde voorwaarden voor kwaliteit (de ingrijp- en waarschuwingsmaatstaven) en is daarmee op orde.
- Uit de basisrioleringsplannen blijkt dat we in alle dorpskernen voldoen aan de basisinspanning. De gemeente Neder-Betuwe heeft stresstesten wateroverlast uitgevoerd voor kwetsbaarheid bij extreme neerslag en hiervoor een maatregelenprogramma opgesteld. Dit maatregelenprogramma is opgenomen in het gemeentelijk rioleringsplan.
- Niet alle dorpskernen voldoen aan de maatstaven voor afstroming en hydraulisch functioneren bij standaard neerslag situaties. Dit maakt een aantal dorpskernen gevoelig voor water op straat, wanneer er in korte tijd veel neerslag valt. Water op straat geeft hinder en overlast, maar leidt minder vaak tot materiële schade.

Beleving en waardering

- De beleving en waardering van het rioel en de wateren is niet gemeten. Wel komt het onderwerp ter sprake in de enquête over het beheer en inrichting van de openbare ruimte (december 2020 jl.).
- Uit deze enquête blijkt dat 61% van de respondenten het (heel) belangrijk vindt dat er meer water komt in de vorm van oppervlaktewater en wadi's, om ook op termijn het hoofd te kunnen bieden aan de gevolgen van klimaatverandering.
- Van de respondenten wil 75% meer groen en water en minder verharding in de eigen wijk.
- Bij voldoende ruimte in het straatprofiel moet aandacht worden besteed aan de afwatering.
- Het totaal aantal klachten en meldingen is met 6% gestegen ten opzichte van 2019. Uit de jaarrapportage Avri 2020 blijkt dat de toename wordt veroorzaakt door meer meldingen op de onderdelen verstopte putten en riolering.
- De gemiddelde afhandeltijd is afgenomen, mede door de aanschaf van een extra vrachtwagen en personeel bij de Avri.

Klachten en meldingen	2020	2019	2018
Aantal meldingen riolering, vijvers en sloten	382	360	417
Afhandeltijd in dagen	4,1	10,7	11,7

Kaders en ontwikkelingen

Voor riolering en water zijn ondergenoemde documenten leidend:

Gemeentelijke kaders
Structuurvisie Neder-Betuwe
Klimaatnota
Integrale visie openbare ruimte
Rioleringsplan
Duurzaamheidsvisie
Handboek openbare ruimte
Wettelijke kaders
Waterwet
Wet milieubeheer

Beleidsdoelen en ambities

De gemeente Neder-Betuwe heeft haar beleidsdoelen en ambities vastgelegd in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2019-2023. Hierin staat beschreven hoe de gemeente Neder-Betuwe op een duurzame en doelmatige wijze invulling wil geven aan de zorgplicht. De inhoud van dit plan is in lijn met de regionale visie op de waterketen die in samenwerking met het Netwerk regio Rivierenland tot stand is gekomen. Er is aandacht voor de volgende thema's:

Bruikbaarheid: overal rioleringsaansluitingen en meer (dubbel) grondgebruik voor water en groen.

Uitstraling: het zorgen voor voldoende en visueel en kwalitatief aantrekkelijk oppervlaktewater.

Klimaatadaptatie en duurzaamheid: het bevorderen van het klimaatbewustzijn met oog voor de korte en lange termijn risico's van klimaatverandering op de waterketen bij extreme neerslag.

Veiligheid: het beschermen van de bodem, grond- en oppervlaktewater en het behouden van droge voeten.

Gezondheid: het beperkt houden van de gezondheidsrisico's van water en hitte in de openbare ruimte en voldoen aan de waterkwaliteitseisen om schade aan mens en dier te voorkomen.

De volgende beleidsuitgangspunten zijn van toepassing:

- Om de kwaliteit en het functioneren van de riolering te meten, worden de waarschuwings- en ingrijpmaatstaven voor stabiliteit van de riolering en de bovengrond én het hydraulisch functioneren en afstromen bekeken.
- Met het oog op de volksgezondheid worden emissies van stedelijk afvalwater naar bodem, lucht en oppervlaktewater zoveel mogelijk voorkomen. Hierbij streven we naar een duurzame en doelmatige aanpak tegen zo laag mogelijk maatschappelijke kosten.
- Het transporteren of bergen van hemelwater op straat is acceptabel, zolang er geen overlast of ernstige (im)materiële schade ontstaat. Er mogen geen risico's voor de volksgezondheid optreden. Het water op straat is beperkt tot een kleine schaal, is kortdurend en komt niet voor op belangrijke verkeersaders en economische locaties.
- De grondwaterstanden blijven binnen de gestelde randvoorwaarden en kunnen op natuurlijke wijze fluctueren zonder dat hierdoor overlast wordt ervaren. Op droogtegevoelige locaties wordt het water vastgehouden. Het grondwater wordt zo min mogelijk verplaatst. Indien dit toch noodzakelijk is, heeft het de voorkeur dit naar het oppervlaktewater af te voeren..
- Bij het nemen van klimaatmaatregelen tegen wateroverlast worden ook de kansen voor de aanpak van thema's als verdroging, biodiversiteit en hittestress meegenomen.
- Om op de trend van meer en heviger neerslag in te spelen worden de eisen aan het ontwerp van een nieuwe riolering aangescherpt.
- Als er in een gebied werkzaamheden zijn van andere disciplines (wegen, verkeer of groen) worden deze gecombineerd volgens het principe 'werk-met-werk' maken.
- In de ruimtelijke plannen wordt afstemming gezocht tussen groen en water. De functies en beoogde effecten worden afgestemd.
- Voor nieuwbouwprojecten is het uitgangspunt om waterneutraal te bouwen. Structurele grondwaterproblemen worden op voorhand voorkomen door in de wijze van bouwen en bouwrijp maken, rekening te houden met de geohydrologische situatie.
- De gemeente Neder-Betuwe wil inwoners en bedrijven stimuleren om anders met hemelwater om te gaan. Dit gebeurt door voorlichting te geven, initiatieven te faciliteren en samen op te trekken bij het uitvoeren van maatregelen.

Strategie

De beleidsuitgangspunten en ambities vertalen zich in de volgende beheerstrategie:

Operationeel beheer

- De vrijverval riolering wordt jaarlijks voor gedeeltelijk gereinigd en geïnspecteerd.
- Op basis van de uitgangspunten in het GRP wordt jaarlijks een operationeel plan opgesteld, waarin ook de evaluatie van het voorgaande jaar is opgenomen.
- De verantwoordelijkheid voor het onderhoud en instandhouding van duikers is afhankelijk van de functie. De gemeente Neder-Betuwe, het waterschap en particulieren hebben hierin ieder hun eigen rol.

Afvalwater

- Alle percelen binnen de bebouwde kom worden aangesloten op het gemeentelijke rioolstelsel.
- Er wordt onderzoek uitgevoerd naar de bouwkundige en elektrotechnische kwaliteit van de hoofdgemalen en randvoorzieningen (binnen de bebouwde kom).
- Op kwetsbare locaties voor chemische aantasting van het riool worden in de planperiode maatregelen getroffen (binnen de bebouwde kom).
- Veel elektrotechnische en mechanische onderdelen zijn aan vervanging toe en worden in de komende jaren gerenoveerd (binnen de bebouwde kom). Ditzelfde geldt voor de installaties van de minigemalen (buiten de kom).
- De gemeente Neder-Betuwe blijft de regie voeren over het uitbestede preventief, curatief en periodiek onderhoud aan de IBA-systemen (buiten de bebouwde kom).
- Er wordt doorgegaan met controles en de aanpak van hemelwater op de drukriolering (buiten de bebouwde kom).
- Kansen om hemelwater van afvalwater te ontvlechten worden zoveel mogelijk benut (bij in- en uitbreidingen).

Hemelwater

- De hoeveelheid hemelwater die wordt geloosd op gemengde rioolstelsels wordt verder beperkt door technieken om af te koppelen (in bestaand gebied).
- Er wordt ingezet op het bovengronds afvoeren. Waar dit praktisch gezien niet mogelijk is wordt gekozen voor ondergronds afvoeren.
- De voorkeursvolgorde die wordt toegepast voor het verwerken van hemelwater is: 1) infiltratie in de bodem (vaak niet mogelijk in Neder-Betuwe), 2) vertraagde afvoer naar het oppervlaktewater, 3) directe afvoer naar het oppervlaktewater met aanvullende maatregelen in het oppervlaktewatersysteem en 4) afvoer en transport via de riolering naar de rioolwaterzuivering.
- Op de drukriolering wordt geen hemelwater of grondwater geloosd. Op particuliere gronden is de eigenaar van het terrein verantwoordelijk voor de afvoer van het hemelwater, tenzij dit niet van hem/haar kan worden verwacht.

Grondwater

- Grondwater afkomstig van openbaar terrein wordt dusdanig beheerd dat functies ongehinderd voorrang kunnen hebben.
- De oorzaken van grondwateroverlast vanuit openbaar terrein worden onderzocht.
- Er worden geen separate grondwaterprojecten ingezet om in te grijpen in het natuurlijk grondwatersysteem.
- Klachten en meldingen van grondwateroverlast worden zorgvuldig en adequaat afgehandeld.

Oppervlaktewater

- Het maaien van oevers langs gemeentelijke vijvers, watergangen en sloten wordt uitgevoerd door en op kosten van groenbeheer.
- Voor een goede waterhuishouding is de bodem en het doorstroomprofiel van A en B watergangen van belang. Het waterschap baggert de A watergangen, de gemeente dient de B watergangen te baggeren. De baggeropgave en werkwijze wordt op dit moment in beeld gebracht in een separaat plan.

Vervanging

De technische afschrijvingstermijn voor niet risicovolle riolering is gesteld op 70 jaar. Voor het overige areaal is dit gelijkgesteld aan de financiële afschrijvingstermijn. Conform de Financiële verordening is de financiële afschrijvingstermijn van riolering 60 jaar. In het GRP wordt afhankelijk van het betreffende onderdeel met 60 jaar, 45 jaar, 30 jaar of 15 jaar rekening gehouden.

In een aantal specifieke gevallen kunnen gemotiveerd afwijkende afschrijvingstermijnen worden gekozen. De watergangen en watervoerende sloten zijn (nog) niet opgenomen in een beheerplan.

• Vrijverval leidingen	60 jaar	Drukrioolput	60 jaar
• Mechanische leidingen	60 jaar	Drukrioolput buitenopstellingskast	30 jaar
• Gemalen (bouwkundig)	60 jaar	Drukriolering schakelkast inwendig	15 jaar
• Gemalen (kast/elektra + appendages)	30 jaar	Drainage	45 jaar
• Randvoorzieningen (bouwkundig)	60 jaar	Pompen en leidingwerk	15 jaar
• Randvoorzieningen (kast/elektra)	30 jaar		

Inspectie en monitoring

- Het rioelstelsel wordt periodiek geïnspecteerd en beoordeeld op stabiliteit, afstroming en waterdichtheid. Waar de toestandsaspecten bereikt of overschreden zijn, worden planmatig maatregelen genomen en reparaties uitgevoerd. Door camera inspecties vanuit de binnenzijde van de leiding wordt de kwaliteit van het rioel gemonitord.
- De voorbereiding, aanbesteding en het toezicht op de inspecties wordt in samenwerking met een aantal andere regio gemeenten uitgevoerd.
- De werkzaamheden worden uitgevoerd door een ingehuurde deskundige. De afgelopen jaren is dit een collega van een regio gemeente geweest. De resultaten van de uitgevoerde rioelinspecties worden direct beoordeeld om te bepalen welke maatregelen er noodzakelijk zijn.

Uitbesteden en zelf doen

- Avri verricht de losse onderhoudstaken voor het in stand houden en beheren van o.a. het drukriool, de hoofd- en minigemalen, huisaansluitingen en het reinigen van kolken. Ook is Avri verantwoordelijk voor de registratie en meldingen die over riolering en water gaan.
- De gemeente Neder-Betuwe voert het beheer en onderhoud uit aan het hoofdrioolstelsel met bijbehorende voorzieningen en regelt alle aanleg en vervangingen.

Financiën

Voor de planperiode 2022-2025 staan de volgende financiële middelen op de begroting:

- Voor het beheer en onderhoud van riolering en water is in 2022 € 1.592.851 beschikbaar. De kosten worden volledig gedekt vanuit de rioelheffing.
- Voor de periode 2022 t/m 2025 is een inschatting opgenomen op basis van de personele en financiële doorkijk die in het GRP wordt gegeven.
- De kapitaallasten voor de investeringen zijn voor de lange termijn berekend en opgenomen in de meerjarenraming.

Financiën	2022	2023	2024	2025
GRP onderzoek/plannen	€ 35.000	€ 60.000	€ 35.000	€ 35.000
GRP inventarisatie	€ 24.000	€ 24.000	€ 24.000	€ 24.000
GRP inspectie/Reiniging	€ 40.792	€ 27.844	€ 62.060	€ 62.414
GRP onderhoud	€ 616.923	€ 616.923	€ 616.923	€ 616.923
GRP samenwerking/voorlichting	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
GRP kosten basisrioleringsplan	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
GRP waterplan	€ 13.000	€ 13.000	€ 13.000	€ 13.000
Toevoeging aan voorzieningen	€ 201.382	€ 166.123	€ 287.787	€ 302.445
Totaal exploitatie	€ 946.097	€ 922.890	€ 1.053.770	€ 1.068.782
Toerekening afschrijving	€ 461.971	€ 469.893	€ 474.674	€ 480.653
Toerekening rente	€ 184.782	€ 187.769	€ 188.220	€ 187.098
Totaal kapitaallasten	€ 646.753	€ 657.662	€ 662.894	€ 667.751
Totaal Riolering en water	€ 1.592.851	€ 1.580.552	€ 1.716.663	€ 1.736.533

Aandachtspunten

1. **Calamiteiten:** Er zijn herhaalde calamiteiten bij de RWZI in Dodewaard door het lozen van verkeerde stoffen op het riool. Het controleren van bedrijfsmatige lozingen krijgt deze planperiode daarom extra aandacht.
2. **Hydraulische kwetsbaarheid:** Extreme weersomstandigheden komen steeds vaker voor. Dit kan leiden tot wateroverlast en schade in de dorpskernen. Klimaatstresstesten moeten helpen om een nauwkeuriger beeld te vormen van de kwetsbare plekken om een klimaatrobuuste inrichting van de openbare ruimte mogelijk te maken.
3. **Storingen drukriool:** Een zichtbare stijging in het aantal meldingen dat er een storing is aan de drukriolering in het buitengebied. Dit wordt veelal veroorzaakt door illegale lozing van hemel- en grondwater in het drukriool, maar ook door de verouderde elektrotechnische installaties. Het advies is om deze installaties te vervangen/renoveren en in bepaalde gebieden de hemel- en grondwaterverordening in werking te stellen en daarop te handhaven.
4. **Aantasting:** Op een aantal locaties is chemische aantasting van het riool geconstateerd. De gevoelige locaties moeten beschermd worden door een coating aan te laten brengen.
5. **Kosten baggeren:** de kosten voor de baggeropgave van de gemeente Neder-Betuwe worden op dit moment in beeld gebracht. Er zijn nog geen (structurele) middelen gereserveerd om invulling te geven aan deze opgave.

Assetsheet Groen en Bomen

Afbakening

Groenbeheer gaat over het onderhoud van het openbaar groen in de kernen en het buitengebied. Het groen bestaat uit bomen, beplantingen, grassen en bossen. In deze assetsheet zijn het openbaar groen en de gemeentelijke bomen uitgewerkt.

Tot het groen behoren ook de begraafplaatsen en sportvelden. De begraafplaatsen zijn op dit moment niet in beeld en worden later op een eigen assetsheet uitgewerkt. De sportclubs doen het onderhoud van de velden zelf. De gemeente Neder-Betuwe doet hier alleen het onderhoud van de bomen.

Areaal

De gemeente Neder-Betuwe heeft circa 131 hectare aan openbaar groen en 14.485 stuks bomen in beheer. Het grootste deel van het openbaar groen bestaat uit grassen en kruidachtigen. Deze zijn samen goed voor ongeveer 80% van het totale groenoppervlak. Het overgrote deel van de bomen (84%) behoort tot het boomtype niet vrij uitgroeiende boom. Dit zijn bomen die tot een bepaalde hoogte zijn opgekrond.

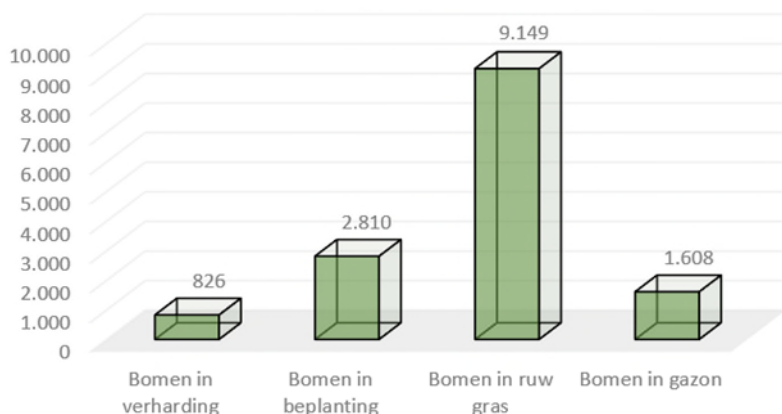
De gemeente Neder-Betuwe gebruikt GeoVisia als kernapplicatie voor het vastleggen van het openbaar groen in de openbare ruimte. De gegevens van gemeentelijke bomen worden bijgehouden door Avri.

Bevindingen

- Het areaal bomen is vrijwel compleet in beeld.
- De areaalgegevens van het openbaar groen zijn niet volledig en up-to-date. Ruim 10% van de groentypen in het beheersysteem is niet ingevuld (148.318 m²). Vooral veel groenvlakken langs de wegen ontbreken.
- Bossen en plantenbakken zijn niet opgenomen in het beheersysteem. Ook de onderverdeling in verschillende categorieën heesters is niet conform de situatie buiten.
- Van al het openbaar groen ligt ruim 56% in het buitengebied. Het groen bestaat hoofdzakelijk uit extensief gras (85%) met bomen.
- Binnen de bebouwde kom worden de groenvlakken gevormd door gazons en bermes (72%). Ook heesters (12%), bosplantsoen (7%) en struikrozen (2%) zien we met regelmaat terug in het straatbeeld.
- De meeste bomen verkeren in de halfwasfase of volwasfase van hun ontwikkeling.
- Bij elk project wordt een bomennorm van 0,6 stuks per inwoner gehanteerd. Dit is hoger dan het landelijk gemiddelde van 0,5 boom per inwoner.
- In de gemeente Neder-Betuwe komen 170 verschillende boomsoorten voor. De meest voorkomende boomsoorten zijn de eik, es, linde, populier, wilg en peer.

Bomen per deelgebied	Eenheid	Noord	Oost	West	Onbekend	Totaal
Bomen totaal	stuks	4.721	4.849	4.725	14	14.485
Vrij uitgroeiende boom	stuks	9	116	74	0	199
Niet vrij uitgroeiende boom	stuks	3.828	3.884	4.263	156	12.131
Leiboom	stuks	73	20	49	0	142
Knot- en gekandelaberde boom	stuks	512	693	166	33	1.404
Vorm- en bolboom	stuks	106	78	37	0	221
Fruitboom	stuks	193	58	136	1	388

Bomen standplaats

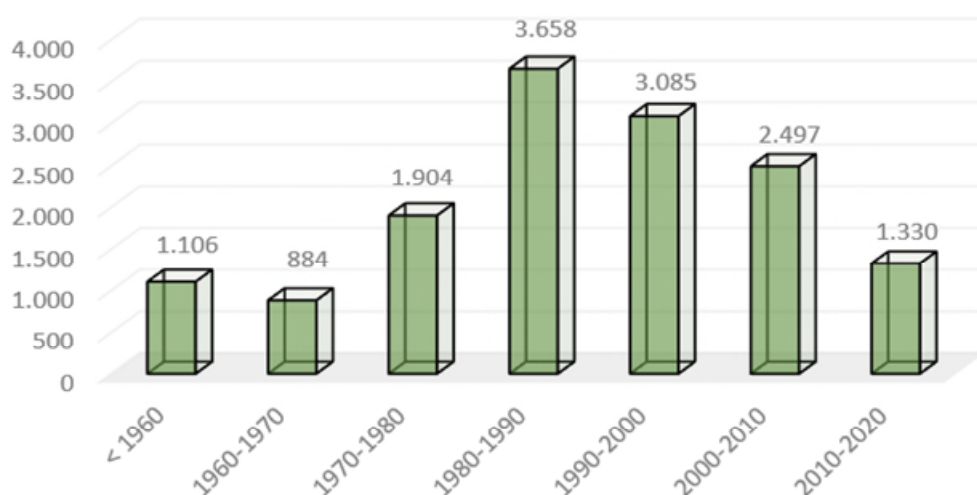

Groen per gebiedstype	Eenheid	Bedrijven	Buitengebied	Centrum	Wonen	Onbekend	Totaal
Bosplantsoen	m2	1.223	3.364	0	30.137	4.093	38.817
Heesters	m2	2.691	2.563	5.085	46.654	6.236	63.228
Hagen	m2	1.160	7.574	2.388	23.336	0	34.459
Struikrozen	m2	459	343	1.646	7.920	608	10.976
Bodembedekkers	m2	520	41	1.142	5.509	485	7.697
Vaste planten	m2	0	0	97	23	0	120
Gras- en kruidachtigen	m2	50.597	624.757	10.137	291.446	60.126	1.037.063
Onbekend	m2	10.128	106.612	236	31.307	36	148.318

Leeftijdsofbouw

- De plantjaren van de bomen zijn volledig geregistreerd (99%). Ongeveer 47% van de bomen is tussen 1980 en 2000 geplant of herplant. In de afgelopen 10 jaar zijn er 1.330 bomen bijgekomen.
- De leeftijdsopbouw van beplanting en gras is niet geregistreerd. Zodra Geovisia is ingericht worden de aanlegjaren met terugwerkende kracht, bijvoorbeeld op basis van de aanlegjaren van wijken, opgenomen in het beheersysteem.

Bomen plantjaar

Kwaliteit

- Avri beoordeelt het eigen onderhoudswerk en kijkt daarbij naar het percentage afkeur. In lijn met voorgaande jaren is in 2020 een verdere kwaliteitsverbetering gemeten. Op basis van het gemiddelde van 7 meetronden in 2020 voldoen alle beeldmeetlatten aan de afgesproken norm (max 10% afwijking). Voor een flink aantal onderdelen wordt boven het afgesproken niveau gescoord. Aandachtspunten zijn onkruid in beplanting (4,9% afkeur) en onkruid in boomspiegels (7,7% afkeur).
- Jaarlijks wordt een derde deel van alle bomen geïnspecteerd op veiligheid door het uitvoeren van een Boomveiligheidscontrole (BVC). Ongeveer 21% van de bomen heeft een verhoogd risico. Bij 41% van de bomen met een verhoogd risico is breukgevaarlijk grof dood hout aangetroffen.
- Volgens de inspectieresultaten heeft 84% van de bomen een goede of voldoende conditie, 11% heeft een onvoldoende conditie en 2% heeft een slechte conditie of is dood. Van de bomen die op kaart staan is 3% niet meer aanwezig.
- 75% van de ruim 3.000 essenbomen is in meer of mindere mate aangetast door de essentaksterfte.
- Op basis van expert judgement blijkt de kwaliteit van de beplantingsvakken te zijn teruggelopen. Dit betreft zowel de onderhoudskwaliteit als de samenstelling van het groen. In sommige vakken is de beplanting ouder dan 20 jaar en bloeit deze niet meer. Buiten is zichtbaar dat het gewenste beeld niet meer wordt bereikt doordat veel heesters en rozen worden onderhouden als haagbeplanting. De bestaande plantvakken staan bovendien snel vol met onkruid en zijn erg intensief qua onderhoud. Vervanging van bepaalde beplantingsvakken is noodzakelijk.

B

Beeldkwaliteit groen

21%

Achterstand bomen

Beleving en waardering

- Het algemene beeld over het openbaar groen is positief, maar men is kritisch op het onderhoud.
- Aantrekkelijk en afwisselend groen is belangrijk voor een prettige leefomgeving en draagt bij aan de maatschappelijke uitdagingen van dit moment. Uit de enquête blijkt dat uitstraling (95%), gezondheid (95%), biodiversiteit (93%) en klimaatadaptatie (90%) door de respondenten (heel) belangrijk worden gevonden.
- De respondenten vragen aandacht voor de kwaliteit van het onderhoud en het vergroenen van de openbare ruimte.
- Veel respondenten geven aan iets te willen veranderen. Zij geven aan kansen te zien voor de aanplant van meer laan- en fruitbomen, natuurlijke speelplekken, groene parkeervakken en het toepassen van ecologische beheervormen.
- De respondenten zijn bereid een actieve bijdrage te leveren aan het groenonderhoud en willen betrokken worden bij vernieuwingen in en rondom de eigen buurt.
- Het aantal klachten en meldingen over het groenonderhoud daalt. Mede door de warme en droge zomers is er vanaf 2018 een positieve trend te zien.

Klachten en meldingen	2020	2019	2018
Aantal meldingen groen	429	475	561

Kaders en ontwikkelingen

Als basis voor het groen en de bomen zijn ondergenoemde documenten leidend.
Het groenbeleidsplan 2017-2021 komt naar aanleiding van dit integraal beheerkader te vervallen.

Gemeentelijke kaders
Structuurvisie Neder-Betuwe
Klimaatnota
Integrale visie openbare ruimte
Groenstructuurplan
Duurzaamheidsvisie
Landschapsontwikkelingsplan
Handboek openbare ruimte
Handboek bomen
Meerjaren vervangingsplan gemeentelijke essen en bomenbeleid
Uitvoeringsplan bomen
Intergemeentelijke strategische visie laanbomencentrum
Wettelijke kaders
Wettelijke zorgplicht veiligheid (boomveiligheidsregistratie)
Wet natuurbescherming
Wet milieubeheer

Beleidsdoelen en ambities

Het openbaar groen is het visitekaartje van de gemeente Neder-Betuwe en brengt dit door diversiteit en kwaliteit tot uiting. Groen zorgt voor eigenheid: fruitbomen, boomgaarden en historische bomenlanen geven je het gevoel dat je in de Betuwe bent. Daarnaast vormt het groen een centrale plek waar de inwoners elkaar ontmoeten om te sporten, spelen, recreëren, van de natuur te genieten en te verblijven. Het groen draagt bij aan meerdere beleidsdoelen en ambities.

Identiteit: het behouden, accentueren en versterken van kenmerkende (historische) groenstructuren en elementen.

Bruikbaarheid: het functioneel voorzien in de behoeften van de dorpen en haar inwoners (natuurlijk spelen, sporten).

Uitstraling: het behouden en versterken van de groene en landelijke uitstraling die kenmerkend is.

Klimaatadaptatie en duurzaamheid: het zorgen voor een klimaatbestendige en waterrobuuste leefomgeving.

Biodiversiteit: het vergroten van de biodiversiteit en gebieden met een hoge belevingswaarde.

Veiligheid: het zorgen voor een goede inrichting, aanleg en beheer van het openbaar groen.

Gezondheid: het realiseren van een gezonde leefomgeving waar mensen graag verblijven en gebruik van maken.

Participatie en zelfbeheer: het meedenken, meepraten en meedoen in het groenonderhoud.

De volgende beleidsuitgangspunten zijn van toepassing:

- Het onderhoud van het groen is erop gericht alle onderdelen volgens de afgesproken beeldkwaliteit te onderhouden. De gemeente Neder-Betuwe hanteert hiervoor de meest recente beeldnormen van het Kennisplatform CROW. Voor het groen is kwaliteitsniveau Basis (B) het uitgangspunt. De centrumgebieden worden op een Hoog (A) niveau onderhouden. Voor de buitengebieden geldt een Laag (C) onderhoudsniveau. In het integraal beheersysteem van de gemeente Neder-Betuwe zijn de aangewezen functiegebieden van de verschillende kernen vastgelegd.

	Technische staat (Heel)	Verzorging (Netheid)	Rapportcijfer
Zeer hoog	Perfect, heel, niets kapot	Brandschoon	9,5 - 10
Hoog	Weinig op aan te merken	Schoon	7,5 - 9,4
Basis	Lichte schade, een en ander op aan te merken	Matig schoon, niet storend	5,5 - 7,4
Laag	Duidelijke schade, veel op aan te merken	Vuil, storend	3,5 - 5,4
Zeer laag	Ernstige schade, kapot, onveilig	Zeer vuil, duidelijk storend	0 - 3,4

- De groenstructuur is herkenbaar en vormt de verbindende schakel tussen de kernen en het buitengebied. Daarbij is er extra aandacht voor de dijkopgangen, dorpscentra, entrees, ecologische dorpsranden en historische objecten als belangrijke onderdelen in de groenstructuur.
- De bestaande bomen en boomstructuren worden behouden en versterkt.
- Het onderhoud van de bomen is gericht op een duurzame instandhouding. De bomen dragen bij aan de identiteit van het gebied en het realiseren van een (toeristische) aantrekkelijke woon- en leefomgeving.
- Het openbaar groen moet in kwaliteit en kwantiteit de uitstraling van een Europees laanbomencentrum vertolken. Samen met de boomkwekers, hoveniers, inwoners en het onderwijs wordt er gewerkt aan een representatief aanzien van de dorpen. Volledige en vitale boomstructuren worden gezien als uithangbord voor de kwekerijen.
- Om het bomenbestand op peil te houden worden er in de komende jaren meer bomen aangeplant. Het bomenbestand is divers en beter bestand tegen ziekten en plagen. De nieuwe bomen staan geregistreerd in het beheersysteem Geovisia. Daarin worden de inspecties verwerkt door Avri.
- De bescherming van waardevolle bomen en boomstructuren moet gewaarborgd blijven. Deze bomen en boomstructuren kenmerken immers de uitstraling en identiteit van een straat of wijk. Om de waardevolle bomen te kunnen beschermen zijn de bomen in kaart gebracht en is er een lijst opgesteld die later wordt vastgelegd in het Digitaal Stelsel Omgevingswet. De waardevolle bomen en boomstructuren worden zo beschermd, omdat het kappen van deze bomen alleen is toegestaan met een vergunning.
- Bomen worden alleen gekapt als deze ziek zijn, een gevaar vormen of als er sprake is van een zwaarwegende maatschappelijke behoefte. In alle gevallen wordt een herplantplicht opgelegd tenzij dit op dezelfde locatie niet mogelijk is. Er worden zo min mogelijk bomen gekapt.
- De bomen krijgen zowel boven- als ondergronds de ruimte om te groeien. De bomen zien er gezond uit, zijn onderhoudsvriendelijk en soorten staan op de juiste plaats. Vanuit beheer wordt expertise ingebracht om het sortiment op de juiste plek onder de juiste plantcondities in te passen.
- Bij de inrichting en het beheer van het openbaar groen is er aandacht voor de specifieke wensen van alle doelgroepen. Het openbaar groen is functioneel, overzichtelijk en (sociaal) veilig.
- De gemeente Neder-Betuwe maakt gebruik van verschillende soorten bomen en beplantingen. Dit biedt kansen voor de belevingswaarde, beheervriendelijkheid, biodiversiteit, herkenbaarheid en exposure.
- Klimaatadaptatie is een belangrijk punt voor de toekomst. Het vergroenen van straten moet helpen om wateroverlast en hittestress te voorkomen. In iedere kern zijn locaties voor waterbuffering en wordt het regenwater lokaal vastgehouden. Bomen en beplantingen krijgen de ruimte om uit te groeien tot volwassen exemplaren.
- Bij nieuwbouwprojecten wordt het openbaar groen vroegtijdig in het proces meegenomen en waar mogelijk gecombineerd om opgaven daadkrachtig op te pakken. Het openbaar groen is klimaatbestendig, krijgt een passende plek en geeft invulling aan de gewenste functies.
- De gemeente Neder-Betuwe neemt maatregelen om de biodiversiteit te versterken en stemt deze af op de lokale karakteristieken. Er worden verschillende soorten inheemse, bloeiende en vruchtdragende beplantingen en bloemenmengsels toegepast. Aan de randen van de dorpen en in grote groengebieden is er dynamiek en voldoende ruimte om extensieve beheervormen toe te passen, zoals ecologisch bermbeheer. Met het ondertekenen van een bijenconvenant of intentieverklaring wil Neder-Betuwe de situatie van honingbijen op termijn verbeteren.

- Stakeholders mogen meedenken, meedoen en meemaken. Het uitgangspunt is om burgerparticipatie te faciliteren en te positioneren bij het leefbaar houden van de dorpen.
- Zelfbeheerinitiatieven om een plus op het onderhoud te realiseren zijn toegestaan. De gemeente Neder-Betuwe stelt delen van het openbaar groen beschikbaar voor kleinschalige en laagdrempelige initiatieven. De initiatiefnemers worden ondersteund met kennis, het in bruikleen geven van materiaal en het afvoeren van snoeihout.

Strategie

De beleidsuitgangspunten en ambities vertalen zich in de volgende beheerstrategie:

Onderhoud

- Het onderhoud van het groen vindt plaats op beeldkwaliteit. Binnen het onderhoud wordt er onderscheid gemaakt in het dagelijks onderhoud (schoffelen, maaien) en het technisch onderhoud (snoeien, terugzetten, inboet).
- Het groenonderhoud heeft een maatschappelijke meerwaarde en wordt zo efficiënt mogelijk uitgevoerd. Het onderhoud richt zich op de kenmerken schoon, heel en veilig.
- Het onderhoud is chemievrij en bevordert de biodiversiteit. Dit met uitzondering van onveilige/invasieve soorten.
- Het snoeien van de bomen is gericht op veiligheid, begeleiding en instandhouding. Dit betekent voldoen aan de zorgplicht, het garanderen van veilige doorrijhoogtes en het onderhoud en begeleiding geven aan bomen in alle leeftijdsfasen. Het achterstallig onderhoud aan bomen wordt in de komende jaren opgepakt.
- Essen die zijn aangetast door de essentaksterfte worden gekapt en vervangen door andere soorten.
- Bermen en bermsloten worden 1 keer per jaar gemaaid met behulp van een zogenoemde klepelmaaier. Rondom obstakels en bij uitzichthoeken (kruispunten, uitritten) vinden de maaiwerkzaamheden 2 à 3 keer per jaar plaats. De meterstroken langs doorgaande wegen en de wegen met beperkt zicht worden vanwege de verkeersveiligheid 2 keer per jaar gemaaid. Daar waar mogelijk worden ecologische beheermethoden toegepast.
- De B- en C watergangen worden 1 keer per jaar ontdaan van alle begroeiing. Het slootvuil wordt nu nog op de kant verwerkt, maar het heeft de voorkeur om het slootvuil af te voeren. Deze wens wordt meegenomen bij het uitwerken van de baggeropgave in 2022.
- Gazons worden periodiek gemaaid op basis van het afgesproken kwaliteitsbeeld.
- Bosplantsoen wordt onderhouden met een beheerstrategie die is afgestemd op de samenstelling en situering van de beplanting.
- Heesters worden om de 3 jaar gesnoeid, tenzij op basis van soort en standplaats een andere frequentie nodig is.
- Hagen worden op beeld geschoren. Afhankelijk van de soort worden de hagen 1 à 2 keer per jaar geknipt.
- Alle beplantingsranden worden gesnoeid op basis van beeldkwaliteit om overlast te voorkomen.
- Bij uitval van beplanting worden de gaten in de plantsoenen opgevuld op basis van beeldkwaliteit. Bij uitval van straat- en laanbomen worden nieuwe bomen herplant.
- Alle beplantingen en bomen in verharding worden (deels) onkruidvrij gehouden. De gemeente Neder-Betuwe verwijdert geen onkruid in bosplantsoen, maar maait hier incidenteel wel de randen uit.
- Ziekten en plaagsoorten (zoals de Japanse duizendknoop, eikenprocessierups en essentaksterfte) worden bestreden en waar dit niet kan beheerst. Bij dodelijke ziekten worden de bomen en beplantingen zo nodig gerooid.

Vervanging

Groen is levend materiaal waarvan de levensduur eindig is. Vervanging van het groen vindt plaats aan het einde van de levensduur. Wanneer dat moment is, blijkt uit inspecties en de praktijkkennis van betrokkenen. Dit is afhankelijk van de soort beplanting en de plaatselijke omstandigheden. Conform de Financiële verordening is de gemiddelde afschrijvingstermijn 10-50 jaar.

- Boom 1^e grootte 50 jaar
- Boom 2^e grootte 50 jaar
- Boom 3^e grootte 30 jaar
- Gazon 40 jaar
- Gras extensief 25 jaar
- Bosplantsoen 25 jaar
- Heesters 25 jaar
- Hagen 25 jaar
- Bodembedekkers 25 jaar
- Struikrozen 25 jaar
- Vaste planten 10 jaar

Het openbaar groen in de gemeente Neder-Betuwe vertegenwoordigt een totale waarde van circa € 21.000.000.

Het uitgangspunt bij deze berekening is de vervangingswaarde: wat kost het als al het openbaar groen nu zou moeten worden vervangen.

17,5 mln.

Totale waarde bomen

3,2 mln.

Totale waarde groen

Inspectie en monitoring

- De boomveiligheidscontrole vindt 1 keer per 3 jaar plaats. Bomen met een groter risicoprofiel jaarlijks.
- Op dit moment voert de gemeente Neder-Betuwe geen groeninspectie uit. Alleen de afkeurlocaties zijn inzichtelijk gemaakt door Avri. De wens is om in de toekomst weer zelf te gaan inspecteren of hiervoor een externe partij in te huren. Er is behoefte aan meer inzicht in de totale kwaliteit van het groen en de vervangingsopgave.
- Er is een QuickScan biodiversiteit uitgevoerd om kansrijke bermen, dijken en grotere groengebieden in beeld te brengen. Op basis van deze QuickScan zijn voorstellen gedaan voor beheerwijzigingen, afgestemd op de aanwezige doelsoorten. Alle wijzigingen worden zoveel mogelijk kostenneutraal doorgevoerd.

Uitbesteden en zelf doen

- Het groenonderhoud wordt uitgevoerd door Avri. Avri voert de werkzaamheden uit op basis van afspraken die zijn gemaakt met betrekking tot het te realiseren beeldniveau of op basis van frequenties.
- Het groenonderhoud van industrieterrein Medel, dat op grondgebied van de gemeente Neder-Betuwe staat, wordt gedaan door medewerkers van Industrieschap Medel. Jaarlijks wordt hiervoor een bijdrage gedaan.
- Vervangingen en het contact met inwoners verzorgt de gemeente Neder-Betuwe in principe zelf.

Financiën

Voor de planperiode 2022-2025 zijn de benodigde financiële middelen weergegeven.

- In totaal besteedt de gemeente Neder-Betuwe in 2021 € 1.113.000 aan het planmatig onderhoud. Dit budget wordt ingezet door Avri.
- Naast de bij Avri ondergebrachte werkzaamheden en budgetten heeft de gemeente Neder-Betuwe diverse kosten aan het onderhoud van groen en bomen. Om deze zogenaamde aanvullende werkzaamheden uit te voeren is jaarlijks € 80.000 noodzakelijk. Dit bedrag wordt onder meer besteed aan de activiteiten voor burgerparticipatie, bestrijding van invasieve exoten en het oplossen van calamiteiten/herstel.
- De onttrekking uit de bestemmingsreserve essentaksterfte bedraagt € 79.000 en loopt door tot en met 2022. Om na 2022 de essentaksterfte goed in beeld te krijgen, wordt er een nieuwe nulmeting uitgevoerd. Op basis van de uitkomsten moet blijken of er langer aanvullend budget nodig is. Mocht er aanvullend budget nodig zijn, dan volgt een uitgewerkt voorstel om invulling te geven aan de essentaksterfte problematiek. Om de vervanging van groen en bomen te kunnen uitvoeren zijn structurele middelen noodzakelijk. Op meerdere plekken in de gemeente is het groen op, goed beheer is niet meer mogelijk. De juiste maatregel is het vervangen van het groen. In 2022 wordt de groenkwaliteit in beeld gebracht, hieruit volgt een uitgewerkt voorstel voor een vervangingsbudget groen. In het voorstel wordt ook ingegaan op de benodigde personele middelen om deze werkzaamheden vorm te geven. Dit investeringsbudget is nog niet opgenomen in onderstaande kapitaallastberekening voor de komende periode.

Financiën	2022	2023	2024	2025
Planmatig onderhoud Groen en bomen (Avri)	€ 1.113.000	€ 1.113.000	€ 1.113.000	€ 1.113.000
Aanvullende werkzaamheden en belastingen	€ 80.000	€ 80.000	€ 80.000	€ 80.000
Totaal exploitatie	€ 1.193.000	€ 1.193.000	€ 1.193.000	€ 1.193.000
Toerekening afschrijving groen	€ 4.750	€ 4.750	€ 4.750	€ 4.750
Toerekening rente	€ 950	€ 903	€ 855	€ 808
Totaal kapitaallasten	€ 5.700	€ 5.653	€ 5.605	€ 5.558
Reserve essentaksterfte (aflopend 2022)	€ 79.000	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal Groen en bomen	€ 1.277.700	€ 1.198.653	€ 1.198.605	€ 1.198.558

Aandachtspunten

1. **De vervangingsopgave groen:** Inboet en vervanging zijn noodzakelijk om de kwaliteit van het openbaar groen op lange termijn op peil te houden. Voor met name rozen, vaste planten en bodembedekkers blijft de huidige kwaliteit achter bij de vereiste kwaliteit. Omdat steeds meer beplanting de reguliere levensduur overschrijdt zal de kwaliteit verder afnemen. Door te vervangen kan de nieuwe situatie beter worden afgestemd op de omgeving. Daarvoor is het belangrijk dat er een vervangingsbudget beschikbaar wordt gesteld.
2. **Vervangen van (zieke) bomen en realiseren van nieuwe boomstructuren:** Essentaksterfte en in mindere mate de eikenprocessierups zorgen voor aantasting van bomen. Het realiseren van nieuwe boomstructuren en het vervangen van bestaande bomen is op dit moment budgettair niet geregeld. Om invulling te geven aan de doelstelling en het specifiek versterken van de groenstructuur is een separaat budget noodzakelijk. Groen lift op dit moment vooral mee met andere (civieltechnische) projecten.
3. **Onderhoudsbestek:** Avri begroot jaarlijks een bedrag voor het groenonderhoud. Bepaalde werkzaamheden worden door Avri ingekocht op de markt. Deze bestekken worden komende periode geactualiseerd. Deze nieuwe bestekken en extra inzet van Avri om het groen te laten voldoen aan het gewenste beeld worden 1 op 1 doorberekend aan de gemeente Neder-Betuwe.

4. **Particuliere bomen:** De Omgevingswet geeft aan inwoners meer vrijheid om hun eigen houtopstanden te kappen. Om bij deze doelstelling aan te sluiten moeten er stappen worden gezet. Dit betekent dat we de huidige bescherming van de functionele particuliere en gemeentelijke bomen loslaten.
5. **Groenareaal niet volledig in beeld:** De gemeente Neder-Betuwe is verantwoordelijk voor de mutaties van groen in het integraal beheersysteem. Vanuit dit systeem worden gegevens verstrekt aan Avri. Door nieuwbouw, herinrichting en het niet frequent bijhouden van data zijn achterstanden ontstaan. Deze gegevens moeten in het komende jaar worden aangevuld.

Assetsheet Spelen

Afbakening

Het beheer en onderhoud van de speelplekken richt zich op de speeltoestellen en valondergronden. Het onderhoud van jongeren ontmoetingsplaatsen (JOP) en hekwerken valt onder de assetsheet meubilair en overige.

Areaal

De gemeente Neder-Betuwe beheert in totaal 387 stuks speeltoestellen op 66 verschillende locaties. Het merendeel van de speeltoestellen bestaat uit wiptoestellen (21%), sporttoestellen (17%) en toestellen om behendigheid te stimuleren (19%).

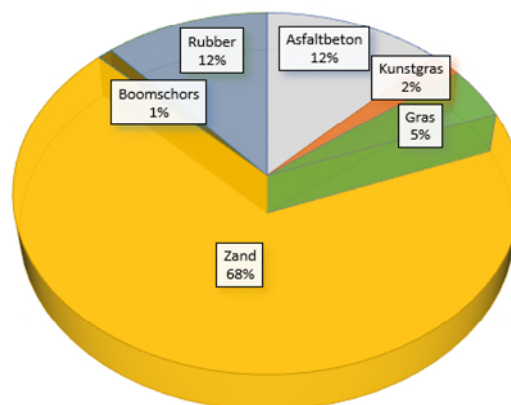
In totaal is er circa 4.400 m² aan valdempende ondergrond en 2.000 m² aan overige ondergronden in beheer. Alle gegevens worden in het programma PlayMapping bijgehouden en geregistreerd.

Bevindingen

- Het hele areaal aan speeltoestellen en valondergronden is inzichtelijk.
- De gemeente telt 66 locaties met speeltoestellen. De dorpen Kesteren (30%) en Opheusden (23%) bieden de meeste mogelijkheden tot spel en verkenning.
- Het gemiddelde aantal speeltoestellen is 5,9 stuks per locatie. In Dodewaard (2 stuks) en Kesteren (5 stuks) zijn 7 nieuwe speelplekken voor in 2021 gepland.
- Er zijn verschillende type speeltoestellen. De traditionele speeltoestellen zoals de wipkip en schommel zijn populair onder kinderen en ouders. Hetzelfde geldt voor de pannavelden, doelen en fitnessstoestellen.
- De ondergronden onder de speeltoestellen bestaan voor bijna 70% uit zand.
- De gemeente Neder-Betuwe is verantwoordelijk voor een goede overdracht van gegevens aan Avri. Dit gebeurt via PlayMapping.

Typen speeltoestellen	Eenheid	Aantal	% van totaal
Behendigheid	stuks	73	19,1%
Carrousel	stuks	10	2,6%
Combinatietoestellen	stuks	36	9,4%
Draaiende toestellen	stuks	7	1,8%
Glijbaan	stuks	16	4,2%
Kabelbaan	stuks	3	0,8%
Klimtoestellen	stuks	20	5,2%
Natuurlijke elementen	stuks	4	1,0%
Schommel	stuks	42	11,0%
Sociaal spel	stuks	18	4,7%
Sporttoestellen	stuks	72	17,0%
Wiptoestellen	stuks	76	20,6%
Zand en spel	stuks	6	1,6%

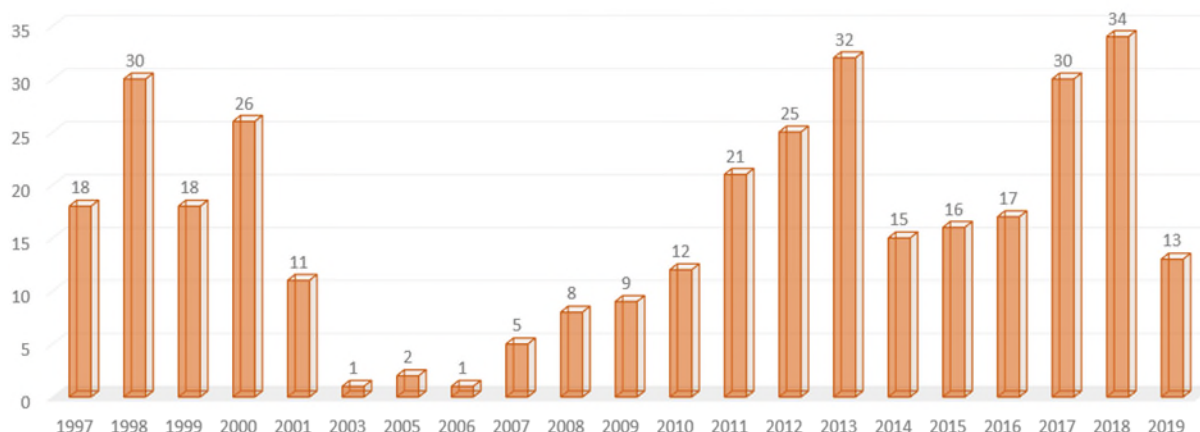
SPEELONDERGRONDEN

Leeftijdsofbouw

- De aanlegjaren van de speeltoestellen zijn voor 89% geregistreerd. Bijna 30% van de speeltoestellen is in de afgelopen vijf jaar geplaatst of herplaatst. In 2002 en 2004 zijn er geen nieuwe speeltoestellen bijgekomen.
- De aanlegjaren van de valondergronden zijn onbekend.

Speeltoestellen aanlegjaren

Kwaliteit

- Aan de hand van de inspectiegegevens en beschikbare foto's van de speeltoestellen ligt het onderhoudsniveau op een kwaliteitsniveau Basis (B).
- De speeltoestellen voldoen aan de veiligheidseisen maar zijn niet in alle gevallen schoon of schadevrij.
- Het onderhoudsniveau van de valondergronden scoort een kwaliteitsniveau Basis (B). Bij de rubbertegels ondergronden is het gras tussen de tegels en het achterstallig onderhoud grotendeels weggewerkt.
- De gemeente Neder-Betuwe heeft een wettelijke plicht om speelconstructies goed te onderhouden en regelmatig te controleren. De speeltoestellen moeten voldoen aan het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS).
- Avri controleert regelmatig de veiligheid van de speeltoestellen en houdt hiervan logboeken bij. Ook wordt gekeken wat nodig is om het niveau van de valondergronden op peil te houden. De gebreken die naar voren komen worden gerepareerd.
- In 2021 is 4% van de speeltoestellen aan vervanging toe. Op 20 locaties krijgen de speelplekken een forse opknappbeurt of nieuwe inrichting.

Beleving en waardering

- De beleving en waardering van speelplekken staat niet op papier. Wel zijn in de enquête over het beheer en inrichting van de openbare ruimte (december 2020 jl.) meerdere wensen voor speelplekken kenbaar gemaakt.
- Buitensporten en sporten is gezond en goed voor de ontwikkeling van kinderen, jongeren en volwassenen. Uit de enquête blijkt dat 95% van de respondenten het belangrijk vindt dat er aandacht is voor een gezonde leefomgeving. Zij geven aan kansen te zien voor meer natuurlijke speelplekken. Ook de veiligheid op speelplekken en een mooie aankleding worden belangrijk gevonden.
- Buitensporten neemt een vlucht. Er is behoefte aan meer sporttoestellen die het mogelijk maken om dichtbij huis te kunnen sporten en bewegen.
- In verschillende fasen van beheer tot inrichting is participatie mogelijk. Naast de eenmalige inbreng wordt er gezocht naar langdurige betrokkenheid van inwoners. Een adviesbureau organiseert en regelt de participatieprocessen en betreft omwonenden bij het onderhoud en de ontwikkeling van nieuwe speelplekken.
- In 2019 kwamen er 10 meldingen binnen over speeltoestellen. Het aantal meldingen in 2020 is ongeveer gelijk gebleven met 11 stuks.

Kaders en ontwikkelingen

Als basis voor de speeltoestellen en valondergronden geldt de volgende beleid, wet- en regelgeving.

Gemeentelijke kaders
Sport- en bewegisvisie
Integrale visie openbare ruimte
Speelruimtenota
Uitvoeringsplan sport- en speeltoestellen
Lokaal sportakkoord
Handboek openbare ruimte
Integrale projecten
Wettelijke kaders
Warenwetbesluit Attractie en Speeltoestellen

Beleidsdoelen en ambities

Spelen, sporten en bewegen zijn van belang voor de ontwikkeling en gezondheid van kinderen, jongeren en volwassenen. De aanwezigheid van voldoende en kwalitatief goede speelplekken is belangrijk. Want spelen is leuk, geeft betekenis aan ervaringen en is plezierig. Bovendien zorgt het ervoor dat we regelmatig bewegen en meer woonplezier ervaren. Het beleid rondom spelen is opgenomen in de Speelruimtenota 2020-2023 en richt zich op:

Bruikbaarheid: het goed toegankelijk en bereikbaar zijn van speelplekken.

Uitstraling: het aantrekkelijk maken van speelplekken door meer sfeer, variatie en uitdaging terug te laten komen.

Klimaatadaptatie: het realiseren van duurzame en toekomstbestendige speelplekken met bergings- en infiltratiemogelijkheden.

Veiligheid: het realiseren van speelplekken waar gebruikers op een veilige wijze gebruik van kunnen maken.

Gezondheid: het bevorderen van de sociale interactie en gezondheid van inwoners van alle leeftijden.

De volgende beleidsuitgangspunten zijn van toepassing:

- De speeltoestellen zijn veilig en voldoen aan de Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS).
- De wijze van onderhoud moet ervoor zorgen dat de speelplek en het speeltoestel schoon, heel en veilig zijn. Er wordt een onderhoudsniveau Basis (B) van 75% nagestreefd die aansluit bij de meest recente beeldnormen van het kennisplatform CROW.
- Het doel van het onderhoud is ervoor te zorgen dat de speelvoorzieningen betrouwbaar en functioneel zijn en hun geplande levensduur behalen.
- Er zijn voldoende en kwalitatief goede speelplekken waarbij inwoners zich betrokken voelen. Een deel van de speeltoestellen moet geschikt zijn voor kinderen met een handicap.
- Buitenspelen is één van de basisbehoeften en is belangrijk voor de ontwikkeling en gezondheid van kinderen. In de dorpen en bij nieuwbouwprojecten zijn er veilige, gevarieerde en aantrekkelijke speelplekken in relatie tot de leeftijdsopbouw en stedenbouwkundige opzet van de kern of wijk.
- Jongeren combineren hun oude spelvormen vaak met meer volwassen bezigheden. Bewegen en sporten zijn activiteiten die hen meer aanspreken. Voor de jongeren worden er prettige sport- en beweegvoorzieningen gecreëerd. Ditzelfde wordt gedaan voor de volwassenen en senioren.
- Spelen vindt plaats op formeel (speeltoestellen, trapvelden) en informeel (stoepen, plantsoenen) ingerichte speelplekken. De gemeente Neder-Betuwe stimuleert een meervoudig gebruik van deze locaties.
- De gemeente Neder-Betuwe speelt in op nieuwe vormen van gebruik met de inrichting van de openbare ruimte. De speelplek moet passen in de omgeving en voldoende speelaanleidingen bevatten. Bekende speelaanleidingen zijn stapstenen, een klimboom, spannende paadjes door beplanting en klimrotsen. Ook buitensporten wordt gestimuleerd door het plaatsen van meer fitnessstoestellen en voetbaldoelen.
- Bij nieuwbouwprojecten wordt minimaal 3% van het gebied ingericht als formele speelruimte. In de reeds bebouwde gebieden is het niet altijd mogelijk om deze norm te hanteren omdat er vaak geen inbreidingsmogelijkheden zijn. Wel is het streven om naar dit percentage uit te groeien.
- Bij de renovatie van speelplekken worden duurzame, klimaatadaptieve en biodiversiteitsmaatregelen bekeken en waar mogelijk ingepast. Dit betekent onder andere voldoende schaduwplekken en het combineren van speelgelegenheden met bergings- en infiltratievoorzieningen.
- Bij vervanging van andere typen ondergronden wordt als uitgangspunt altijd een zandondergrond toegepast.
- Betrokkenheid van inwoners is belangrijk. Bij de renovatie van speelplekken wordt de buurt betrokken via participatie. Het vervangen van een enkel toestel in het kader van veiligheid of onderhoud zal vaak zonder participatie plaatsvinden. Indien gebruikers, ouders en omwonenden de beeldkwaliteit hoger willen hebben dan het nagestreefde onderhoudsniveau van 75%, kunnen zij hieraan bijdragen onder vooraf vastgestelde voorwaarden.
- Braakliggende terreinen bieden ruimte voor een avontuurlijke speelplek. Waar mogelijk wordt dit toegestaan en ingepast.

Strategie

Het onderhoud dat voortvloeit uit de geconstateerde gebreken kan worden onderverdeeld in klein en groot onderhoud:

Klein onderhoud speeltoestellen (2x per jaar of zo vaak als nodig)

- Bouten en moeren vastdraaien
- Uitstekende delen verwijderen
- Schuren en glad maken
- Bijverven of coating aanbrengen indien dit bijdraagt aan de veiligheid
- Losse onderdelen verwijderen of vastzetten
- Kleine onderdelen vervangen
- Kleine schade oplossen in het kader van vandalisme/veiligheid

Klein onderhoud valondergronden (2x per jaar of zo vaak als nodig)

- Onkruidvrij houden (op beeldkwaliteit)
- Vegen en bladblazen (vuilruimen en gevaarlijke situaties oplossen)
- Aanvullen kleine hoeveelheden ondergrond (losse materialen)
- Klein deel herstraten, herstellen of lijmen

Groot onderhoud speeltoestellen (1x per jaar of zo vaak als nodig)

- Specialistisch of groot reparatiewerk
- Funderings- en stabiliteitsproblemen oplossen
- Grote onderdelen toestel vervangen (staander, dak, plateau, glijgoot etc.)
- Grote schade oplossen en bij wijziging constructie AKI benaderen voor eventuele herkeuring
- Toestel verwijderen of vervangen

Groot onderhoud valondergronden (1x per jaar of tussendoor bij klachten en meldingen)

- Bezanden ondergronden en opborstelen
- Vervangen delen ondergronden (rubber tegels, kunstgras etc.)
- Reparaties gietrubber of kunstgras beschadigingen
- Schoonmaken en reinigen kunststof ondergronden
- Vervangen zandondergronden of zand in zandbak
- Zaaien doelmonden
- Doorzaaien speelplekken grasondergrond

Vervanging

Conform de Financiële verordening is de gemiddelde afschrijvingstermijn 10-30 jaar. Dit is afhankelijk van het materiaal, locatie en de gebruikintensiteit van een speeltoestel en/of valondergrond.

- Behendigheid 16-18 jaar
- Carrousel 12 jaar
- Combinatietoestellen 16 jaar
- Draaiende toestellen 12 jaar
- Glijbaan 15 jaar
- Kabelbaan 12 jaar
- Klimtoestellen 12-15 jaar
- Natuurlijke elementen 15-20 jaar
- Schommel 10 jaar
- Sociaal spel 15 jaar
- Sporttoestellen 15-30 jaar
- Wiptoestellen 12 jaar
- Zand en spel 20 jaar
- Valdempend zand 15 jaar
- Rubbertegels gelijmd 15 jaar
- Gegoten rubber 13 jaar
- Kunstgras 12 jaar

Inspectie en monitoring

- De gemeente Neder-Betuwe inspecteert alle speelplekken minimaal 2 keer per jaar.
- De veiligheidsinspectie en functionele inspectie worden door Avri uitgevoerd en vinden plaats in mei en november.
- Geconstateerde gebreken die eenvoudig zijn op te lossen of kunnen leiden tot onveiligheid worden direct verholpen. Van de inspectie wordt een aantekening gemaakt in PlayMapping.

Uitbesteden en zelf doen

- De speelplekken in de openbare ruimte worden onderhouden en periodiek geïnspecteerd door Avri. Voor participatie en vervangingen is de gemeente Neder-Betuwe zelf verantwoordelijk.
- Het beheer wordt gezamenlijk door de gemeente Neder-Betuwe en Avri uitgevoerd. Beheermaatregelen zijn onder meer: het maken van ontwerpen en bestekken, het aansturen van onderhoud en veiligheid, het beheren van gegevens, het verzorgen van inspraak en het afhandelen van klachten en meldingen.

Financiën

Voor de planperiode 2022-2025 zijn de benodigde financiële middelen weergegeven.

- De gemeente Neder-Betuwe besteedt circa € 73.000 per jaar aan het onderhoud van openbare speelplekken.
- Voor de uitvoering van het beleid is een voorziening in het leven geroepen. De bijdrage aan toekomstige vervangingsinvesteringen bedraagt circa € 92.000. Binnen dit budget is er financiële ruimte om in te gaan op verzoeken van inwoners.
- In bijlage 3 is een overzicht opgenomen van het verloop van de voorziening Spelen voor de periode 2022 – 2025. In 2023 zal het plan worden herijkt.
- Binnen deze budgetten zijn middelen aanwezig om de op en rond de speelplek aanwezige bankjes en hekwerken te onderhouden en vervangen.

Financiën	2022	2023	2024	2025
Planmatig onderhoud Avri	€ 73.000	€ 73.000	€ 73.000	€ 73.000
Dotatie voorziening Spelen	€ 92.000	€ 92.000	€ 92.000	€ 92.000
Totaal exploitatie	€ 165.000	€ 165.000	€ 165.000	€ 165.000
Totaal kapitaallasten	€ 0*	€ 0*	€ 0*	€ 0*
Totaal Spelen	€ 165.000	€ 165.000	€ 165.000	€ 165.000

* vervangingen van speeltoestellen vallen onder drempelbedrag investeringen en lopen via de voorziening Spelen

Geraamde uitgaven Spelen (uit voorziening)	€ 48.000	€ 113.750	€ 71.000	€ 97.300
---	----------	-----------	----------	----------

Aandachtspunten

1. **Opwaarderen van speelplekken voor volwassenen:** Op dit moment zijn de speelplekken vooral gericht op kinderen, maar ook volwassenen moeten kunnen spelen, sporten en bewegen. Ook zij moeten hiertoe worden aangezet. Het beweegpark in Kesteren is hier een mooi voorbeeld van.

Assetsheet Meubilair en Overige

Afbakening

De assetsheet Meubilair en Overige is gericht op het beheer en onderhoud van het straat- en parkmeubilair. Deze asset omvat de zitbanken, hekwerken, palen, fietsnietjes, brandkranen en dergelijke. Ook de ontmoetingsplekken voor jongeren en ouderen/senioren zijn hierin meegenomen. Vastgoedbeheer zorgt voor de marktkosten en fietsenstallingen. De bebording en verkeerstekens maken onderdeel uit van de assetsheet Verkeersvoorzieningen die in 2022 wordt opgesteld.

Areaal

- De gemeente Neder-Betuwe heeft niet duidelijk in beeld wat de omvang is van het areaal.
- Over de paaltjes, brandkranen, fietsnietjes, afrasteringen, hekwerken en zitbanken (excl. speelplekken) ontbreekt informatie.
- De gegevens in het integraal beheersysteem Geovisia zijn niet ingevuld. Ook de digitale kaarten van Avri geven weinig tot geen uitsluitsel. De informatie die beschikbaar is komt uit de Excel 'uitvoeringsplan sport- en speeltoestellen 2020-2023'.
- Op de speelplekken staan 110 bankjes waar mensen op kunnen zitten. Naast bankjes zijn er ook picknicktafels en andere zitmogelijkheden die gebruikt kunnen worden.
- Waar gewenst door bewoners en waar nodig zijn hekwerken rond speelplekken aangebracht. In de gemeente Neder-Betuwe staan 47 hekwerken met naar schatting een totale lengte van 1.250 meter.
- Jongeren ontmoeten elkaar op informele en formele ontmoetingsplekken. De openbare ruimte telt 4 van dit soort plekken die zich bevinden in Ochten, Dodewaard en IJzendoorn. Ook de sportverenigingen en jeugdverenigingen zijn belangrijke ontmoetingsplekken. Voor de ouderen is er één ontmoetingsplek.

Type meubilair en overige	Eenheid	Aantal
Zitbanken rond speelplek	stuks	110
Hekwerken rond speelplek	stuks	47
Jongeren ontmoetingsplek (JOP)	stuks	4
Ouderen ontmoetingsplek (OOP)	stuks	1

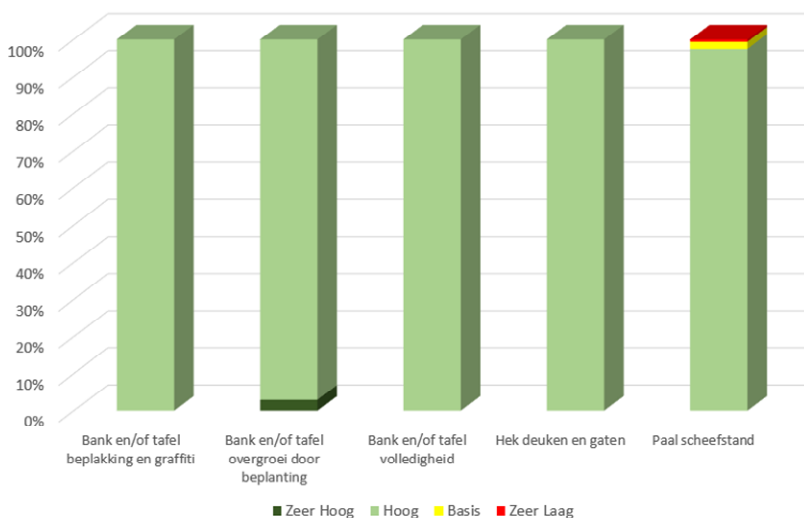
Leeftijdsopbouw

- De aanlegjaren van het meubilair en de ontmoetingsplekken zijn niet geregistreerd.

Kwaliteit

- Avri beoordeelt het eigen onderhoudswerk en kijkt daarbij naar het percentage afkeur.
- De zitbanken en picknicktafels worden periodiek geïnspecteerd op beplakking en graffiti, overgroei door beplanting en volledigheid. In 2020 bedroeg het afkeurpercentage 0%. Het onderhoudsniveau ligt gemiddeld op een kwaliteitsniveau Hoog (A).
- De hekwerken bevatten weinig tot geen deuken en gaten. Alle 29 hekwerken die zijn geïnspecteerd voldoen aan de afgesproken beeldkwaliteit en scoren een kwaliteitsniveau Hoog (A).
- Volgens de inspectieresultaten staat 97% van de paaltjes licht scheef (A), 2% staat duidelijk waarneembaar scheef (B) en 1% van de paaltjes staat zo scheef dat dit een gevaar oplevert of het functioneren hindert (D).

Inspectieresultaten 2020

- De beleving en waardering van het meubilair en de ontmoetingsplekken is niet gemeten. Wel komen er uit de enquête over het beheer en inrichting van de openbare ruimte (december 2020 jl.) enkele wensen en behoeften naar voren.
- Uit de enquête blijkt dat 93% van de respondenten het (heel) belangrijk vindt dat de openbare ruimte bruikbaar is. De inwoners willen meer zitbanken bij rustplaatsen en op speelplekken.
- Fietsen en wandelen zijn populair. Er is behoefte aan meer wandel- en fietspaden om sneller op de plek van bestemming te komen en de omgeving te verkennen. Parallel hieraan moeten er ook voldoende en goede stallingsvoorzieningen op straat in de vorm van fietsenrekken en fietsnietjes zijn.
- In 2020 kwamen er 154 meldingen binnen over het straatmeubilair en speelplekken.
- Het totaal aantal meldingen over paaltjes en hekwerken is relatief laag over het gehele jaar. In 2020 lag het aantal meldingen (67 stuks) 8% hoger dan in 2019 (59 stuks).

154

Meldingen in 2020

16%

Meer dan in 2019

Kaders en ontwikkelingen

Als basis voor het meubilair en overige zijn de volgende documenten leidend:

Gemeentelijke kaders
Integrale visie openbare ruimte
Duurzaamheidsvisie
Handboek openbare ruimte
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Speelruimtenota
Integrale projecten
Wettelijke kaders
Wegenwet
Warenwetbesluit Attractie en Speeltoestellen

Beleidsdoelen en ambities

Het meubilair en de ontmoetingsplekken in de gemeente Neder-Betuwe dragen bij aan meerdere beleidsdoelen en ambities:

Bruikbaarheid: het zorgen voor een goede en waardevolle algemene voorziening.

Uitstraling: het vergroten van de beleving, sfeer en de gelegenheid om mensen te ontmoeten.

Duurzaamheid: het hergebruiken en/of recyclen van materialen.

Veiligheid: het afsluiten van gebieden en beperken van veiligheidsrisico's.

Gezondheid: het behalen van gezondheidswinst door het realiseren van ontmoetingsplekken.

Mobiliteit en bereikbaarheid: het zorgen voor een toegankelijke openbare ruimte en betere doorstroming op belangrijke routes.

De volgende beleidsuitgangspunten zijn van toepassing:

- De huidige situatie ten aanzien van het areaal wordt als matig tot slecht gewaardeerd. Om een goed beeld te krijgen is het van belang om het areaal en de toestand hiervan inzichtelijk te maken.
- De gemeente Neder-Betuwe heeft als doel het onderhoud op minimaal kwaliteitsniveau Basis (B) uit te voeren. Alleen voor de centrumgebieden wordt een Hoog (A) niveau gehanteerd. Het meubilair is schoon, heel en veilig en goed te gebruiken.
- Rustmogelijkheden zoals zitbanken en picknickplaatsen moeten toegankelijk en functioneel zijn. De zitbanken en picknickplaatsen moeten op voldoende afstand van de omliggende huizen staan.
- Bij speelplekken worden zitmogelijkheden gecreëerd om op te kunnen zitten of tegenaan te leunen.
- Alle zitbanken worden zoveel mogelijk in combinatie met afvalbakken geplaatst.
- Er is gericht aandacht voor het meubilair in en rondom de centra, voorzieningen en woningen van ouderen en kwetsbare groepen. De inrichting is hierop aangepast.
- Het meubilair staat op strategische plekken en moet passen binnen de omgeving. Het meubilair is degelijk qua levensduur en voldoet aan de eisen van duurzaamheid.
- Er is een eenduidig, uniform en herkenbaar materiaalgebruik. Bijzondere modellen of luxe materialen worden alleen in de centra van dorpen toegepast.

- Het plaatsen van meubilair mag niet leiden tot hogere kosten voor straatreiniging of onkruidbestrijding.
- Bij de jongeren en ouderen spreken we niet meer van speelplekken maar van ontmoetingsplekken. Voordat er wordt overgegaan tot de planvorming van een ontmoetingsplek, moet de behoefte eerst goed onderzocht zijn. Het is belangrijk dat de jongeren en ouderen betrokken worden bij de inrichting. Dit bevordert het gebruik van de ontmoetingsplekken.
- De ontmoetingsplekken zijn gevarieerd en aantrekkelijk. De hoeveelheid benodigde plekken is gerelateerd aan het aantal jongeren en ouderen en de locatie waar ze wonen.
- Speelplekken die buiten de 30 kilometerzones en direct aan straat liggen, zijn veilig afgebakend met een haag of hekwerk. Binnen de 30 kilometerzones en waar een groenstrook en/of parkeerplaats naast de speelplek liggen, zijn hagen of hekwerken overbodig en is overzichtelijkheid belangrijker. Bij vervanging gaat de voorkeur uit naar hagen waardoor er in de toekomst minder hekwerken zijn om te onderhouden en te vervangen.

Strategie

- Het onderhoud van het meubilair en de ontmoetingsplekken vindt plaats op basis van beeldkwaliteit.
- Herstelwerkzaamheden, reparaties van schade en klein- en groot onderhoud (zoals schilderwerk en het vervangen van onderdelen) worden uitgevoerd op basis van meldingen en eigen waarnemingen.

Vervanging

Conform de Financiële verordening is de gemiddelde afschrijvingstermijn van speelterreinen en voorzieningen (o.a. zitbanken, picknicksets) 10-30 jaar. Voor de afschrijvingstermijn van het straatmeubilair is een inschatting gedaan.

• Zitbank	10 jaar
• Picknickset	10 jaar
• Hekwerk/afrastering	20 jaar
• Palen	10 jaar
• Fietsnietje/fietsenrek	10 jaar

Inspectie en monitoring

- Avri brengt als onderdeel van de dienstverleningsovereenkomst voor een beperkt aantal objecten het percentage afkeur in beeld. Deze inspectie vindt plaats bij zitbanken, hekwerken en paaltjes.
- Op termijn is het de wens om de omvang van het te beheren areaal en de actuele kwaliteit ervan in beeld te krijgen. Om de risico's te minimaliseren en te voldoen aan de wettelijke zorgplicht zijn regelmatig inspecties nodig.

Uitbesteden en zelf doen

- Het onderhoud wordt uitgevoerd door Avri. Ook zijn zij het eerste aanspreekpunt bij klachten en meldingen.
- De gemeente Neder-Betuwe houdt toezicht op de uitvoering en is verantwoordelijk voor alle vervangingen.

Financiën

Voor de planperiode 2022-2025 staan de volgende financiële middelen op de begroting:

- Voor het onderhoud van het straatmeubilair is jaarlijks circa € 28.000 beschikbaar. Voor de vervangingen is geen budget opgenomen.
- Het onderhoud van de zitbanken, ontmoetingsplekken en hekwerken zit deels in het budget openbare speelplaatsen. Vanuit deze middelen inclusief toevoegingen (+/- € 153.000) worden het onderhoud en de vervangingen gefinancierd.

Financiën	2022	2023	2024	2025
Onderhoud straatmeubilair	€ 28.000	€ 28.000	€ 28.000	€ 28.000
Totaal exploitatie	€ 28.000	€ 28.000	€ 28.000	€ 28.000
Totaal kapitaallasten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
<i>Totaal Meubilair en overige</i>	<i>€ 28.000</i>	<i>€ 28.000</i>	<i>€ 28.000</i>	<i>€ 28.000</i>

Aandachtspunten

1. **Wildgroei:** vanuit verschillende doelen en oogpunten worden vaak paaltjes en hekwerken geplaatst in de openbare ruimte (bijvoorbeeld vanuit verkeerstechnisch oogpunt of op verzoek van inwoner). De registratie en daadwerkelijke beheer is echter onvoldoende geborgd.
2. **Beheerareaal en beschikbaar budget:** Op dit moment is de omvang van een aantal objecten in de openbare ruimte niet bekend. Daarom weten we niet exact hoeveel budget er in de komende jaren nodig is om het onderhoud uit te voeren. Dit zet andere onderdelen onder druk omdat we daar jaarlijks budget wegnemen. Uitgangspunt is de basis op orde te krijgen door binnen afzienbare tijd te starten met een inventarisatie en de registratie op te nemen in Geovisia.
3. **Geen budget voor vervanging meubilair:** Voor hekwerken rondom speelterreinen zijn vervangingsmiddelen beschikbaar. Voor al het andere straatmeubilair is geen structureel vervangingsbudget beschikbaar.

Bijlage 3 Verloop voorzieningen

Voorziening groot onderhoud wegen en civieltechnische kunstwerken

In onderstaande overzicht is het verloop van de 'Voorziening onderhoud wegen en civieltechnische kunstwerken' opgenomen. Deze voorziening is bedoeld om fluctuaties in de onderhoudsuitgaven uit te vlakken. Dit overzicht is gemaakt op basis van de huidige inzichten en uitgangspunten.

Jaar	Dotatie wegen	Kosten groot onderhoud wegen	Dotatie Civieltech kunstwerken	Kosten groot onderhoud Civieltech kunstwerken	Stand voorziening 31/12
2021					€ 1.200.000
2022	€ 1.113.898	€ 1.229.000	€ 50.000	€ 7.000	€ 1.127.898
2023	€ 1.113.898	€ 1.229.000	€ 50.000	€ 5.000	€ 1.057.796
2024	€ 1.113.898	€ 1.229.000	€ 50.000	€ 8.201	€ 984.493
2025	€ 1.113.898	€ 1.229.000	€ 50.000	€ 85.170	€ 834.221
2026	€ 1.113.898	€ 1.229.000	€ 50.000	€ 54.929	€ 714.190
2027	€ 1.113.898	€ 1.229.000	€ 50.000	€ 21.700	€ 627.388
2028	€ 1.113.898	€ 1.229.000	€ 50.000	€ 74.609	€ 487.677
2029	€ 1.113.898	€ 1.229.000	€ 50.000	€ 46.000	€ 376.575
2030	€ 1.113.898	€ 1.229.000	€ 50.000	€ 46.000	€ 265.473
2031	€ 1.113.898	€ 1.229.000	€ 50.000	€ 46.000	€ 154.371

De stand van de voorziening op 31/12/2021 is een inschatting obv huidige inzichten. Daadwerkelijke bedrag is beschikbaar bij de jaarrekening 2021.

De kosten groot onderhoud Civieltechnische kunstwerken zijn voor 2028 - 2031 nog niet gedetailleerd in beeld, er is uitgegaan van het jaargemiddelde.

Voorziening riolering

Voor het verloop van de voorziening riolering wordt verwezen naar het Gemeentelijk rioleringsplan 2019-2023, gemeente Neder-Betuwe.

Voorziening spelen

In onderstaande overzicht is het verloop van de 'Voorziening Spelen' opgenomen. In 2023 zal de Speelruimtenota en daarmee de voorziening worden herijkt.

Jaar	Dotatie spelen	Kosten Spelen	Stand voorziening 31/12
2021			€ 109.514
2022	€ 91.757	€ 48.000	€ 153.271
2023	€ 91.757	€ 113.750	€ 131.278
2024	€ 91.757	€ 71.000	€ 152.035
2025	€ 91.757	€ 97.300	€ 146.492

